

Ο ΙΑΤΡΟΣ

ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΩΜΙΚΩΝ

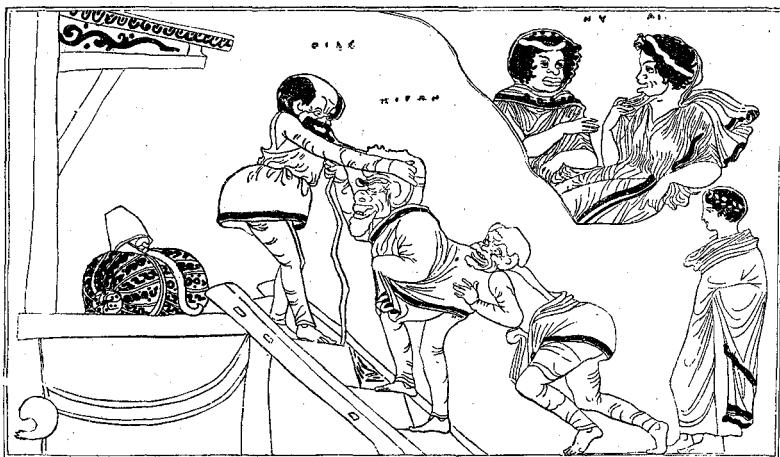
ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

Εις τὰς κωμῳδίας τοῦ Ἀριστοφάνους κατέχει ἀναγνιφήτως ὁ ιατρὸς μείζονα θέσιν παρ’ δῖσην εἰς τοὺς λοιποὺς συλλήθεδην ἀρχαίους κωμικούς καὶ τοῦτο, διότι, ὡς προείπομεν, ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν πρὸς ἀναζήτησιν ἔνδεκα ἀκέραια ἔργα του. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τούτων, μόνον αἱ ἐννέα κωμῳδίαι του παρέσχον ἡμῖν ὅλην σχετιζομένην πρὸς τὸ ἡμέτερον θέμα. Ταύτης τὰ πορίσματα προτιθέμενοι νὰ ἐκθέσωμεν ὑμῖν σή-

Καὶ ηδη, ἃς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν εὐθυμοτάτην καὶ τόσον χαριτωμένην, διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ ζωηρότητα συγχρόνως αὐτῆς, κωμῳδίαν, τὴν ἐπιγραφομένην:

ΟΡΝΙΘΑΣ

Εἰς ταύτην ἐφαντάσθη ὁ Ἀριστοφάνης νὰ δημιουργήσῃ μίαν ἰδεώδη δημοκρατίχν· ἀπομακρύνεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἐκμηδενίζει τὴν

Εἰκὼν ἀριθ. 1. — Παρῳδία τοῦ Κενταύρου Χείρωνος πάσχοντος καὶ ἐπικαλούμενον τὴν ιατρικὴν βοήθειαν τοῦ Ἀπόλλωνος!

μερον, ἐθεωρήσαμεν καλὸν νὰ θίξωμεν, δῖσον οἶόν τε ἀδρομερῶς, καὶ τὰς μαζίλον ἐνδιαφερούσας ὑποθέσεις τῶν ἔργων τοῦ δαιμονίου κωμικοῦ, δῖποις καταστήσωμεν ἐγκυκλοπαιδικωτέραν πως τὴν ἡμετέραν ιατρικὴν μελέτην. Διὰ τὸν αὐτὸν ἐπίσης λόγον παραθέτομεν ὑμῖν καὶ ὀλίγας τινάς εἰκόνας, σχετιζομένας πρὸς τὰς κωμῳδίας ἐν γένει τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τὸ σκηνικὸν αὐτῶν μέρος. Τινὲς τῶν εἰκόνων τούτων τολμῶμεν νὰ ἴσχυρισθῶμεν, ἀνευ ἀρχαιολογικῶν ἀξιώσεων, δῖτι εἴνε δῆγι πολὺ γνωσταῖ καὶ συνήθεις, προερχόμεναι ἐξ ἀρχαιοτάτων ἀγγείων, ὡς θέλετε παρατηρήσει (εἰκὼν ἀριθ. 1).

ἰσχὺν τῶν θεῶν, καὶ διὰ τῆς ἐπιμόνου θελήσεως δύο ἡρώων τῆς κωμῳδίας του, τοῦ Πεισθεταίρου καὶ τοῦ Εὔελπίδου, ἐπιθαινόντων τοῦ μὲν κολοιοῦ τοῦ δὲ κορώνης, κτίζει ὀλόκληρον πόλιν εἰς τοὺς

* Η εἰκὼν αὕτη προερχομένη ἐκ παραστάσεως ἀγγείου ἐκδ. Wille (Ει. τομ. Η) παριστᾷ σκηνὴν ἀγνώστου κωμῳδίας τοῦ Ἀριστοφάνους κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔνθα τὸ ὄνομα .. ΘΙΑΣ συμπληρωτέον ξως διὰ τοῦ Ξανθίας η Πυθίας η Λευκίλιας, κατὰ τὸν Ρανοφία, διότι ὡς τοιοῦτος ἀπαντᾷ ὁ Ἀπόλλων ὡς ιατρὸς εἰς τὰ παθήματα τοῦ Κενταύρου Χείρωνος. Ἐκπροσωπεῖται ἐνταῦθα ὑπὸ δύο ἡθοποιῶν κωμικῶν κυπτόντων πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ὑπου.

αἰθέρας, ἦν ὄνομάζει Νεφελοκοκυγίαν, καὶ ἡς οἱ κατοικοὶ ἥσαν τὰ πτηναὶ τοῦ οὐρανοῦ.

Σκηναὶ αἱμάτου κωμικότητος τελοῦνται κατὰ τὴν μεταβασιν καὶ ἀριξῖν τῶν δύο Ἀθηναίων εἰς τὴν ἐναέριον πόλιν. Οὗτοι διευθύνουσι τὰ πάντα ἐφεξῆς. Ἀναστατώνουσιν δλα τὰ πτηνά, κινοῦντες αὐτὰ εἰς ἀποστασίαν κατὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἐνσπείρουσιν αὐτοῖς τὴν περιφρόνησιν πρὸς τὸν θεὸν τῆς Ἰατρικῆς καὶ πατέρα τοῦ Ἀσκληπιοῦ Ἀπόλλωνα. Ἰδού τί τοῖς λέγουσι περὶ αὐτοῦ.

«Στείλατε εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κόρακας» διὰ νὰ τοῖς ἀποδεῖξωστε τὴν θεῖκὴν δύναμιν «σας, ἔξορύσοντες τοὺς ὄφελαμοὺς δλων τῶν» ζευγηλατικῶν βοῶν καὶ τῶν προβάτων των, «ἔπειτα δὲ ἀν τοῖς ἀρέσῃ, ἀς προσκαλέσωσι τὸν» ἰατρὸν Ἀπόλλωνα νὰ τὰ θεραπεύῃ, ἀφοῦ δὰ «καὶ πληρούνται ἐπὶ τούτῳ».

(Εἰθ' Ἀπόλλων ιατρὸς γ' ὃν ίασθω· μισθοφορεῖ δέ...)

Ἐκ τῆς κωμῳδίας ταύτης μανθάνομεν συγχρόνως, δτι, δσοι ἔχουσιν εὐνυχίαν ἔχουν καὶ τὴν καλλιτέραν ὑγείαν, διότι δ συστυχῆς ἀνθρώπους οὐδέποτε ὑγιαίνει.

(Ως ἀνθρώπος γε κακῶς πράττων ἀτεχνῶς οὐδεὶς ὑγιαίνει).

ΟΙ ΣΦΗΚΕΣ

Εἰς τὴν κωμῳδίαν ταύτην δίδει εἰς τὸν Ἀπόλλωνα πολὺ κολακευτικῶτερα ἐπίθετα. «Ἀπολλον ἀποτρόπαιε», τὸν ἀποκαλεῖ, ἥτοι ἀντιληπτορ καὶ προστάτα.

Ἐνταῦθα εὑρίσκομεν παραδόξως, δπως καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας κωμῳδίας του, δτι ὁ Ἀριστοφάνης, ως καὶ πλειστοὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, εἰχεν ικανὰς ιατρικὰς γνώσεις καὶ ίδιως ὕγιεινας· συχνότατα δέ, καίτοι κατηγορεῖ τοὺς ιατρούς καὶ τὰ φαρμακά των, δίδει ὁ ίδιος συμβουλὰς ιατρικὰς καὶ φαρμακα.

Ἄλλα καὶ χειρουργικὰς συμβουλὰς τὸν βλέπομεν πολλακις δίδοντα ἐν τῇ ίδιᾳ κωμῳδίᾳ. Ἰδού λ. χ. εἰς Φιλοκλέων, δστις ἔπασχεν ἐκ δικομανίας καὶ ἐνεκλεισθή ἐνεκα τούτου εἰς τὸν οἰκον του, ὑπὸ τοῦ ίδιου αὐτοῦ οὐίου, πρὸς σωφρονισμόν. Οὗτος διηγεῖται εἰς φίλον του δικηγόρον, τὸ ἀνέκδοτὸν γυναικός τινος Συβαρίτιδος, ἥτις, ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἑσοχήν, ἔσπασε τὰ κόκκαλα ἐνὸς ἀκανθοχοίρου καὶ ἐπειδὴ οὗτος ἤπειλε δτι θά τὴν καταγγεῖλη, αὐτη τῷ ἀπόντησε.

«Μὰ τὴν Περσεφόρην, ἀν ἀντὶ νὰ σκέπτησαι διὰ τοιαύτην καταγγελίαν, ἔτρεχες ν' ἀγοράσῃς

ἔνα καλὸν ἔμπλαστρον διὰ τὰ σπασμένα πλευρά σου, θὰ εἶχες πολὺ περισσότερον μναλό».

Ἄλλοτε παλιν, εἰς ἔνα ἀνδρα Συβαρίτην, πεσόντα ἐκ τοῦ ἀρματος καὶ σπάσαντα τὴν κεφαλήν του, διότι ἥγησε νὰ ἡνιοχῇ, λέγει «νὰ μὴ χάρη καιρὸν ματαίως, ἀλλὰ νὰ σπεύσῃ εἰς τὸν οἴκον τοῦ ιατροῦ Πιπτάλου, διότι κάθε ἄνθρωπος εἶναι μὲ τὴν τέχνην του εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον».

«Ἐρδοὶ τις ἦν ἔκαστος εἰδείη τέχνην».

Τὸ δονομα τοῦ ιατροῦ τούτου (Πιπτάλου) τὸ βλέπομεν συχνὰ ἀναφερόμενον εἰς τὰς κωμῳδίας τοῦ Ἀριστοφάνους. Φαίνεται δτι ἥτο Δημοτικὸς ἢ Δημόσιος ιατρός, ως θὰ εἴπωμεν βραδύτερον.

Εἰς τὴν αὐτὴν κωμῳδίαν συμβουλεύει ἐπίσης ὁ Ἀριστοφάνης, διὰ τοῦ στόματος τοῦ Βδελυκλέωνος, πῶς πρέπει νὰ κατακλίνηται τις εὐσηχημόνως.

Τὰ γόνατα ἔκτεινε καὶ γυμναστικῶς

«Τγρον χύτλασον σεαυτὸν ἐν τοῖς στρώμασιν (στήχ. 1212-13)

Ἐκ τοῦ ίδιου μανθάνομεν, δτι τοὺς δοθιηνὰς ἐκάλυπτον, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, διὰ καταπλάσματος ἐκ σκορόδων, δπως καὶ σήμερον ὁ λαός μας διὰ κρομμύων. (Δοθιηνη σκόροδον ἡμιεισμένηρ, 1172).

ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΥΣΑΙ

Εἰς τὴν κωμῳδίαν ταύτην εὑρίσκομεν ἀρκετὰ περὶ Ιατρικῆς καὶ ιατρῶν.

Ἐν πρώτοις, εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ ὁ Χρέμης (δστις ἐκπροσωπεῖ τὸν Δῆμον τῶν Ἀθηναίων) συμβουλεύει «νὰ ἐνδύωται θερμός τὸν χειμῶνα, διότι, δν ἡ πόλις, προσθέτει, ἔχοργήνει ἐπανωφόρια εἰς τοὺς ἀπόρους πολίτας, οὐδεὶς θὰ ἔπασχεν ἐκ πλευρίτιδος».

Εἰς τὴν αὐτὴν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ ἀπαντώμεν καὶ τὸ χαριτωμένον ἐπεισόδιον Νεοκλείδου τινός, δστις, φαίνεται, ἔπασχεν ἐκ βλεφαρίτιδος. Ἐνῷ λοιπὸν εἶχε λάβει καὶ οὗτος τὸν λόγον καὶ ἡρχισε νὰ δημογορῇ, ὁ λαός τοῦ ἐπιτίθεται. «Καὶ πῶς τολμᾶς, προκομμένε, τῷ λέγοντι, νὰ δώσῃς καὶ σὺ τὴν γνώμην σου περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως, ἐνῷ δὲν ἡσεύρεις οὐτε τὰ μάτια σου νὰ σώσῃς».

Ἄλλα τί ηθέλατε νὰ κάμω; ἀπαντᾷ οὗτος· ως νὰ ἔλεγε· (μήτως εἶχον ιατρὸν τινὰ εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τὴν ἐναέριον πόλιν;

Τότε, τῷ ἀπαντᾷ, ὁ Βλέπυρος, ἀς ἐπέθετες ἀλοφήν ἀπὸ σκόροδος καὶ φλᾶμον ἐπάρω εἰς τοὺς διφθαλμούς σου, καθ' ὅλην τὴν νύκτα... Διὰ

νὰ σου πέσωσι καὶ δσα βλέφαρα σου ἔμειναν ἀκόμη (μὲ ἄλλας λέξεις).

Τὸν Νεοκλείδην τοῦτον θ' ἀπαντήσωμεν καὶ εἰς τὸ Ἀσκληπιεῖον, εἰς τὴν κωμῳδίαν τὸν Πλούτον, ἔνθα τῷ ἐφόρμοσαν ἀριθμὸς τὴν τόσον μαλακτικὴν ταύτην καὶ φιλάνθρωπον θεραπείειν.

Εἰς τὴν αὐτὴν κωμῳδίαν εὑρίσκομεν τὴν γυναικα B. διηγουμένην, δτι δ σύζυγός της δῆλη τὴν νύκτα ἔβηκεν, ἐπειδὴ ἔληξε φάρει πολλὰς σαρδέλλας — (τριχίδων ἐσπέρας ἐμπλήμενος).

«Ωστε δὲν λησμονεῖ νὰ κάμην καὶ διατητικὰς παρατηρήσεις ἐνίστε.

Εἰς τὸν στήχ. 363-69 γίνεται λόγος πολὺς περὶ δύο ιατρῶν, τοῦ Ἀμύνωντος καὶ τίνος Ἀντισθένους, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς συγγράφου προσκλήσεως αὐτῶν παρὰ πολιτηρ τινί, τῷ Βλεπύρῳ.

Οὗτος εἶχε πάθει, φαίνεται, ἐξ ισχυρᾶς ἐντεοκῆς ἐμφράξεως, ἐνεκα βρώσεως μεγάλης ἀχλάδος (ἀχράδος). Φωνάζει λοιπὸν νὰ προσκαλέσωσιν ἀμέσως παρὰ αὐτῷ τοὺς εἰρημένους ιατρούς. Άλλα μή μ' ἐρωτάτε, παρακαλῶ, ποίου εἴδους ὑπαινιγμούς κάμνει εἰς βάρος τῶν δύο ἀτυχῶν τούτων Ἀσκληπιαδῶν ἢ ἀχαλίνωτος γλῶσσά του, διότι μόνον τὸ Ἀριστο... φανικὸν δξὲν καὶ δηκτικὸν πνεῦμα του θὰ ἡδύνατο νὰ παραθέτῃ ἀνευ προσωπικού κινδύνου τοιαῦτα εὐφυολογήματα, ἐν πλήρει ἀκροατηρίῳ.

Ίδου περίου τί λέγει ἐν πρωτοτύπῳ.

Τίς ἂν οὖν ιατρὸν μοι μετέλθοι καὶ τίνα;

Τίς τῶν κατα... δεινός ἐστι τὴν τέχνην;

Ἄρ' οἶδ', Ἀμύνων; Ἄλλ' ἵσως ἀγνίστει.

Ἀντισθένη τις καλεσάτω πάσῃ τέχνῃ,

οὗτος γὰρ ἀνήρ ἔνεκα γε στεναγμάτων

οἵδεν τί. . . . . βούλεται. . . . .

Περὶ τῶν δύο λοιπὸν τούτων ιατρῶν, οὓς τόσον εἰρωνεύεται, εὑρίσκομεν εἰς τὸν σχολιαστήν, δτι δὲν πρώτος ήτο μαλιθακός τις καὶ ἐταιρικός, δὲ δεύτερος θηλυπρεπής καὶ... καταπύγων.

ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑΖΟΥΣΑΙ

Εἰς τὴν κωμῳδίαν ταύτην, δπως καὶ εἰς τὰς Νεφέλας θὰ ἴδωμεν, εἰρωνεύεται ἀπ' εὐθείας τὸν Ιπποκράτην καὶ τοὺς ὄπαδούς του.

Ἡ ὑπόθεσις τῶν Θεσμοφοριαζούσων περιστρέφεται κυρίως εἰς τὸν δηκτικώτατον σατυρισμὸν τοῦ Εύριπιδου.

Αἱ γυναικες τῶν Ἀθηνῶν, πανηγυρίζουσαι τὰς ἔορτὰς τῆς Δῆμητρος, ὄρκίζονται νὰ ἐκδικηθῶσιν ἐμμανῶς τὸν Εύριπιδην, τῆς λαχανοπωλητρίας τὸν οἰόν, ως περιφρονητικῶς τὸν ὄντος μαζονί, δστις τόσα ἔγγραφε κατ' αὐτῶν εἰς τὰ δράματά του. Εσκέψθη λοιπὸν οὗτος νὰ πέμψῃ

τὸν πενθερόν του Μηνησίλοχον εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν γυναικῶν, μετημφιεσμένον εἰς γυναικα, μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ, δπως ἔξεμπεινίση ταύτας ἀπέναντι του.

Άλλα τὸ διάβημα δὲν ἥτο καὶ πολὺ ἀκίνδυνον, διότι ἀνέκαλύπτετο τὸ γένος τοῦ γέροντος τούτου ἀμαρτωλοῦ, ἡ θέσις τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, μεταξὺ τόσων ἐξηγηριωμένων ἐκ τῆς ὄργης θηλυκῶν ῥητόρων, δὲν θὰ ἥτο διόλου ἐξησφαλισμένη. Τοῦτο καλῶς γνωρίζων λοιπὸν ὁ Μηνησίλοχος ἐκφράζει τοὺς φόβους του καὶ ζητεῖ ἀσφάλειαν ζωῆς. Τότε ὁ Εύριπιδης τοῦ ὑπόσχεται δτι θὰ σπεύσῃ ὁ ίδιος νὰ τὸν σώσῃ, μόλις ἤδη τοιούτον κίνδυνον. Άλλ' ὁ Γερομνησίλοχος τοῦ ἀπαντᾷ: «Δὲν ἀκούω ἔγω ἀπὸ λόγια, μὰ τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ δὲν πηγάνω, ἀν δὲν μοῦ δρκισθῆσθαι, δτι μὰ μὲ λυτρώσῃς».

— Σοῦ δρκίζομαι λοιπὸν, τῷ λέγει ὁ Εύριπιδης, εἰς τὸ δονομα τῶν ἀρέων, οἵτινες σχηματίζονται τὸν θρόνον τοῦ Διός. (Ουνυμι τοίνην αἰθέρ' οἴκησιν Διός. Στήχ. 274). Άλλ' ὁ Μηνησίλοχος, μὴ θεωρῶν ἀρκούντως ισχυρὸν τὸν δρκον τοῦτον, τῷ λέγει:

Τι μᾶλλον ἢ τὴν Ιπποκράτους ξυνοικίαν;

Μὲ ἄλλας λέξεις δηλ. Καὶ τί τάχα δρκος εἶνε αὐτός; Μοῦ ὄμινύεις εἰς τὰ κουροφέαλα τοῦ Ιπποκράτους περὶ δέρος καὶ ὄνδατων;

— Τότε, ἀν δὲν δέχησαι αὐτὸν τὸν δρκον, σοῦ δμινύω εἰς τὸ δονομα δλων συλλήβδην τῶν θεῶν, διὰ νὰ πιστεύσῃς, τῷ ἀπαντᾷ ὁ Εύριπιδης.

ΑΧΑΡΝΗΣ

διὰ τὰ πολλὰ κακὰ τοῦ πολέμου, λέγει εἰς τὸν Δικαιόπολιν (στ. 1025-1030).

— Ἔχασα τὰ μάτια μου κλαίων τὰ χαμένα βόδη μου. Δός μοι παρακαλῶ καμίαν ἀλοιφὴν διὰ νὰ τὰ θεραπεύσω (ἐννοεῖ τὴν εἰρήνην, ἢν πρὸ ὄλιγου τῷ ἔφερεν ὁ Ἀμφίθεος).

— Ἀλλά, ὃ παμπόνηρε, τῷ ἀπαντᾷ οὗτος, διὰ ποῖον μὲν ἐκλαμβάνεις; Μὴ ἐνόμισας, διὰ τοὺς κάνεις ιατρὸς δημοτικὸς ἔγώ; Ἐν ξηῆς

Εἰκὼν ἀριθ. 2.—Ο Ἀμφίθεος καὶ δικαιόπολις εἰς τὸν Ἀχαρνῆς τοῦ Ἀριστοφάνους¹.

τοιούτους, πήγαινε νὰ εἴρῃς δύσους θέλεις εἰς τὸν Πιπτάλον.

Ἐνταῦθα περιφρονεῖ, βλέπετε, πάλιν τοὺς ιατροὺς τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ιδίως τοὺς δημοσιεύοντας, οἵτινες εὐρίσκοντο πολυάριθμοι, φάνεται, εἰς τοῦ Πιπτάλου τὸ ιατρεῖον, τὸ δημόσιον.

Ἐν τούτοις, ἐπιμένοντος τοῦ γεωργοῦ εἰς τὰς ἱεσίας, δῆμος τῷ ἐνσταλάξῃ φάραμακόν τι εἰς τὸν καλαμίσκον, δικαιόπολις ἀπαντᾷ ἀποτόμως.

¹ Οἱ δύο ὑποκριταὶ ἴστανται ἐπὶ ικριώματος ὑποδηλούντος τὴν σκηνήν. Οἱ εἰς φέρων καμπύλην ράθεδον εἶνε ὁ Κύριος (διότι μόνον οἱ ἐλεύθεροι ἔφερον τοιαύτας), ὁ δεύτερος ὁ ὑπηρέτης, δῆστις εἶχεν ἀποσταλῆν πρὸς ἐξαγορὰν τῆς εἰρήνης, φέρει ταῦτην ἐντὸς καλάθου, δῆμος τὴν γευθῆ ὁ κύριός του, δῆστις ὑποδηλοῦται ἐπιφωνῶν τὸν στίχον: «Ω Διονύσια, αἴτιαι μὲν δύσουσ' ἀμφροσίας καὶ νεκταρος» (Ἀγρον. στίχ. 195). Αρχαιολογ. Ἐφημ. Βερολίνου, πίναξ 5.2-1885.

ΝΕΦΕΛΑΙ

Εἰς ταύτας ὁ Ἀριστοφάνης δίδει καὶ πάλιν εἰς τὸν θεὸν τῆς Ιατρικῆς Ἀπόλλωνα τὸ κολακευτικὸν ἐπίθετον. Ἀποτρόπαιε, ἀλλ᾽ ἐπαναλαμβάνει πολλάκις τοὺς σαρκασμούς του κατὰ τοῦ Ἰπποκράτους.

Εἰς τὸν στίχ. 330-335, ὡμιλῶν ὁ Σωκράτης

— Οὔτε σταλαγματὶ ἐννοῶ νὰ σοῦ δώσω, καὶ πήγαινε ἀλλοῦ νὰ κλάψῃς τὴν μοῖράν σου. (Οὖδε ἀν στριβιλικής, ἀλλ᾽ ἀπὸν οἷμωςέ ποι).

Μεταξὺ τῶν στρατηγῶν τοῦ πολεμικοῦ κόμματος ἦτο καὶ ὁ Λάμαχος· οὗτος παροτρύνει τὸν Δικαιόπολιν εἰς μάχην, ἀλλ᾽ ἐκεῖνος ἀγρόν ἥγρασε· καὶ λαμβάνει χώραν ὁ ωραῖος ἐκεῖνος διάλογος τῶν ἀντιθέσεων, τοῦ μὲν Δικαιοπόλεος ἐξυφοῦντος καὶ προετοιμάζοντος τὰ συμπόσια καὶ τὴν καλοπέρασιν, τοῦ δὲ Λαμάχου ζητοῦντος ἀρειμανίως τὰ σπλα του. Τὴν σκηνὴν ταύτην φαίνεται παριστῶσα ωραῖα εἰκὼν ἀρχαῖον ἀγρέου, ἢν ἐπιδεικνύμενον ὑμῖν. (Ἴδε εἰκ. ἀριθ. 4).

Τὸν Λάμαχον τοῦτον λοιπὸν εἰσάγοντιν εἰς τὴν σκηνὴν βραδύτερον βαρέως τετραχυματισμένον καὶ οἰμάζοντα.

Οἱ θεράποντες αὐτοῦ φωνάζουν, νὰ θερμάνωσι ταχέως ὑδωρ ἐντὸς χύτρας πρὸς πλύσιν τῆς πληγῆς τον (ἐξαίρομεν ἐνταῦθα διὰ τοὺς ιατροὺς τῆς σήμερον τὴν σημασίαν τοῦ θερμοῦ ὑδατος ὡς δημητικοῦ ἔκτοτε ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους ὑποδεικνυόμενου) καὶ ἀλοιφὴν κηρωτὴν καὶ διθύρια καὶ ἀπλυτα μαλλιά (ἔρια οἰστηρά, πρακτικὸν μέσον καὶ σήμερον ἐν μεγάλῃ χρήσει παρὰ τῷ λαῷ ἡμῶν ὑπάρχον), νάρθηκας καὶ καλάμους.

Ἐν τέλει ζητεῖ οὗτος ιατρικὴν βοήθειαν ἀπὸ τὸν Δικαιόπολιν, ἀλλ᾽ αὐτὸς τὸν ὑποδέχεται μὲν σαρκασμοὺς (ἢ ἢν χαῖρε Λαμάχιππον) καὶ ἀρνεῖται νὰ τὸν νοσηλεύσῃ. Ο δὲ Λάμαχος τότε διατάσσει τοὺς στρατιώτας του, νὰ τὸν μεταφέρωσιν εἰς τὸν ιατροῦ Πιπτάλον τὸν οἶκον, δῆμος προσφύγη, λέγει, εἰς τὰς σωτηρίους ιαματικὰς αὐτοῦ χεῖρας (Παιωνίασι χερσίν).

Καὶ ἐκ τῆς κωμῳδίας ταῦτης, ὡς καὶ ἐξ ἄλλων, εἰκάζομεν, δῆτι ὁ Ἀριστοφάνης κατεῖχε πολλὰς γνώσεις ιατρικῆς καὶ ἀνεγνωρίζετο ὡς ιατρὸς σχεδόν, ἀφοῦ εἰς τὰ πρόσωπα, ἀπέρ εἰς τὰς κωμῳδίας του ὁ ίδιος φαίνεται ὑποδύμενος (Δικαιόπολις, Βδελυκλέων, Δῆμος κλ.)., ἀπευθύνονται πολλοὶ δι᾽ ιατρικὴν συνδρομήν. — Ισως ισως καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον καταφέρεται τόσον κατὰ τῶν . . . ὡμοτέχνων αὐτοῦ.

εἰς τὸν Στρεψιάδην (μεταβάντα, ὡς γνωστόν, παρ᾽ αὐτόν, δῆμος διδαχθῆ τὰς διαφόρους στρεψιδικίας τῶν φιλοσοφικῶν διδαχμάτων) καὶ ἐξηγῶν αὐτῷ τὰ μυστήρια τῶν νεφελῶν, τῆς ὄμιγλης καὶ τῶν ὑδάτων, λέγει, δῆτι «Ἄι νεφέλαι τρέφοντο πλείστους σοφιστὰς δερομάντεις καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων τοὺς ιατροτέχνας, (ἥτοι τοὺς ιατρούς).

Ομιλεῖ οὕτως, δῆμος εἰρωνευθῆ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰπποκράτους, δῆστις παρεδέχετο, ὡς γνωστόν, τὰ ὑδάτα ἐρχόμενα ἐκ τῶν νεφελῶν, εἰς τὸ περὶ δέρων, τόπων καὶ ὑδάτων βιβλίον του. «Ωστε, ἀεροβάτει ἄρα καὶ ἔλεγεν ἀνοησίας ὁ

“Οταν βραδύτερον, εἰς τὴν αὐτὴν κωμῳδίαν καὶ εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ ἰδίου Σωκράτους, ὁ Δικαιος λόγος συμβούλευων τὸν υἱὸν τοῦ Στρεψιάδου, Φειδιππίδην, πῶς πρέπει νὰ φέρηται εἰς τὸν καθημερινὸν του βίου, τοῦ προσθέτη: Μή ἀντείπῃς ποτὲ τῷ πατρὶ καὶ ἀν σὲ ὑβρίσῃ ἀκόμη, διότι ἀπὸ τοὺς γονεῖς σου ἐτράφης ὡς νεοσσός (ἐνεοτιτροφόρημης), ἔρχεται ὁ Ἀδικος λόγος, δῆστις τὸν συμβούλευεν ἀντιθέτως τὰ ἔξης: Εἰ ταῦτ', ὡς μειράχ·ον, πέσει τούτῳ, νὴ τὸν Διόνυσον, Τοῖς Ἰπποκράτους υἱέσιν εἰξει, καὶ σε καλοῦσι βιτομάμπαν.

‘Ιδού λοιπόν, δῆτι ἐκ νέου περιπαίζει τοὺς παι-

Εἰκὼν ἀριθ. 3.—Φλύας πρὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διονύσου (ἀγγεῖον Λούθρου).

Ιπποκράτης, κατὰ τὸν Ἀριστοφάνην, ὡς μετεῳφέρεται, ἥτοι ἀεροβάμπαν.

Εἰς τοὺς αὐτοὺς στίχους, πλησίον τοῦ ιατροτέχνας εὑρίσκομεν καὶ τὸ ἐπίθετον σφραγιδονυχαροκομῆτας. Καὶ ἐφαρμόζει μὲν τοῦτο ὁ κωμικὸς ἀπὸ κοινοῦ εἰς τοὺς διαφόρους σοφιστάς, ἀλλὰ νομίζομεν, δῆτι ἐννοεῖ ιδίως σοφιστάς, σηταὶς συγχρόνως ιατροὺς καὶ σφραγιδονυχαροκομῆτας, Διὰ τοῦ γραφικωτάτου ἐπίθετου τούτου ὄνομάζει τοὺς φέροντας δακτυλίδια πολλά, μέχρι τῶν ὀνύχων τῶν δακτύλων, καὶ ἐπιμελούμενούς μόνον τὴν κόμην των, χωρὶς νὰ πράττωσι τίποτε σπουδαῖον. (Οὐδὲν δρῶντας βόσκοντος ἀργούς).

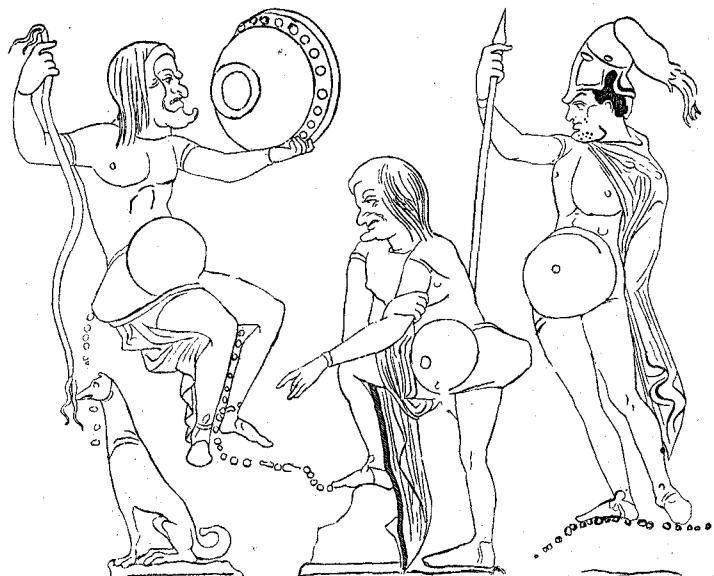
Ἐκ τούτου λοιπὸν δικαιούμεθα ισως νὰ εἰκάσωμεν, δῆτι μεταξὺ τῶν ιατρῶν τῶν Ἀθηνῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀριστοφάνους ἡσαν ικανοὶ κομψεύμενοι καὶ φιλάρεσκοι, περισσότερον ισως ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς συναδέλφους των τοῦ Ἀστεως.

¹ Ιδε καὶ τὸν στίχον τοῦ κωμικοῦ Εύπολιδος Ἰπποκράτους τε παῖδες κτλ. ἐν τῷ πρώτῳ μέρει καταχωρισθέντα ἔνθα μωρακατὰ λάθος παρίστανται ὡς ιατροί. ² Ως ἀνόητοι ἐθεωροῦντο, λέγει ὁ Σχολιαστής, οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰπποκράτους Τελέσιππος, Δημοφῶν καὶ Ηερικλῆς. Ἀλλὰ καίτοι δὲν πρόσκειται ἐνταῦθα, ὡς καὶ εἰς τὸν Εύπολιν, περὶ τοῦ μεγάλου Ἰπποκράτους, διότι ἐννοεῖ οὗτος τὸν Στρατηγόν, τὸν υἱὸν τοῦ Ἀριστοφάνους, δῆστις εἶχεν ἀξέστους παῖδας καὶ χοιροειδεῖς: ἀλλὰ δὲν δικαιούμεθα τὸ Ἰπποκράτους παῖδας νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἔχον γενικωτέραν ἔννοιαν, ἀφοῦ προέργεται ἐκ στόματος κωμικοῦ παιζοντος συγχρότατα μὲ τὰς λέξεις;

ΒΑΤΡΑΧΟΙ

Εἰς τὴν κωμῳδίαν ταύτην εὐρίσκομεν τὰ ἔξης, περὶ ιατροῦ τινος (τῶν ὄφθαλμῶν) Μορσίμου καὶ λουμένου. (Στ. 151).

Οἱ Ήρακλῆς, ἔξηγῶν εἰς τὸν Διόνυσον ἐν τῷ Ἀδῃ τὰ ἑγκλήματα, ἀτινα ἔκαμψεν ἐν τῇ ζωῇ οἱ διάφοροι κατάδικοι τῆς κολάσεως, οὓς τῷ ἐπιδεικνύει, τῷ λέγει μεταξὺ τῶν ἄλλων. 'Ἐδὼ βλέπεις ἐκείνους οἵτινες ἐκακοποίησαν τοὺς γονεῖς τῶν, η ἐψευδόρκησαν, η ἡδίκησαν τὸν πλησίον τῶν, η διέδοσαν ἀντιγράψαντες λόγον τινὰ τοῦ

Εἰκὼν ἀριθ. 4.—Ο Στρατηγὸς Λάμαχος σατυριζόμενος ἐν τῇ κωμῳδίᾳ¹.

(ιατροῦ) Μορσίμου (η Μορσίμου τις δῆσιν ἔξεγράψατο)¹.

Φαντάζεσθε λοιπὸν πόσον φοβερὸν ἔγκλημα ἔθεωρει ὁ Ἀριστοφάνης καὶ τὴν ἀπλῆν ἔστω ἀντιγραφὴν η ἀπομνημόνευσιν ἐνὸς ιατρικοῦ ῥητοῦ. Εἶναι ἀληθές, δτι ἐπρόκειτο περὶ ιατροῦ συγχρόνως καὶ ποιητοῦ ἀδοκίμου, ἀλλ' ἀδιάφορον, καὶ τὰ ποιήματά του θὰ ἡσαν ιατρικά.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ἐνταῦθα δὲν ἀνεύρομεν ὑπαινιγμόν τινα εἰς βάρος τῶν ιατρῶν. Οὐχ ἦττον ἐπιτραπήτω ἡμῖν ν' ἀναφέρωμεν ἐπιτροχάδην σκηνάς τινας καὶ ἐκ τῆς ἐλευθέρας ταύτης κωμῳδίας, διὰ τε τὸ

¹ Αντὶ τοῦ θανάσιμον τινὰ λόγον γράψαντος, οἴαν πολλὰ γίνονται τοῖς φαρμακοῖς, λέγει ὁ Σχολιαστής.

ἀστεῖον τῆς ὑποθέσεως, καὶ δπως ἰδητε, δτι αὶ τότε γυναικες ἐγνωρίζον τὴν ἐνέργειαν διαφόρων φαρμάκων, εἶχον δὲ καὶ ιατρικὰς γνώσεις οὐκ ὅλης.

Αἰ Ἀθῆναι διετέλουν, κατ' αὐτήν, εἰς πλήρη ἀναρχίαν.

Τὸ ιστεφὲς πτολιέθρον τῆς Ἀθηνᾶς, τὸ πολλὰ ἰδόν, καὶ πολλὰ παθόν, καὶ πολλὰ μογῆσαν (Ιππ.) ἐπέπρωτο νὰ ἰδῃ καὶ τὸ τρυφερὸν ἥμισυ τοῦ σώματος αὐτοῦ κηρυπτὸν ἀμείλικτον κατὰ τῶν ἀνδρῶν του πόλεμον, διὰ τὴν μακρὰν ἐγκατάλειψιν, ὑπ' αὐτῶν, τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας, ἔνεκα τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

μένων Ἀτθίδων, ἡμάνετο λυσσωδῶς, ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως, διὰ λίθων, ἔυλων, γυτρῶν, ληκύθων, σκυφῶν κττ. — κατὰ τῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως καὶ τῶν τοῦ γοροῦ γερόντων — οἵτινες ἐπολιόρκουν τῆς Παλλαδίου, η μᾶλλον τῆς Ἀφροδίτης τότε, τὸ φρούριον.

Σκηναὶ καὶ διάλογοι ἀπαραμίλου κωμικότητος ἀλλὰ καὶ . . . ἀπροσίτου ἀριστοφανισμοῦ, ἐλάμβανον γύρων μεταξὺ τῶν ἀντιμαχομένων μερῶν. 'Ἐν τέλει φέρουσιν οἱ πολιορκηταὶ ὀλόκληρον ὄρμαχθον καυσοζύλων πρὸ τῶν θυρῶν καὶ ἀπειλοῦσι ταύτας διὰ τῆς πυρᾶς.

— 'Ανοιξατε τὰς πύλας, φωνάζει ὁ Εἰρηνοδίκης Κύριος Πρόσθουλος, εἰδ' ἀλλως θὰ σᾶς καύσωμεν ζώσας, κατηραμένα θηλυκά.

— Κάυμια ἀνάγκη βίας, ἀπαντᾷ ἔνδοθεν ἡ Στρατηγῆνα Κυρία Λυσιστράτη. Δὲν ἀνοίγονται αἱ πύλαι διὰ τοῦ σιδήρου, ἀλλὰ διὰ τοῦ ὄρθου λόγου. 'Ίδου ἔξεογμαι μόνη μου.

Τότε ὁ Πρόσθουλος διατάσσει τοὺς τοξότας του νὰ τὴν δέσωσιν.

— 'Αλλ' ίδου ἐπιπίπτουν κατ' αὐτοῦ, ως σφῆκες ἀγριαι, πλεισται γυναικες, μὲ φοβερὸς κραυγὰς καὶ ἀπειλάς.

— 'Αν τὴν πλησιάσης, θὰ σου βγάλω πὰ ἔντερο, κράζει η μία. — 'Αν τὴν ἐγγίξης μὲ τὸ δάκτυλόν σου, ζήτησε ἀμέσως ἐπιδέσμους διὰ τὰς πληγάς σου, τοῦ προσθέτει η ἄλλη. — Σου βγάζω τὰς τρίγας τῆς κεφαλῆς σου μίαν πρὸς μίαν, φωνάζει ἡ τρίτη.

— 'Αν τὴν πειράξης, μὰ τὴν φωσφόρον Φοί-

βην. Ζήτησε πρότερον νὰ σοῦ φέρουν θερμὸν ὑγρὸν πρὸς ἄστιν τῆς πληγῆς σου (κύανθον αἰτήσεις τάχα)¹.

Βραδύτερον: συμβιβαζομένων τῶν πραγμάτων, ἀπαντῶμεν τὸν γορὸν τῶν γυναικῶν, ὅπτις ως ἀριστος ὄφθαλμοιόγος, προσφέρεται νὰ ἔξαγαγῃ ἐκ τοῦ ὄφθαλμοῦ τοῦ γοροῦ τῶν γερόντων ἐν ἔντουμον, τὸ ὄποιον εἶχεν εἰσγωρήσει ἐντὸς τούτου. Καὶ πράγματι: λαμβάνει ἐκ τῆς γειρὸς τοῦ γέροντος ἔνα δακτύλιον καὶ ἔξαγει ἐπιτηδειότατα τὸ ἔντουμον τοῦτο, διὰ τὸ θέμαν νὰ τὴν ἀσπασθῇ εἰς εὐγνωμοσύνης λέγει τὸ ἔξης ὥραῖον:

'Αλλὰ μὴ ὥρας ἴκοισθ'. 'Ως ἐστὲ θωπικαὶ φύσει, κάστ' ἔκεινο τοῦπος ὄρθιῶς κού κακῶς εἰρημένον, οὔτε σὺν πανωλέθροισιν, οὔτ' ἄνευ πανωλέθρων.

Τουτέστιν, σύ, εὐλογημέναι γυναικες, πόσον εῖσθε πλασμέναι διὰ νὰ μᾶς θωπεύητε καὶ πόσον ὄρθιῶς ἐλέγυθη, δτι δὲν ἡμποροῦμεν νὰ κάμωμεν οὔτε μὲ σᾶς, οὔτε χωρὶς σᾶς.

A. APABANTINOS

"Επεται τὸ τέλος.

¹ Ενταῦθα καὶ πάλιν βλέπομεν τὴν διὰ θερμῶν ὑγρῶν θεραπείαν τῶν τραυμάτων.

— Η ἀρηίφθογγος Λυσιστράτη, λυσίκομος καὶ ὄργιλη, ὀδηγοῦσα λεγεῶνα δλην ἀνδρευδεδυ-

— 'Ο στρατηγὸς οὗτος παρίσταται, ως γνωστὸν εἰς τοὺς Ἀχαρνῆς ως ἐκπροσωπῶν τὸ πολεμικὸν κόμμα ἐν Ἀθηναῖς. 'Ανακαλοῦμεν δὲ πρὸς εὐχερεστέρων ἀντιληφτῶν τοῦ πράγματος, δσα ἀναφέρομεν κατωτέρω, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ τραυματισμοῦ αὐτοῦ, καθ' ὃν ὁ εἰρηνικὸς Δικαιόπολις τὸν παραπέμπει εἰς τοῦ ιατροῦ Πιττάλου. Εἰκάζομεν λοιπόν, (άνευ οὐδεμαῖς ἀρχαιολογικῆς ἀξιώσεως ἐννοεῖται) δτι η εἰκὼν αὐτῆς πρὸ τὸν Λάμαχον θέλοντα νὰ συναγείρῃ τὰ πλήθη καὶ τοὺς γέροντας ἀκόμη, ὃν εἰς ὁ Δικαιόπολις ίσως, οἵτινες περιφρονοῦν καὶ εἰρωνεύονται τούτον. ('Η εἰκὼν αὐτὴ ἀνήκει εἰς ἀγγείον τῆς Μεσημ. 'Ιταλ. ρυθμοῦ τρίτου αἰώνος, ἔτηγθη. δὲ ἐκ τῶν annali dell' Instit di corrispondenza Archeol. 1871, παραχωρηθεῖσα ἡμῖν εύμενῶς παρὰ τοῦ ἐγκρίτου ἡμῶν ἀρχαιολόγου κ. Κ. Μυλωνᾶ, ως καὶ αἱ λοιπαὶ, οἵτινες εὑρηται εἰς τὴν πολύτιμον αὐτοῦ βιβλιοθήκην.

Τ' ΑΚΡΟΓΙΑΛΙ

Δὲν εἶσαι σὸν τ' ὀκεανοῦ ἡ κολασμένη δρχήστρα,
Ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὴν ἄβυσσο καὶ σκούζει θλιβερὰ,
Μὲ σάλπιγγες καὶ τύμπανα καὶ κύμβαλα καὶ σεῖστρα,
Γιὰ τῶν δαιμόνων τοὺς χορούς, ἀνάερους, στὰ νερὰ

Η αὖτα ἡ ἀνοιξιάτικη ἐσένα ἔδιπλώνει,
Πλᾶτι σὲ βραχάκια πράσινα, σὲ στεῖρα ἀκρογιαλιά,
Σὰ στῆθος ἐρωτιάρικο τὸ κῦμα σου φουσκώνει,
Κι' ἀκοῦς; σὰ χεῖλη ἀμέτρητα νὰ δύνουντε φιλιά.

Μέσ' στὸ βυθό σου ἀπλώνονται μοροπατάκια, στράτες,
Κι' ἀργοπεροῦν στὴ σιωπὴ τῶν ἄβαθων νερῶν,
Ἡ μέδουσα κι' δέ κάβουντας, μοναχικοὶ διαβάτες,
Κι' ἀπὸ τὰ πουλιά, ποῦ φεύγουντε, ἵσκοι γοργῶν φτερῶν.

Μιὰ Πομπηϊά ἀσάλευτη, βαθυὰ ταναγισμένη,
Κοιμᾶται στὴν πλημμύρα σου καὶ στὴ φυρονεριά
Σπίτια κλειστά, φυκόπλεκτα καὶ πύργοι χαλασμένοι,
Γεφύρια, κάστρα ἔρημα, βουνά καμπαναρειά...

Δὲν εἶσαι σὸν τ' ὀκεανοῦ ἡ κολασμένη δρχήστρα,
Ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὴν ἄβυσσο καὶ σκούζει θλιβερὰ,
Μὲ σάλπιγγες καὶ τύμπανα καὶ κύμβαλα καὶ σεῖστρα,
Γιὰ τῶν δαιμόνων τοὺς χορούς, ἀνάερους, στὰ νερὰ

Γαλάζιο φῶς ἀπλώνεται ως τὰ θαλάσσια φύτρα,
Σ' ὅλον τὸν κάμπο, σὰν χαρὰ τερπνοῦ καλοκαιριοῦ.
Μιὰ λύρα εἶσαι κρυστάλλινη, λύρα παρηγορῆτρα,
Καὶ πίνει ἀπὸ τὸν ἥχο σου τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ.

Συλάβωσες μέσ' τὸ φλοιόσβο σου τὰ πεθαμένα ἀηδόνια,
Νὰ κελαΐδοῦν, νὰ μύρονται, χώρια κι' ὅλα μαζί,
Γιὰ νὰ ξυπνήσουν μιὰ ζωή, ὅπου κοιμᾶται αἰώνια,
Κ' ἐκείνη ἀποκοιμήθηκε καὶ στ' ὅνειρό της ζῇ...

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ

ΕΠΡΙΚΟΣ ΕΡΒΙΓΓ

Ο μέγιστος τῶν συγχρόνων "Αγγλων ἡθοποιῶν, δοτις ὡς διερμηνεὺς τῶν ἔργων τοῦ Σαίκσπηρ ἀπέκτησε φήμην παγκόσμιον, ἐγεννήθη τὴν 6 Φεβρουαρίου τοῦ 1838 εἰς ἐν χωρίδιον τοῦ Σομερσετσάρι, ἐκ πατρὸς πτωχοῦ μισθωτοῦ ὀνομαζομένου Βρόδριππ, ὡνομάσθη δὲ Τζών Χένρυ. "Οτε ἔγεινε τεσσάρων ἑτῶν, οἱ γονεῖς του, ἀποκαμπόντες ἀπὸ τὴν ἔνδειαν καὶ ἐπιθυμοῦντες ζωὴν ὀλιγώτερον βασανισμένην, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ Λονδίνον, τὸν δὲ μικρὸν Τζών ἀφῆκαν εἰς τὴν θείαν του, σύγχρονον ἐνὸς μεταλλευτοῦ εἰς Κορνουάλλην. Μετὰ ἑπτὰ ἔτη, τῷ 1849, οἱ γονεῖς του τὸν ἔφερον εἰς τὸ Λονδίνον, διόπου ἐπὶ τρία ἔτη ἐφοίτησεν εἰς ἴδιωτικὸν σχολεῖον.

Πρὶν ἀκόμη τελειώσῃ καλὰ καλὰ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος, ἡναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὰ μαθήματά του καὶ ζητήσῃ θέσιν ἐμπορικοῦ ὑπαλλήλου. 'Αλλ' ἐν φέτι γάζετο μὲ δῆτην τὴν εὔσυνειδησίαν του εἰς γραφεῖον διαμετακομίσεων, ὃ δὲ προιστάμενός του ἦτο κατευχαριστημένος ἐκ τοῦ ζήλου του, αὐτός, εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του, δεν ἦτο διόλου εύχαριστημένος μὲ τὸ στάδιον του. 'Ἐν μόνον πράγμα τὸν ὥνειροπόλει : τὴν σκηνήν· ἡ δὲ πραγματικὴ ζωὴ δὶ' αὐτὸν ἡρχίζειν ὅταν ἔκλειε τὸ γραφεῖον. Τότε ἔτρεχεν εἰς τὴν κατοικίαν του, ἔκλειετο εἰς τὸ δωματίον του καὶ ἐμάνθανεν ἐκ στήθους ποιήματα καὶ σκηνὰς ἐκ τῶν ποιητικῶν ἔργων, τὰ οποῖα ἡγόραζε μὲ τὰς γλισγρας οἰκονομίας του, καὶ τὰ ἀπηγγελε μόνος, περιφρονῶν δῆλας τὰς διασκεδάσεις καὶ τὰς τέρφεις τῶν ὄμηλίκων του νέων.

Κατὰ τὸ 1850 διὸ τῆς ὑποκινήσεως τοῦ μεγάλως τιμωμένου ἡθοποιοῦ Φέλψ ἔγεινε συρμὸς εἰς τὸ Λονδίνον ἡ ἀπαγγελία καὶ ἔθεωρείτο, δύοπας ἡ ζωγραφικὴ καὶ τὸ ἄσμα, ὡς accomplishiment, ὡς συμπλήρωμα, τῆς ἀνωτέρας ἀντροφῆς. Ιδρύθησαν λοιπὸν πολλαὶ σχολαὶ ἀπαγγελίας, ὅπεραν ἐσπέραν ὡς μαθητὴς καὶ ὁ νεαρὸς Χένρυ. Προσεκλήθη ὡς ἀπαγγελή καὶ ἡλέκτροισε τὴν τάξιν δὶ' ἀσυνήθους ζωῆς περὶ τὴν ἀπαγγελίαν καὶ δραματικῆς δυνάμεως.

'Αφ' οὖ δὲ ἐπὶ τινας μῆνας, κατὰ τὰς ἐλευ-

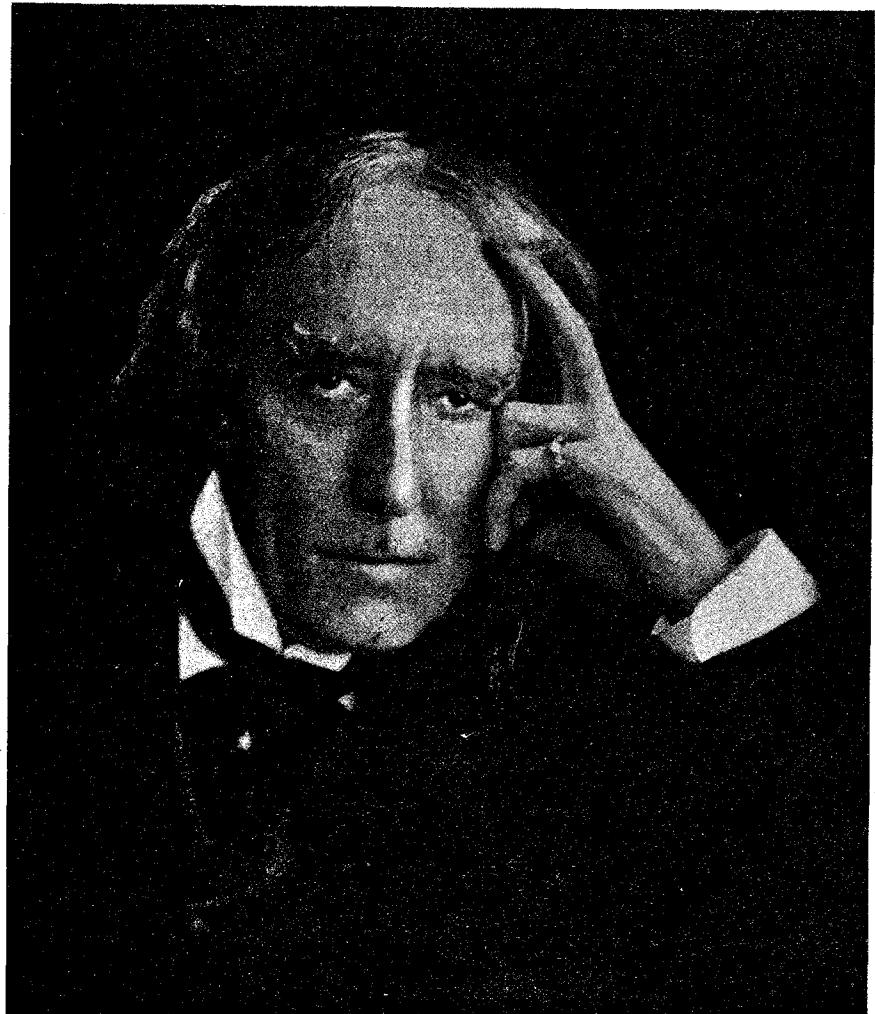
θέρας ὥρας του, καθαδηγήθη εἰς δῆλα τὰ πρακτικὰ ζητήματα τῆς σκηνῆς ὑπὸ ἐμπείρου ἡθοποιοῦ, δοτις ἐξετίμησε τὴν ἰδιοφύιαν του καὶ συνεπάθησε πρὸς αὐτόν, τῷ 1856 εἰς ἡλικίαν δέκα ὀκτὼ ἑτῶν κατετάχθη εἰς τὸν θίασον τοῦ τότε ἰδρυθέντος θεάτρου τῆς Σουνδερλάνδης, παραλίου πόλεως κειμένης εἰς τὴν βορειανατολικὴν κομητείαν Δούρχαμ. Παρὰ τὴν θέλησιν τῶν γονέων του, καὶ πρὸ πάντων τῆς μητρός του, ἐγκατέλιπε τὸ ἀσφαλὲς ἐμπορικὸν στάδιον καὶ ἀνήλθεν, ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Χένρυ 'Ερβιγγ, τὸ ἀσταθές ἔδαφος τῆς σκηνῆς, τὸ ὅποιον δὶ' αὐτὸν ἀπετέλει τὸν κόσμον.

Πρῶτον πρόσωπον ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Σουνδερλάνδης ὑπεδύθη τὸ τοῦ δουκὸς τῆς Ὄρλεάνης εἰς τὸν «Ρισελί» τοῦ Βούλθερ Λύττων. Κατὰ παράδοξον δὲ σύμπτωσιν ἐκείνη, ἡτις ἐπὶ μαχρὰ ἔτη βραδύτερον συνηγωνίσθη καὶ συνεθριάμβευσεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ ἡτις συνίδρυσε μετ' αὐτοῦ τὴν φήμην τοῦ «Λυκείου» τοῦ Λονδίνου, ἡ "Ελλεν Τέρρου, ἀνέβαινε, μικρὰ κορασίς, τὸ αὐτὸν ἔτος πρώτην φορὰν τὴν σκηνὴν ὑποκρινομένη παιδίον. Παρερχόμεθα τὰ δέκα ἑτη τῆς μαθητείας εἰς τὸν Εδιμούργον, Λονδίνον, Γλασκώην, καὶ Μάντσεστερ, κατὰ τὰ ὄποια ἀπὸ τῶν βωβῶν καὶ τῶν ἀσημάντων προσώπων ἀνῆλθεν εἰς τὸ τοῦ πρώτου ἐραστοῦ εἰς ἐλαφρὰς κωμῳδίας καὶ οἰκογενειακὰ δράματα. 'Ενδιαφέρον εἶνε νὰ σημειώσωμεν τὴν ἐξῆς λεπτομέρειαν· κατ' ἀρχὰς τὸ ἀκροατήριον ὑπεδέχετο αὐτὸν μὲ ψυχρότητα, ἀλλ' ἐπειτα, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἐγίνετο ἐν τῶν πλέον ἀγαπητῶν καὶ τῶν περισσότερον ἐκτιμωμένων μελῶν τοῦ θιάσου.

'Ιδοὺ πῶς ἐξηγεῖται τοῦτο. Πρὶν δυνηθῆ τις νὰ ἐκτιμήσῃ δικαίως καὶ ἀνευ προκαταλήψεως τὴν ὑποκριτικὴν ἀξίαν τοῦ 'Ερβιγγ, πρέπει νὰ κατανικήσῃ μίαν δυσάρεστον ἐντύπωσιν. 'Ἐν πρώτοις τὸ ἔξωτερον του τὸ ἄβρόν, καὶ τὸ λεπτοφρύνεται εἰς ἀντίφασιν πρὸς τοὺς πλείστους βόλους ὅποιους ὑποδύεται. Πολὺ ὀλίγον προώρισεν αὐτὸν ἡ φύσις νὰ ὑποδύεται τὴν ψευδαίριαν. 'Οταν διαπιστώθησε τοιαῦτα πρόσωπα, ἀναγκάζεται νὰ ἐξέρχεται τῆς φύσεως του, νὰ γίνεται κατ' ἀνάγκην ὑπερβολικός· ἡ φωνή του ὑψοῦται ὑπὲρ τὸ μέτρον καὶ αἰινήσεις του καθίστανται σπασμωδικαί. 'Εχει δὲ

καὶ δύο ἄλλας ἔξεις ἐπιβλαβεῖς. Ἐν πρώτοις, ἐπὶ μακρὰ ἔτη εἰς ἀσήμαντα θέατρα παραστήσας καὶ ἐλλιπῶς ἀνατραφεῖς ύπο τοιοῦ ἀκαλαισθήτου ἐπιδιώκει ύπερ τὸ δέον ἀσμένως τὰς ἐπευφημίας καὶ δὲν ἀποδειλιφὲνά ποτε πράγματα, τὰ ὅποια ἔχειερον φρενιτιώδη χειροκροτήματα εἰς τὸ πλῆθος, ἀλλὰ τὰ ὅποια ἀπαρέσκουν σφοδρῶς εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνωτέραν ἀντίληψιν τῆς τέχνης· ἐπειτα — τοῦτο δὲ τὸ μειονέκτημα ἔχει κοινὸν πρὸς πολλοὺς ἄλλους Ἀγγλους ἡθοποιοὺς — συνηθίζει ν' ἀπαγγέλλῃ τὰ παθητικὰ μέρη εἰς ἀχρουν τόνον ἀγγλικανοῦ ἱεροκήρυκος.

Τὰ μειονεκτήματα ταῦτα προξενοῦν θεβαίως κατ' ἀρχὰς δυσάρεστον ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν δύνανται ν' ἀποκρύψουν ἐπὶ μακρὸν τὴν ἀληθῆ καλλιτεχνικήν του ὑπόστασιν, ἥτις εἶναι γιγαντιαία.

Ἐρεβίης Ἐρβιγγ.

Ο "Ἐρβίης" εἶναι, ως πᾶς ἀληθῆς καλλιτέχνης, ἰδιαιστής. Εγείρειεν πεποιθησιν εἰς τὸ μεγαλεῖον, τὸ κάλλος τῆς τέχνης του καὶ τὴν εὐεργετικὴν δύναμιν της, τὴν ὁποίαν τάσσει παρὰ τὴν τῆς θρησκείας. Ἐπειδὴ δ' ἔχει τόσον ὑψηλὸν· ἴδεαν περὶ τῆς ὑποχριτικῆς τέχνης, οὐδὲν δέ κόπου φειδεται διὰ νὰ ἐνσαρκώσῃ δόσον τὸ δυνατὸν τελειότερον τὰ ἔργα τῆς ποιητικῆς φαντασίας. Οστις παροκολούθησεν ἐπὶ μακρὸν τὸ ἔργον του καὶ εἶδε μετὰ ποίας ἐνεργείας καὶ ποίου βάθους εἰσδύει εἰς τὰ δραματικὰ δημιουργήματα, καὶ μὲ ποιον διάπυρον ζῆλον ἐργάζεται αὐτὸς καὶ ἐπιβάλλει καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέλη τοῦ θιάσου, τὰ συνήθως πολὺ ὑποδεέστερά του. νὰ ἐργάζωνται, δπως ἀφυπνίσῃ ζωντανὸν τὸ ἴδαινον, τὸ ζῶν εἰς τὴν φυγήν του, ἐξ ἀπαντος θὰ αἰσθανθῇ τιμὴν καὶ σε-

βασμὸν πρὸς τὸν καλλιτέχνην. "Ετι δέ, τοὺς χαρακτῆρας ἐκείνους, οἵτινες συμφωνοῦν πρὸς τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν αὐτοῦ ἴδιοφύιαν, ἐκείνους δηλαδὴ οἱ ὅποιοι ἔξεχον διὰ τὴν πνευματικὴν δύναμιν καὶ τὴν βαθύτητα τοῦ συναισθήματος, ὑποδύνεται μετ' ἀληθείας ἀνύπερβλήτου.

Μετὰ περιπλάνησιν εἰς διάφορα θέατρα τῷ 1865 καὶ 1866 προσκληθεὶς εἰς Μάντσεστερ ὑπὸ τοῦ δραματοποιοῦ, ἡθοποιοῦ καὶ διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου Μπούτσικαλ διέπλασε τὸν χαρακτῆρα τοῦ πρωτεύοντος προσώπου νέου ἔργου. Ή ἐπιτυχία αὕτη ἤνοιξεν εἰς αὐτὸν τὴν σκηνὴν τοῦ θεάτρου τοῦ Ἀγίου Ιακώβου εἰς Λονδίνον. Μέχρι τούδε κατετίθετο εἰς τὴν ὑπόκρισιν ἀσημάντων προσώπων ἀναξίων λόγου ἔργων εἰς ἐπαρχιακὰς σκηνὰς, ἀλλὰ τὸ θέατρον, εἰς τὸ ὅποιον εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ εἰσέλθῃ τῷρα καὶ τὸ ὅποιον διηνύσεν ἡ ὑψηλὰ καλλιτεχνικὰ ἴδεωδη τρέφουσα Μίσσ Χέρμπερτ, παρείχεν εἰς αὐτὸν στάδιον ν' ἀναδειχθῇ. Ἐδὼ δὲ πράγματι ἐξετιμήθη τὸ πρώτον κατ' ἀξίαν καὶ ἐχρησιμοποιήθη εἰς ὑπόκρισιν σπουδαίων χαρακτήρων.

Τῷ 1871, ἀφ' οὗ ἐν τῷ μεταξὺ παρέστησεν εἰς τὰ καλλιτερά θέατρα τοῦ Λονδίνου, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέατρον τοῦ «Λυκείου», τὸ ὅποιον ἔγεινεν καὶ κοιτά τῆς δόξης του.

Τῷ 1871 ὑπεδύθη ἐδὼ πρώτην φορὰν τὸ πρόσωπον τοῦ Ματθία εἰς τὸ δρᾶμα τοῦ "Ἐρχαν-Σατριάλ" «ὁ Πολωνὸς Ἐθραῖος», τὸ ὅποιον ἐν τῇ ἀγγλικῇ διασκευῇ φέρει τὸ δνομα «οἱ Κώδωνες». Ο "Ἀλσατὸς χωρικὸς Ματθίας διάγει διπλοῦν βίον· ἔνα ἔσωτερικόν, ἀμέριμνον, πλήρη ὑπολήψεως, εἰς κύκλον προσφιλῶν συγγρεῶν; βίον πολὺ εύτυχῆ, τὸν ὅποιον ζηλεύουν οἱ συγχώριοι του, καὶ ἔνα ἔσωτερικόν, ἀγωνιώδη, τεταραγμένον ὑπὸ τῶν τύφεων τοῦ συνειδότος, ἐξ αἰτίας φόνου, εἰς τὸν ὅποιον ὀφεῖλει τὴν εὐπορίαν του. Ο Ματθίας ἀγωνίζεται νὰ καλύψῃ μὲ τὴν ἐπιφράσιν πλήρους εύτυχίας τὴν ἐνδόμυχοι κόλασίν του, ἥτις, καθ' ἀς στιγμὰς δὲν ἐπιτηρεῖ ἔαυτόν, ἐκρήγνυται φλέγουσα ἐξ αὐτοῦ καὶ ἀπειλεῖ τὸν δλεθρόν του. Βλέπει μίαν ὄπτασίαν παριστῶσαν τὴν θέσιν του ἐν χειμερινῇ νυκτὶ διαπραγμάτευτος φόνου καὶ τὸ ἐλκηθρὸν ἐπὶ τοῦ ὅποιου

Ο "Ἐρβιγγ" ως Ριχάρδος Γ'.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀπέδειξεν ὁ καλλιτέχνης εἰς τὸν «Κάρολον τὸν Α'» διτι ἡδύνατο νὰ ὑποκριθῇ ὑψηλοὺς τραγικοὺς χαρακτῆρας. Τὸ ἔργον βεβαίως πᾶν ἄλλο ἢ τέλειον εἶναι· στερεῖται καὶ τῆς ἐλαχίστης δράσεως, διὰ τοῦτο ἐπιβάλλει εἰς τὸν ὑποκρινόμενον τὸ κύριον πρόσωπον τὴν βαρείαν ὑποχρέωσιν, μόνον διὰ τῆς ὑποκρίσεως νὰ ἐλκύσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν θεατῶν. Τούτο ἐπιτυγχάνει θαυμασίως ὁ "Ἐρβιγγ". Κατορθώνει νὰ συναρπάσῃ τὸ κοινὸν διὰ τοῦ ἡθικοῦ του μεγαλείου καὶ τῆς βασιλικῆς του μεγαλοφρούσυνης. Καὶ τοῦτο τὸ δρᾶμα παρέσταθη τὴν θεατικὴν ἐκείνην περίοδον ἐπατόν ὄγδοηκοντα φοράς.

Τῷ 1873 διέπλασεν ἔνα χαρακτῆρα, εἰς τὸν ὅποιον οὐδένα ἔχει τὸν ἐφάμιλλον μέχρι τοῦδε, καὶ διτις θεωρεῖται ως τὸ ἀριστούργημα τῆς ὑποκρίσεως του. Ήτο ὁ "Ρισελίε τοῦ Βούλερ Λύττων". Ο Ίουλιος Κλαρετή, διτις πρώτην φορὰν

εἰς τὸ ἔργον τοῦτο εἶδε τὸν "Ἐρβιγγ" τῷ 1879, ἔγραφεν: «Ἡ ὑπόκριτές του ἰσοδυναμεῖ μὲν ενερχανάστασιν. Ὁ μέγας καρδινάλιος λιπόσαρκος, ἔχων τὸν ἔνα πόδα εἰς τὸν τάφον, κατατηκόμενος ἀπὸ φιλοδοξίαν ὀλιγώτερον δι' ἑαυτὸν δύον διὰ τὴν Γαλλίαν, ἐνσαρκοῦται θαυμασίως. Ὁλίγα μόνον βήματα βαδίζει, ὡς ὑπὸ πυρετοῦ συγκλονούμενος· τὸ βλέμμα του εἶναι βαθὺ ὡς

"Ελλην Τέρρον.

ὅρματιζομένου· βραχγός βὴξ κατατρώγει τὸ ἀδύνατον σῶμά του, τὸ ὄποιον ἐν τούτοις εἶνε κατεσκευασμένον ἐκ χάλυβος. "Οταν ὁ Ρισελίε ἐμφανίζεται εἰς τὸ μέσον τῶν αὐλικῶν, σταν ἐκσφενδονίζῃ τὴν χλεύην του κατὰ πρόσωπον τῆς μετριότητος, ἥτις ἀξιοῖ νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν του, δταν καθικετεύῃ καὶ ἔξορκίζῃ τὸν ἀσθενῆ Λουδοβίκον ΙΓ', εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην μορφὴν προσδίδει ὁ "Ἐρβιγγ" ἀπεριγράπτως ὑπέροχον μεγαλεῖον".

Τὸ ἑπόμενον ἔτος ὑπεκρίθη τὸν "Ἀμλετ", δστις ὑπῆρξεν εἰς τῶν μεγίστων θριάμβων του. "Ἐν τούτοις εὑρέθη ἀρκούντως ἴσχυρὸν μειονοψηφία, ἥτις δὲν ἐνεθουσιάσθη ἐκ τῆς ὑποκρίσεως τοῦ "Ἐρβιγγ". Ἀλλ' οἱ ἔπαινοι καὶ οἱ ψύργοι ἔξαρτωνται ἐκ τῆς ἀντιλήψεως τοῦ χαρακτῆρος. Ὁ θεωρῶν τὸν "Ἀμλετ" ὡς ἀνθρώπον, δστις νοεῖ ψυχικῶς ὑπὸ

τὸ βάρος τῆς βαρείας ὑποχρεώσεώς του, θαυμάζει τὴν ὑπόκρισιν τοῦ "Ἐρβιγγ", δστις εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐμφανίζεται εἰς τὴν σκηνὴν μὲν ἀτακτονοκομην καὶ καθ' ὅλον τὸ ἔργον εύρισκεται εἰς τὰ σύνορα τῆς παραφροσύνης. "Οστις δύμως οὐδὲν τραγικὸν στοιχεῖον ἀνακαλύπτει ἐν τῇ νόσῳ, οὐδὲ πιστεύει δτι ὁ Σαίκσπηρ κατέστησεν ἡρωα τῆς τραγωδίας του ἔνα ἡμιπαράφρονα, ἀλλὰ βλέπει ἐν τῷ "Ἀμλετ" νέον, κατατρυχόμενον ἀπὸ φοβερὰν ὁδύνην, οὗτος δὲν ἐπιδοκιμάζει τὴν ὑπόκρισιν τοῦ "Ἐρβιγγ".

Τῷ 1875 παρέστησε τὸν Μάκβεθ, πρόσωπον εἰς τοῦ ὄποιον τὴν ὑπόκρισιν ὁ "Ἐρβιγγ" ἐξ ἀπαντοῦ δὲν ἔμελλε νὰ θριαμβεύσῃ, διότι οὔτε σωματικῶς οὔτε ψυχικῶς δύναται νὰ παραστήσῃ βάροντον ἡρωα. Ἡ κριτικὴ ἔγραφε τότε δτι ὁ "Ἐρβιγγ" περισσότερον ἀπέθλεψεν εἰς τὸ νὰ συγκινήσῃ διὰ τῶν τύφεων τοῦ συνειδότος ἥ εἰς τὸ νὰ προξενήσῃ ἐντύπωσιν μεγαλείου διὰ τῆς δυνάμεως τῆς θελήσεως του. Ἐντούτοις παρὰ τὴν κατάδηλον ἀποτυχίαν ἐκαποντάκις καὶ πλέον παρέστησε τὸν Μάκβεθ ἐνώπιον τοῦ Λονδινίου κοινοῦ· διότι ὁ φανατικὸς θαυμασμὸς τῶν πολυπληθῶν λατρευτῶν τοῦ "Ἐρβιγγ" κατατρώθωσε, παρὰ τὴν ἀμερόληπτον κριτικήν, νὰ παραστήσῃ ὡς νίκην τὴν ἦτταν.

Μεθ' ίκανὰς ἀποπείρας περὶ τὴν ἀναζήτησιν δυσχερῶν χαρακτήρων ὁ "Ἐρβιγγ" κατέγαγε τὸ ἑπόμενον ἔτος ἀληθῆ θριαμβὸν εἰς τὴν ἐνσάρκωσιν Ριχάρδου τοῦ Γ'. Ὁ "Ἐρβιγγ" ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς οὐχὶ ὡς κακοῦργος παραμεμορφωμένος ἀπὸ πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἀσχημίαν, ἀλλ' ὡς ἀνθρώπος ἐξωτερικοῦ οὐχὶ δυσαρέστου, εἰς τὴν μορφὴν τοῦ ὄποιον εἶναι ἀποτυπωμένη ὀξύτης πνεύματος καὶ συναίσθησις τῆς ἡγεμονικῆς του καταγωγῆς. "Οστις ἀναλογισθῆ ποίαν ἐπιδρασιν ἀσκεῖ ὁ Ριχάρδος Γ', μεθ' ὅλα τὰ ὄνειδη του, ἐπὶ τῶν περὶ αὐτόν, δτι δὲ τοῦτο κατορθώνει πρὸ πάντων διὰ τῆς συνήθους του φιλοφροσύνης, συγχὰ δὲ καὶ διὰ τῆς φευδοῦς καὶ ἐπιτετηδευμένης ἐγκαρδίου εἰδικιρινείας του, ὁφεῖται νὰ ὁμολογήσῃ δτι ἡ τοιαύτη ἀντίληψις τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ριχάρδου Γ' εἶναι ἡ μόνη ὄρθη καὶ δτι καθ' ὅλοκληρίαν ἐσφαλμένη εἶναι ἡ κατὰ παράδοσιν τέως παράστασις τῆς ἐσωτερικῆς βδελυρίας δι' ἐξωτερικῆς εἰδεχθείας.

Ἡ ἀκατανίκητος ἐπιθυμία τοῦ "Ἐρβιγγ" νὰ προξενήσῃ ὅχι τόσον ἡθικὴν δύον θεατρικῶς ισχυρῶν ἐντύπωσιν εἰς τὸ ἀκροατήριον, παρώρμησεν αὐτὸν ἐπανειλημμένως ν' ἀναβιβάσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς δραματικὴ ἔργα, τῶν ὄποιων τὸ μόνον προσδόν ἡτο δτι παρουσίαζον χαρακτῆρας προσαρμοζομένους εἰς τὸ ἀτομόν του. Εἰς τὸ παθη-

τικόν του δύναται νὰ καταλογισθῇ καὶ ἡ παραμόρφωσις τοῦ «Φάσουστ» κατὰ τὴν διασκευὴν τοῦ Ούλις, ἥτις οὐδὲν σχεδὸν περιέχει τῆς ψυχικῆς πάλης καὶ τῶν μεγάλων παθῶν τοῦ Φάσουστ τοῦ Γκαϊτε, ἀλλὰ μόνον φαντασμαργορίας καὶ σκηνικὰ πυροτεχνήματα πρὸς διασκέδασιν τῶν μεγάλων παιδίων τῆς Ἀγγλίας. Ὁ ἀκρωτηριασμὸς γίνεται ἀμέσως καταφανής, ἐὰν εἴπωμεν τὴν διάταξιν τῶν σκηνῶν τῆς πρώτης πράξεως, τῆς ὄποιας ἡ πρώτη σκηνὴ ὑπόκειται εἰς τὸ φοιτητικὸν δωμάτιον τοῦ Φάσουστ, ἡ δευτέρα μεταφέρει εἰς τὸ μαγειρεῖον τῶν μαγισσῶν, ἡ τρίτη εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Λαυρεντίου ἐν Νυρεμβέργῃ (!), δπου ὁ Φάσουστ συναντάται μὲν τὴν Μαργαρίταν. Ἡ βαλπούργιος νὺξ ἀποτελεῖ τὴν τετάρτην πράξιν. Ὁ ἀγγλικὸς οὐτός Φάσουστ εἶναι τόσον διάφορος τοῦ πρωτοτύπου, ὡστε εἰς γερμανὸς κριτικὸς προτείνει χάριν περιεργίας τὴν μετάφρασιν αὐτοῦ εἰς τὸ γερμανικόν. Τὸ «Δάσος τῶν Κοράκων», δρᾶμα ἐπίτηδες δι' αὐτὸν φιλοτεχνήθεν ἐκ τῆς Μνηστῆς τοῦ Λαμερμούρ» τοῦ Ούλαλτερ Σκωτ, παρέσχεν εἰς τὸν "Ἐρβιγγ" ἀφορμὴν νὰ ἐπιδείξῃ τοὺς ἀνέξαντλήτους πόρους τῆς ὑποκριτικῆς του τέχνης, διότι ὁ

"Ο Ἐρβιγγ ὡς Βασιλεὺς Λήρος.

"Ο Ἐρβιγγ ὡς Βασιλεὺς Αρθούρος.

ρείων δραμάτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὴν φροντίδα τῆς μελέτης τῶν ἔργων, τὴν ιστορικὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν πολυτέλειαν τῆς σκηνοθεσίας. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ λεχθῇ διὰ τὰ θέατρα τῆς Ἀγγλίας ἐν γένει, καὶ τὰ ἐπισημότερα ἀκόμη, ἀπέχουν πολὺ τῆς τελειότητος εἰς τὴν ὁποίαν ἔχουν φθάση τινὰ τῶν γαλλικῶν καὶ τῶν γερμανικῶν. Οἱ θήθοποιοι κοινωνικῶς καὶ πνευματικῶς δὲν ιστανται πολὺ ὑψηλά, συχνάκις δὲ γάρ σμα ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ὀλίγων κορυφαίων καὶ τῶν μετ' αὐτῶν συνεργαζομένων ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἄγνωστος εἶναι εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ τεχνικὴ ἐνότης τῆς ἐκτελέσεως, ἡ ἐφάμιλλος συνεργασία δλῶν, καθ' ἣν ἔκαστος ἐκτελῶν τελείως τὸ μέρος του, εἴτε κύριον εἶναι εἴτε ἐπουσιώδες, συντελεῖ εἰς τὴν γενικὴν καλλιτεχνικὴν ἐντύπωσιν ἀρμονικοῦ συνόλου. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει τῶν θεάτρων εἶναι μεγαλούργημα τὸ διὰ ὧν Ἑρβίγγ κατώρθωσε ν' ἀνυψώσῃ τὸ «Λύκειον» εἰς θέατρον πρώτης περιωπῆς.

Οἱ Ἑρβίγγ τὴν διεύθυνσίν του ἐνεκάίνισε μὲ τὸν «Ἀμλετό», εἰς τὸν ὄποιον πρώτην φορὰν παρίστανε μαζί του ως Ὁφηλία ἡ διάσημος ἥδη μήτρα Ἐλλεν Τέρρου. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀνεβίθασεν εἰς τὴν σκηνὴν τὸν «Ἐμπορὸν τῆς Βενετίας», περιώνυμος δὲ ἔγεινεν ἡ ἔξαισια καὶ πρωτότυπος διάπλασις τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Σάύλου. Οἱ Ἑρβίγγ εἶχε φαίνεται ἀποδιάση τὴν κατ' ἀνότον παράδοσιν τῆς ἀγγλικῆς σκηνῆς παράστασιν ως κωμικοῦ προσώπου τοῦ Σάύλου. Ἐν τῇ ἀντιδράσει του δμως κατὰ τῆς μωρᾶς καὶ ἀψυχολογήτου αὐτῆς ἀντιλήψεως διέπλασεν ἀνθρώπον, διστικῶς εἶναι ὑπέρτερος τοῦ περὶ αὐτὸν χριστιανικοῦ περιβάλλοντος, παρασυρθεὶς βεβαίως ὑπὸ τῆς μιᾶς δψεως τῆς σαικιστηρείου εἰκόνος, ἐν τῇ ὄποιᾳ ἡ πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἀγάπη τοῦ ποιητοῦ διαμαρτύρεται ἰσχυρῶς διὰ τοὺς σκληροὺς ἐξευτελισμούς, τοὺς ὄποιους οἱ Ιουδαῖοι ὑφίσταντο ὑπὸ τῶν χριστιανῶν, κατὰ τοὺς χρόνους του. Τοιουτοτρόπως ὁ Ἑρβίγγ ἐνσαρκώνει τὸν Σάύλον ως ἀνθρώπον διαπνεόμενον ἀπὸ τὴν ἡμέρωσιν τῆς Ἀναγεννήσεως, ἐστερημένον πάσσης ὄρμῆς σκληρότητος καὶ ἀναφλεγόμενον ἀπὸ ἐκδίκησιν μόνον ἐκ τῆς βαρείας ὑβρεῶς τοῦ Ἀντωνίου. Ἐλησμόνησε δὲ καθ' ὀλοκληρίαν τὴν ἀλληλην δψιν τῆς εἰκόνος, ἡ ὄποια διὰ μικρῶν καὶ μεγάλων χαρακτήρων δεικνύει τὴν κτηνῶδην φιλαυτίαν καὶ τὴν ἀναισθησίαν τοῦ ἐξ ὄρμεμφύτου κακούργου. Οἱ ἀνθρώποι, ἐκ τῆς καρδίας τοῦ ὄποιους ἡ λατρεία τοῦ χρήματος ἀπεστράγγισε καὶ τὴν τελευταίαν σταγόνα τῆς στοργῆς, καὶ διστις ἀναφωνεῖ:

«Ἄμποτε νὰ τὴν εἶχα ἐδῶ εἰς τὰ πόδια μου

ἀποθαμένην τὴν θυγατέρα μου, μὲ τὰ σκουλαρίκια μου 'σ' τ' αὐτιά της! Ἀμποτε νὰ τὴν εἶχα εἰς τὰ πόδια μου σαβανωμένην, μὲ τὰ δουκάτα μου μέσα εἰς τὸ ξυλοκρεβάτο της!»

Οἱ ἀνθρώποι διστις ζητεῖ τὸν θάνατον ἐνὸς ὄμοιού του μετὰ τῆς ἀναισθησίας μεθ' ἣς θὰ ἔθετε τὸν θάνατον ἐνὸς ποντικοῦ καὶ διστις ἀναφωνεῖ πρὸ τοῦ Δόγη:

... — Καὶ πῶς; Ἀν μου γαλνῷ τὸ σπίτι ἔνα ποντίκι, δὲν μπορῶ, ἀν θέλω, νὰ πληρώσω δέκα χιλιάδες μετρητὰ νά μου τὸ ξεπαστρέψουν;

εἶναι βεβαίως ἄλλος παρ' οἷον δεικνύει αὐτὸν ὁ «Ἐρβίγγ». Ἀλλ' ἡ ἐκ τῆς ἰδικῆς του ἀντιλήψεως προερχομένη τραγικὴ διασπάραξις τῆς ψυχῆς, εἰς τῆς ὄποιας τὴν διατύπωσιν τόσον ἐξέχει ὁ «Ἐρβίγγ», καὶ ἡ τραγικὴ ἀλήθεια καὶ ἡ ψυχολογικὴ ἀκολουθία τῆς ὑποκρίσεως καθιστάσι ταύτην ἀστική θρίαμβον.

Αφορμὴν εἰς ἔξοχον ἐπιτυχίαν παρέσχεν εἰς αὐτὸν ὁ χαρακτὴρ τοῦ «Οὐόλσεϋ» εἰς τὸν «Ἐρβίκον Η'» καὶ τοῦ «Βέκετ» εἰς τὸ ὄμώνυμον δρᾶμα τοῦ Τέννυσον εἰς τὸν «Βασιλέα Ληρ» κατέβαλε θαύματα τέχνης, ἀλλ' ἡ καλλιτεχνικὴ ἐντύπωσις δὲν ἦτο ἀνταξία τοῦ Ἑρβίγγ, διότι ἡ σωματικὴ φύὴ τοῦ καλλιτεχνοῦ δὲν ἐξηρκεῖ πρὸς τὰς γιγαντιαίας δυνάμεις, ἀς ἀπαιτεῖ ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ σαικιστηρέου ἥρωος.

Τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ἑρβίγγ ἔγκειται ἀκόμη καὶ εἰς τὴν ἐπιδρασίν του ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς σκηνῆς ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεως τῶν ἡθοποιῶν, εἰς τὴν ὄποιαν οὐδεὶς ἐκ τῶν μεγάλων προκατόχων του δύναται νὰ ἐξισωθῇ πρὸς αὐτόν. Ἐν φ μέχρι τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἡ ὑποκριτικὴ τέχνη ἐξησκεῖτο χειρωνακτικῶς ἐν Ἀγγλίᾳ, αὐτὸς ἔδειξε, διὰ τοῦ παραδειγμάτος του, τίνος τελειοποίησεως ἦτο δεκτικὴ διὰ τῆς σοβαρᾶς μελέτης, τοῦτο δὲ δχι μόνον ως πρὸς τὰ ποιητικὰ πλάσματα, τὰ ὄποια ἡ ὑπόκρισις ζωογονεῖ ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἡσθάνθη διὰ δὲν ἡδύνατο νὰ ἐνσάρκωσῃ σπῶς πρέπει ἐν ιστορικὸν πρόσωπον, ἀν δὲν ἐγνώριζεν ἀκριβῶς τὴν ιστορίαν του καὶ τοὺς χρόνους εἰς τοὺς ὄποιους ἀνήκει. Ὁτε ἔμελλε νὰ παραστήσῃ τὸν «Ρισελίέ», «Λουδοβίκον τὸν ΙΑ'», «Κάρολον τὸν Α'», ἐμελέτησε τοὺς ἔξοχωτέρους τῶν ιστορικῶν τοὺς ιστοριογραφήσαντας τοὺς ἥρωάς του καὶ ἔζησεν εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους καὶ ἀνέπνευσε τὴν ἀτμόσφαιρά των. Ὁτε ὁ Κλαρετή μετὰ τὴν παράστασιν τοῦ «Ρισελίέ» τοῦ Βούλερ ἐσπευσε νὰ τὸν συγχαρῇ εἰς τὸ ἰδιαίτερον παρὰ τὴν σκηνὴν δωμάτιον του, εὗρεν ἀνηρτημένα εἰς τοὺς τοίχους ἀντίγραφα τῶν ἀρίστων εἰκόνων τοῦ «Ρισελίέ» κατὰ διαφό-

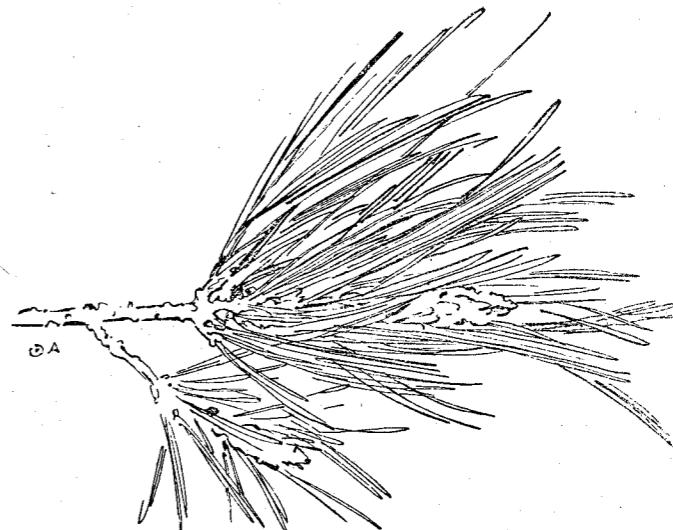
ριγγ καὶ διὰ τῆς ἀνυψώσεως τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως τοῦ ἡθοποιοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ.

Εἶναι ἀνήρ ἀκηλιδώτου ἀγνότητος εἰς τὸν ἴδιωτικόν του βίον, εὐγενής τὸ φρόνημα, ἐπὶ τοῦ ὄποιου οὐδεμίαν σκιάν ἡδυνήθησαν νὰ ἐπιρρίψουν οἱ φθονεροὶ αὐτοῦ ἀντίπαλοι καὶ ἔχθροι, ὄρμεμφύτως ἔχων τὴν αἰσθησιν τοῦ ὄρθως πράττειν καὶ ὄρθως φέρεσθαι, συνδέων μὲ πνευματικὴν ὑπεροχὴν ἀκρανότερον πετριοφροσύνην καὶ γλυκύτητα χαρακτῆρος, διὰ τῆς ὄποιας κατακτᾷ τὰς καρδίας. Τὰς ἴδιατητὰς ταύτας ἔξευγενίζει ἔτι μᾶλλον ἡ γενναιοδωρία του, τῆς ὄποιας ἀπόδειξις εἰναι ἡ προθυμία, μεθ' ἣς αὐτὸς καὶ ὁ θίασός του τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν εὐέργετικῶν σκοπῶν, καὶ αἱ ἴδιωτικαὶ του τούτων ἡθελοθυσίαι: ἀνχριθμητοί, μολονότι ὀλίγον γνωσταί, εἶναι αἱ ὑποστηρίξεις, τὰς ὄποιας παρέσχει εἰς ἐνδεεῖς συναδέλφους του. Εὔρεγεσιαὶ τινὲς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ σχίσουν τὸν πέπλον τοῦ μυστηρίου, μὲ τὸν ὄποιον τὰς περιβάλλει· μία ἐκ τούτων εἶναι διὰ τοὺς γηραιοὺς ἀπομάχους τοῦ θιάσου του, ἀνδραῖς καὶ γάλη θεατρικὴ ἐπιτυχία ἐπὶ σκηνῆς τοῦ Λονδίνου ἀνευ καλλιτεχνικῆς διακοσμήσεως εἶναι ἀδύνατος.

Μνημείον αἰώνιον ἀνιδρυσεν εἰς ἀειτὸν ὁ Ἑρ-

Κατὰ τὴν βιογραφίαν τοῦ «Ἐρβιγγ» ὑπὸ τοῦ Hiatt καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ μελέτην τοῦ H. Conrad.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ

ΝΑ ΜΕ ΖΗΛΕΥΗΣ!

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΙΝ ΜΙΑΝ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΠΑΥΛΟΣ ΠΕΡΚΑΛΗΣ.

ΛΟΛΑ ΠΕΡΚΑΛΗ, σύζυγός του.

Η οικηνή σύγχρονος εν Αθήναις.

Η σκηνή παριστά αίθουσαν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κ. Περκάλη μετὰ περισσῆς φιλοκαλίας διευθετημένην. Δεξιᾷ, θύρα φέροντα εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ κ. Περκάλη. Άριστερά, ἔτέρα τουατή φέροντα εἰς τὰ ιδιαίτερα δωμάτια τῆς Λόλας. Εἰς τὸ βάθος μεράλη διαλατήθη θύρα, δι' ἣς φάνεται ὁ διάδορος τῆς οἰκίας.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΠΑΥΛΟΣ καὶ ΜΙΛΤΟΣ

Ανυφονμένης τῆς αὐλαίας, δι' Παῦλος, διότι ἐκάθητο πλησίον τοῦ Μίλτου πρός τὸ ἀριστερόν τῆς σκηνῆς μέρος, ἔγειρεται ἀπότομως καὶ ἀπομαρτύνεται δίλγα βήματα.

Παῦλος—Τελείωσε! Πᾶσα περαιτέρω συζητήσις εἶναι περιττή.

Μίλτος—Μὰ γιατί, ἀδελφέ;

Παῦλος—(Ἐπιστρεφόμενος.) Διότι σὺ δὲν ἥλθες νὰ μοῦ συμβουλήν, σὺ ἥλθες νὰ σου ἐπικυρώσω τὴν ἀπόφασίν σου.

Μίλτος—(Καπνίζω τὸ σιγάρον του.) Μὲ συγχωρεῖς, δὲν ἤξενερα διτὶ παίζεις ρόλον ἐφετείον!

Παῦλος—Όχι δά! Ἐχεις λάδος... Αὐτὴν τὴν στυγμὴν παίζω ρόλον ἀνοήτον, διότι κάθονται καὶ σὲ ἀκούω.

Μίλτος—Μὰ κ' ἔγω τὸ ἵδιο κάνω, σὲ ἀκούω.

Παῦλος—Αἴ τότε, ἀφοῦ εἶναι ἔτοι, γιὰ νὰ ξεμπερδεύμεις μιὰ γιὰ πάντα, σοῦ λέω καθαρὰ καὶ παστρικὰ διτὶ θὰ κάνης πολὺ καὶ νὰ νυμφευθῆς. Τελείωσε!... Θέλεις ἄλλο τίποτε;

Μίλτος—Μὰ μοῦ τὸ εἰπεις μ' ἐναν τρόπον ὃς νὰ ἀπήγγελλες καταδικαστικὴν ἀπόφασιν ἀπὸ τῆς ἔδρας τοῦ Κακονργιοδικείου.

Παῦλος—Σχεδὸν αὐτὸς ἔκαμα... Σοῦ ἀξίζει νὰ καταδικασθῆς εἰς διὰ βίου γυναῖκα!

Μίλτος—Φαίνεται διτὶ λησμονεῖς πῶς ἑπάρχει καὶ βασιλικὴ χάρις.

Παῦλος—Ναί, ἀλλὰ διὰ ν' ἀπολαύσῃς τὴν χάριν αὐτήν, πρέπει νὰ μεσολαβήσουν πολλὰ πράγματα, πάρα πολλά!

Μίλτος—Ω! δσον δι' αὐτό... ἔχω τόσους φίλους!

ΜΙΛΤΟΣ ΒΕΛΑΡΔΗΣ, φίλος των.
ΣΤΑΜΑΤΗΣ, θητρέτης των.

Νὰ μὲ ζηλεύῃς!

Μίλτος—(Γελῶν.) Τῶν πεντακοσίων δραχμῶν ἡ κάτω τῆς δραχμῆς;

Παῦλος—(Σοβαρῶς.) Αὐτὸς εἶναι ζήτημα, τὸ δοποῖον θὰ λύσῃ ὁ χρόνος. Ἐντοσούτῳ, τὴν στυγμὴν αὐτὴν πού διμιούμεν, ἡ φιλία μας ἡ πολυχρόνιος μοῦ ἐπιτρέπει νὰ σοῦ εἰπῶ διτὶ ἔχει καὶ αὐτὴ τὸ ἐλάττωμά της...

Μίλτος—Η φιλία μας;

Παῦλος—Φαίνεται πῶς δὲν ἔχεις τὸν νοῦν σου ἐδῶ... Ουιλῶ περὶ τῆς γυναικός μου...

Μίλτος—Ἄ! μὰ τότε, φίλε μου, εἶναι ἀνώμαλος.

Παῦλος—(Ἐν ἐκπλήξει.) Η γυναικά μου;

Μίλτος—Όχι, ἀδελφέ! Η ἐκφρασίς σου...

Παῦλος—(Εἰρωτικῶς.) Εἶτι; Μὲ συγχωρεῖτε!... (Σοβαρῶς.) Εἰλεγα λοιπὸν διτὶ, καίτοι ἡ γυναικά μου εἶναι ἀπὸ τὰς καλλιτέρας, ἔχει ἐν τούτοις τὸ ἐλάττωμά της, τὸ δοποῖον τὴν χαλᾶ καθ' δλοκληρίαν.

Μίλτος—Νὰ δὲν βαρυνέσαι.

Παῦλος—Ἔχεις ίδει τὰς παραμονὰς τοῦ νέου

ἔτους μερικὰ λαχεῖα, εἰς τὰ δοποῖα ἔκαστος ἀριθμὸς περδίζει πάντοτε κάπι τί;

Μίλτος—Ναί.

Παῦλος—Θὰ παρετήρησες βεβαίως διτὶ εἰς τὰ λαχεῖα αὐτά, τῶν δοποίων ἔκαστος ἀριθμὸς πωλεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντὶ μᾶς δραχμῆς, εἶναι ἐκτεθειμένα ἀντικείμενα στοιχίζοντα πολὺ διλγώτερον αὐτῆς. Δὲν εἰν' ἔτοι;

Μίλτος—Μάλιστα.

Παῦλος—Διὰ νὰ προσελκύνεται ὅμως περισσότερος κόσμος, ὑπάρχουν ἐκτεθειμένα καὶ δλίγιστα ἀντικείμενα ἔκατόν, διακοσίων καὶ πεντακοσίων δραχμῶν. Πλὴν τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ οὐδεὶς ποτὲ τὰ περδίζει διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, διότι οἱ ἀριθμοὶ ὑπὸ τοὺς δοποίους εἶναι γεγραμμένα δὲν εὑρίσκονται εἰς τὸ σακκίδιον τῶν λαχηνῶν καὶ τοιουτούρπτως ἔκαστος παίκτης δίδων τὴν δραχμήν του μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ κερδήσῃ κάπι τι καλόν, ενδρίσκεται πάντοτε χαμένος. Τοιούτου εἰδόντος λαχείου εἶναι καὶ διτὶ πάντας μιά... γυναῖκα!

Μίλτος—Οπωσδήποτε δῆλοι σχεδὸν παίζουν εἰς αὐτὸν τὸ λαχεῖον.

Παῦλος—Διότι τοὺς οὐλκύουν τὰ μεγάλης ἀξίας ἀντικείμενα, τὰ δοποῖα, δι' δὲν λόγον σοῦ ἀνέφερα, δὲν τὰ περδίζει κανέις ποτέ.

Μίλτος—Ποῦ θὰ εἰπῃ διτὶ καὶ σὺ εἶσαι χαμένος ἀπὸ τὸ λαχεῖον αὐτό.

Παῦλος—Ἐννοεῖται. Κ' ἐν τούτοις ἡ γυναικά μου δὲν εἶναι ἀπὸ τὰς χειροτέρας. Εἰμι πορῷ μάλιστα νὰ σοῦ εἰπῶ διτὶ εἶναι μία ἀπὸ τὰς καλλιτέρας.

Μίλτος—Τὴν ίδια ιστορία εἰς ἐνέργειαν!

Παῦλος — "Α! δχι!... ή ίστορία αντὴ τίθεται εἰς διαθεσμότητα, ἐνόσῳ δ σύνυγος ἔξακολουθεῖ νὰ τὴν ζηλεύῃ δῆθεν, ἐνῷ πρόγματι τὸ πρὸς αὐτὴν ἐνδιαφέρον τον, ή ἀγάπην τον, ή ἔκτιμησις τὴν δούλων θέλει νὰ ἔχουν πρὸς αὐτὴν πάντες οἱ ἄλλοι, τοῦ ἐπιβάλλον τὸ καθῆκον νὰ τὴν ἐπιτηδῇ, νὰ τὴν συμβουλεύῃ καὶ νά...

Μίλτος — Μὲ συγχωρεῖς νὰ σὲ διακόψω... Ήθελα νὰ εἴξενδρα, ἐὰν αὐτὰ δλα δὲν εἴναι ζήλεια, τί πρόγμα εἴναι τότε η περίφημη αὐτὴ ἀρρώστια, διότι ἀρρώστια θέλοντα νὰ τὴν ὀνομάζουν οἱ ψυχολόγοι, ἀπὸ τὴν δούλων πάσχοντα πολλοὶ τῶν δμούλων μας...

Παῦλος — Κατ' ἐμέ, φίλε μου, ζήλεια δὲν ὑπάρχει. Ἐγώ, παραδείγματος χάριν, δὲν θέλω η γυναικά μου νὰ δέχεται ἐν ἀπονόσιᾳ μου τὸν πρῶτον τυχόντα λιμοκοντόρον, διότι ἔρχεται νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ. Εἴναι ζήλεια αὐτὸν η ἀποτροπὴ ἀπὸ τὴν διαφθοράν; Διότι, τί θέλεις, παρακαλῶ, νὰ εἰλοῦν μεταξὺ τους ἔνας καὶ μία νέα, ὡς εἴναι η γυναικά μου; Περὶ πολιτικῆς θὰ δμιλήσουν η περὶ φιλολογίας; Κάθε ἄλλο. Ξενόδομεν δὰ περὶ τίνος δμούλουν η μᾶλλον περὶ τίνος δμαλεῖ δ εὐγενῆς ἐπισκέπτης. Περὶ τῶν ἐρωτικῶν κατορθωμάτων του, περὶ τῶν ἐρώτων τῆς δεῖνα κυρίας εἰς τὴν Κηφισιάν η εἰς τὸ Φάληρον, περὶ τῶν αἰτίων τῆς διασεύξεως τῆς δεῖνα κυρίας ήτις οὕτε τὴν σελήνην τοῦ μέλιτος δὲν κατώρθωσε νὰ ἰδῃ δύονταν ἐπὸ τὴν συζυγικὴν στέγην, περὶ τῆς ἀπαγωγῆς τοῦ τάδε νέου ὑπὸ τῆς Ἀλφα κυρίας, ήτις κατώρθωσε νὰ ἐροτάσῃ καὶ τοὺς ἀργυροῦς τῆς γάμους μὲ τὸν σύνυγόν της, καὶ περὶ χιλίων ἀλλων ἀηδῶν, αἵτινες φουσκώνον τὸ κεφάλι τῆς ἀκρωμένης ὡς νὰ ἥτον δερόστατον... καὶ ἔξενδρεις πολὺ καλὰ διὰ τὸ πηδάλιον τὸν ἀεροστάτον δὲν ενδέμη ἀκόμη, ὥστε βλέπομεν μετ' οὐ πολὺ τὸ κεφαλοαερόστατον αὐτὸν νὰ ἄγῃ καὶ νὰ φέρῃ τὴν κυρίαν του δπον αὐτὸν θέλει. Ἡ πρόληψις λοιπὸν τῶν συνεπειῶν τῆς τοιαύτης κεφαλοφουσκώσεως, διὰ νὰ μὴ εἴπω ἄλλο τι, εἴναι ζήλεια;

Μίλτος — Οπως τὰ πάίρνεις τὰ πρόγματα, βεβαίως δχι.

Παῦλος — "Οπως καὶ ἀν θελήσῃς νὰ τὰ πάρῃς, κάθε ἄλλο εἴναι παρὰ ζήλεια... "Υστερα πάλιν, ἀν ἐμποδίσῃς τὴν γυναικά σου νὰ ἔξερχεται εἰς περίπατον μὲ τὴν κυρίαν τάδε, διότι η κυρία αὐτὴ διὰ λόγους ἴδιωτικῆς ὅλως φύσεως παρέβη μίαν τῶν δέκα ἐντολῶν, τὴν παράβασιν τῆς δούλως δ σύνυγος μανθάνει πάντοτε τελενταῖς, εἴναι ζήλεια αὐτή; Εἴναι ζήλεια νὰ μὴ θέλω η γυναικά μου νὰ ἔξερχεται μόνη εἰς περίπατον,

ἐνῷ ἐγὼ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ τὴν συνοδεύω δπόταν θελήσῃ; Εἴναι ζήλεια νὰ μὴ θέλω νὰ συντροφεύῃ εἰς τὰ καρπιά μὲ τὸν κύριον δεῖνα, διότι, ἐνῷ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χάνει, μετὰ τὸ τέλος τοῦ παιγνιδίου, διανέμων τὴν ἐπαιχκήν περιουσίαν, ἀντὶ ζημίας ενρίσκει πάντοτε κέρδος, δπερ καὶ γενναιοφρόνως παραχωρεῖ πρὸς τὴν σύντροφόν του; Ποῦ βρίσκεται, σὲ παρακαλῶ, εἰς δλ' αὐτὰ η ζήλεια;

Μίλτος — "Υπὸ τὴν ἐποψιν αὐτὴν δὲν φαίνεται νὰ ἔχῃς ἄδικον. Ἀλλ' ἐὰν η γυναικά σου θέλῃ νὰ ἔξερχεται εἰς περίπατον μὲ κυρίας, περὶ τῆς ἐντυμότητος τῶν δούλων οὐδὲ σκιὰ ἀμφιβολίας δπάρχει, ἐὰν θέλῃ νὰ συντροφεύῃ εἰς τὰ καρπιά μὲ κυρίους, περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν δούλων δὲν ἥκουσθη ποτὲ τίποτε, ἐὰν;..."

Παῦλος — Μοῦ ἐπιβάλλεται, νομίζω, νὰ σ' ἐμποδίσω νὰ παραθέσῃς ἄλλα ἔάν... Ἐγώ βεβαίως δὲν θέλω νὰ εἴτω διὰ δλη η κοινωνία ἐν τῇ δούλᾳ ζῶμεν εἴναι διεφθαρμένη. Κάθε ἄλλο, διότι τότε αὐτὸν θὰ ἥτο μία ὑβρις κατὰ τοῦ ἑαντοῦ μου, διότις παραδέχεται νὰ ζῇ ἐν τῷ μέσω τοιαύτης κοινωνίας. Εἴναι δμως βέβαιον, διὰ εἰς δλας τὰς τάξεις αὐτῆς ὑπάρχει ἀρκετὴ διαφθορά, τόση δση εἴναι ικανὴ νὰ μολύνῃ καὶ τὸ ἀδιάφθορον τῆς κοινωνίας μέρος, ἐὰν δὲν φροντίσουν οἱ δπωσδήποτε ἐχεφρονοῦντες νὰ προφυλαχθοῦν. Εἰς αὐτό, πιστεύω, νὰ εἴσαι σύμφωνος.

Μίλτος — Ναί!

Παῦλος — Τὴν κοινωνίαν λοιπὸν αὐτήν, τὴν δπωσδήποτε μολυσμένην ὑπὸ τῆς διαφθορᾶς, ἐγὼ δφείλω νὰ τὴν θέσω ὑπὸ κάθαρον, ἀκριβῶς δπώς συμβαίνει καὶ διὰ τοὺς ἐρχομένους ἀπὸ πανωλόβλητα η ἐπιχόλερα μέρος, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν εἴναι ἀσθενεῖς. Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ νὰ ἐνεργῆται η κάθαροις αὐτῇ καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον νὰ διαρκῇ διὰ τοὺς μὴ διεφθαρμένους τῆς κοινωνίας μας, τοὺς νομίζομένους δηλαδὴ τοιούτους; Πῶς θέλεις νὰ ἔξενδρο διὰ δ δεῖνα νέος, περὶ τοῦ δούλων πάντες ἔχουν τὴν καλλιτέραν ἴδεαν, εἴναι πρόγματι δξιος τῆς τοιαύτης τοῦ κόσμουν κρίσεως; Καὶ ἀν παραδεχθῶμεν διὰ πείθομαι καὶ ἐγὼ καὶ τοῦ ἐπιτρέψω νὰ συναναστρέψεται τὴν γυναικά μου, τί γίνεται, παρακαλῶ, ἀν η γόδος του ἐνδηλωθῇ κατόπιν καὶ ξεσπάσῃ εἰς τὸ κεφάλι μου; Πῶς; Δὲν ἀπαντάς;... Λοιπόν, φίλε μου, πρὸς ἀποφνγήν δλων αὐτῶν τῶν ἀπροόπτων χρειάζεται διαρκῆς κάθαρος!

Μίλτος — Μ' αὐτὸν πλέον καταντὰ μισαρθρωτία!

Παῦλος — Χάχ! δχ! δ!

Μίλτος — Γελᾶς;

Παῦλος — Γελῶ βέβαια, διότι αὐτὸν τὸ ἵδιο πρᾶγμα, ἄλλοι, μεταξὺ τῶν δποίων εἴναι καὶ η γυναικά μου, τὸ ὀνομάζονταν ζήλειαν. Ἐσὸν τὸ ὀνομάζεις μισαρθρωπίαν. Ἐγὼ τὸ ὀνομάζω ἀγάπην... Διαφορά, βλέπεις, ἀντιλήψεως καὶ τίποτε περισσότερον... Αλλ', φίλε μου, ηδη σοβαρῶς σὲ συμβουλεύω νὰ μὴ τυμφευθῆς!.. Καλὰ βρίσκεσαι δπως εἴσαι, τί θέλεις νὰ βάλῃς μπελάδες εἰς τὸ κεφάλι σου!..

Μίλτος — "Ἐγὼ τὸ κεφάλι μου θὰ τὸ ἔχω ἥσυχον.

Παῦλος — Δὲν ἔξενδρο... Τὸ κεφάλι τῶν ἐγγάμων εἴναι τὸ μᾶλλον προσβαλλόμενον ἀπὸ τὰ ἀποφοτα τῆς πανδρεᾶς!.. Τέλος πάρτων, κάμε δπως θέλεις... Ἐγὼ σοῦ λέγω πῶς καὶ η γυναικά μου ἀκόμη, η δούλια, σοῦ ἐπαγαλαμβάνω καὶ πάλιν, διὰ εἴναι μία ἀπὸ τὰς καλλιτέρας γυναικας ποῦ εἴναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξουν, εἴναι ικανὴ νὰ σὲ κάνῃ νὰ κτυπᾶς τὸ κεφάλι σου 'ς τὸ τοῦ τοῖχο μὲ τὴν πετριὰ ποῦ ἔχει 'ς τὸ δικό της.

Μίλτος — "Ομολογῶ διὰ μὲ ἐκπλήττεις!

Παῦλος — Καὶ θὰ σ' ἐκπλήξω ἀκόμη περισσότερον ἀν κατορθώσω νὰ τὴν φέρω εἰς τὸν ἵδιο δρόμο... πρᾶγμα τὸ δποῖον ἐλπίζω πῶς θὰ γίνη μ' ἔνα πολὺ περίεργον εἶδος θεραπείας ποῦ ἔβαλα εἰς ἐνέργειαν ἀπὸ προχθές.

Μίλτος — "Ωστε τὸ κακὸν δὲν εἴναι ἀθεράπεντον... Αὐτὸν διὰν παραγόρον... Δὲν ἀπέλπιζομαι..."

Παῦλος — Μὰ δὲν μοῦ λέσ, χοιστανέ μου, πῶς εἴσαι φαρμακωμένος γιὰ παντρειά!...

ΣΚΗΝΗ ΑΕΥΤΕΡΑ

Ο οἰ αὐτέρω καὶ ΛΟΛΑ

Δόλα — (Εἰσερχομένη διὰ τῆς πρὸς τὰριστερὰ θύρας.) Ἐπιτρέπεται;

Μίλτος — (Έγειρόμενος.) "Ω, κυρία μου, σᾶς παρακαλῶ.

N. I. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

"Ἐπεται συνέχεια.

Δόλα — (Προκωφοῦσα.) Πῶς εῖσθε, κύριε Βελαρδῆ;

Παῦλος — Δὲν εἴναι καθόλον καλά!

Δόλα — Αλήθεια, κύριε Μίλτο;

Μίλτος — Ο σύνυγός σας δοτειεύεται... είμαι πολὺ καλὰ καὶ σᾶς εὐχαριστώ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον ποῦ δεικνύετε δι' ἐμέ.

Δόλα — (Τῷ συζυγῷ της.) Μήπως ἔχετε τίποτε ιδιαίτερα;

Παῦλος — "Α! δχι, δχι... Εσκόπευα μάλιστα νὰ σὲ παρακαλέω νὰ ἔλλης νὰ κάμης δλίγην συντροφιὰν εἰς τὸν Μίλτον, διότι ἔχω ἀνάγκην νὰ ἔξελθω δι' δλίγον..."

Δόλα — (Διατάξουσα.) Μά...

Παῦλος — Δὲν πιστεύω νὰ μὴ σ' εὐχαριστῇ η συντροφιά του.

Δόλα — Κάθε ἄλλο...

Μίλτος — (Υποκλινόμενος.) Μὲ κολακεύετε πολύ!... Αυποῦμαι μόνον, διὰ δὲν θὰ είμπορεσω νὰ μείνω, διότι κατεπείγονται υποθέσεις...

Παῦλος — Νὰ σοῦ λείπονταν αὐτά!... θὰ μείνης μὲ τὴν γυναικά μου ὡς ποῦ νὰ γρίσω... Σὲ δυὸ λεπτὰ θὰ είμαι ἐδῶ.

Δόλα — Μὰ μπορεῖ δ κύριος Μίλτος νὰ ἔχῃ έργασίαν.

Παῦλος — Τίποτε! τίποτε! Δὲν ἔχει καμμιὰ δουλειά!

Δόλα — Ισως η συντροφιά μου...

Μίλτος — (Τῇ Δόλᾳ) "Α! δ!... μὴ προκωρήσετε, σᾶς παρακαλῶ.

Παῦλος — "Ωστε μένεις... Λοιπὸν αι γενοίρι! (Κινεῖται διὰ τῆς έξέλθη)

Μίλτος — (Προκωφῶ πρὸς τὸν Παῦλον.) Μὰ γιὰ νὰ σοῦ πῶ, σὲ παρακαλῶ... (ιδιαίτερως) Λησμονεῖς διὰ διὰ τὴν φέρβληθην εἰς κάθαροις;

Παῦλος — Νὰ κυττᾶς τὴν δουλειά σου! (εξέρχεται διὰ τῆς μεσαίας θύρας.)

ΚΑΡΜΕΝ ΣΥΛΒΑ

Ἐν ἡμέραις καθ' ἃς οἱ λογισμοὶ παντὸς Ἐλληνος μετ' ἴδιαιτάτης συμπαθείας δισφ καὶ εὐλαβείας φέρονται πρὸς τὴν Βασιλίσσαν τῶν Ρουμούνων, ἡτις τὸ πρὸς Αὐτὴν χειροφίλημα τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων, ἐγκαρδιώτατα, φιλελληνικώτατα καὶ βασιλικώτατα ἀνταπέδωκε δι' ἀσπασμοῦ ἐπὶ τῆς παρειᾶς Αὐτοῦ, ἀσμένως βεβαίως θέλουσιν ἀναγνωσθῆναι κάτωθεν σελίδες τοῦ Pierre Loti, ἐν αἷς δηντως ἀριστοτεχνικῶς ἀπεικονίζεται ὡς γυνὴ καὶ ὡς συγγραφεὺς ἡ σεπτὴ "Ανασσα, ἡτις ἡνὶς ως Κάρμεν Σύλβα ἐστέφθη ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, καὶ ἀν παρὰ τοῦ λαοῦ της ἀπελήθη «Μήτηρ τῶν Πληγωμένων» ἀλλ' ἀνακηρύσσεται ὑπὸ τῆς ἱστορίας ως εἰς τῶν κυριωτάτων ἐκπολιτιστικῶν παραγόντων τοῦ ρουμανικοῦ ἔθνους.

"Κατὰ τὸν ῥοῦν τοῦ νομαδικοῦ μου βίου, μοῦ συνέβη κάποτε νὰ σταματήσω εἰς ἔνα μαγικὸν πύργον, εἰς τὸ ἐνδιαιτημα μιᾶς Μοίρας τῶν παραμυθῶν . . .

"Ο μακρυσμένος ἥχος τοῦ κυνηγετικοῦ κέρατος ἐντὸς δρυμοῦ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἐπαναδίδῃ ζωὴν δι' ἐμὲ εἰς τὰς ἐλαχίστας ἀναμνήσεις τῆς διαμονῆς μου ταύτης. Διότι ὁ πύργος τῆς Μοίρας ἔκειτο ἐν μέσῳ δρυμοῦ βαθυσκίου, ἀνὰ τὸν ὄποιον αἱ βαρύφθογγοι στρατιωτικαὶ σάλπιγγες ἐφαίνοντο διαμείουσαι τοὺς ἥχους αὐτῶν ως ἀπὸ πολὺ μακράν. Τὰ ξενικά, τάγνωστα ἔκεινα σαλπίσματα ἐνεῖχον μελαγχολίαν ἴδιαιτάτην, ἐν τῇ ἥχηρότητι τοῦ ἀέρος τὸν ὄποιον ἀνέπνει τις ἔκει, — τοῦ ἀέρος τοῦ σιωπῆλου, τοῦ δριμέος καὶ παρθένου τῶν ὄρέων. . .

Λοιπόν, δταν ἀκούω μακρὰν σάλπιγγας ἥχουσας, ἐπαναβλέπω αἴφνης, εὐκρινῶς ως ἀν ἥμην ἀκόμη ἔκει, ἴδιαιτέρων βασιλικὴν αἰθουσαν (διότι ἡ Μοίρα περὶ τῆς ὄποιας ὄμιλων εἶνε συγχρόνως καὶ βασιλίσσα), αἰθουσαν τῆς ὄποιας τὰ ὑψηλὰ γοτθικὰ παράθυρα ἥσαν ἀναπεπταμένα πρὸς τὸ ἀπειρον τῶν ἐλάτων, πυκνῶν ἔκει ως εἰς τοὺς δρυμοὺς τοὺς ἀρχεφύτους. "Η ἴδιαιτέρω αἰθουσα διάφορτος ἀπὸ κειμήλια βαρύτιμα, ἐνέχει μεγαλοπρέπειαν καππως ζοφεράν, μὲ διαχρώσεις ἀκατονομάστους, μὲ ἀλουργίδας θαμβάς, σχεδὸν πυροξάνθους, μὲ χρυσὸν χλωμόν,

μὲ ἀπογρώσεις πυρὸς σθεννυμένου· ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ στοιχὶα ως μικροὶ ἔξωσται, ὑπάρχουσι μεγάλα βαρέα παραπετάσματα, ἀποκρύπτοντα κρύπτας μυστηριώδεις ἐντὸς πυργίσκων. . . Καὶ ἡ Μοίρα μου παρουσιάζεται καὶ πάλιν ἔκει, φέρουσα ἐσθῆτα λευκὴν μὲ λευκὸν μακρὸν πέπλον· καθηται ἐμπρὸς εἰς ὄκριθαντα καὶ ζωγραφίζει ἐπὶ περγαμηνῆς, μετὰ καταπληκτικῆς ἐλαφρότητος καὶ εὐχερείας χρωστήρος, θαυμαστὰ ἀρχαϊκὰ κοσμήματα, εἰς τὰ ὄποια ὁ χρυσὸς δεσπόζει τοῦ παντὸς ως παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς· ἐργασία βασιλίσσης τῶν παλαιῶν χρόνων, ἀρξαμένη ἀπὸ τριῶν ἑτῶν, εὐχολόγιον ἀνεκτίμητον πρωτισμένον διὰ μίαν ἐκκλησίαν.

"Η λευκὴ ἐσθῆτα τῆς Μοίρας εἶνε ῥυθμοῦ ἀνατολικοῦ, διάργυρος. "Αλλ' ἡ μορφὴ ἡ ὄποια πλαισιοῦται ἀπὸ τὰς διαφανεῖς πτυχαὶ τοῦ πέπλου ἐνέχει κατὶ τὸ μειλίχιον, τὸ νεφελωδὲς, τὸ ὄποιον δὲν ἀνήκει ἡ εἰς τὰς ἐκλεπτυνθεῖσας βορρείους φυλάς. Καὶ ἐν τούτοις ἐπικρατεῖ ἐν τῷ συνόλῳ τοσοῦτον ἀπόλυτος ἀρμονία, ὥστε θὰ ἔλεγε τις ὅτι ἡ ἐσθῆτα ἔκεινη ἐπενοήθη ἀκριβῶς διὰ τὴν Μοίραν ἡ ὄποια τὴν φορεῖ, — διὰ τὴν Μοίραν, ἡ ὄποια ἔγγραψεν ἡ ἴδια καὶ πού, — "Η ἀμφίσεις δὲν εἶνε τι ἀδιάφορον· σᾶς μεταβάλλει εἰς ἔμψυχον καλλιτέχνημα, ὑπὸ τὸν δρόν ὅμως νὰ εἰσθε σεῖς τὸ ἐγκαλλώπισμα τοῦ καλλωπισμοῦ σας".

"Διὰ ποίων λέξεων νὰ περιγράψῃ κανεὶς τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς βασιλίσσης ταύτης; Πόσον λεπτὸν καὶ δυσχερὲς εἶνε τὸ ἐγγείρημα! Φαίνεται ὅτι αἱ συνήθεις ἐκφράσεις, τῶν ὄποιων θὰ ἔκαμνε τις γρῆσιν ὄμιλῶν περὶ ἀλλης τινός, ἀποβαίνουσιν αἴφνης ἀνευλαβεῖς εὐθὺς ὅταν πρόκειται περὶ αὐτῆς. "Η αἰωνία νεότης ὑπάρχει εἰς τὸ μειδίαμά της ὑπάρχει ἐπὶ τὸν παρειῶν της τῶν ἀναλλοιώτων βελουδίνων καὶ ρόδαλῶν· μαρμαρίει ἐπὶ τῶν ἀγλαῶν ὄδόντων της, οἱ ὄποιοι εἶνε αἴθριοι ως φαγετιανὴ γῆ. "Αλλὰ τὰ λαμπρὰ της μαλλιά, τὰ ὄποια διαφαίνονται ὑπὸ τὸν διάργυρον πέπλον, εἶνε σχεδὸν ἀσπρα!

"Τάσπρα μαλλιά, γράφει εἰς τὰς «Σκέψεις» της, εἶνε ὁ ἀφρός ὁ καλύπτων τὸν πόντον μετὰ τὴν τρικυμίαν! "Καὶ πῶς νὰ ἐκφράσῃ τις τὴν ἀπαράμιλλον γοητείαν τοῦ βλέμματός της, τῶν διαφανοφαίων ὄμμάτων της, τὰ ὄποια εἶνε καππως

βυθισμένα εἰς τὴν σκιὰν κάτω ἀπὸ τὸ ἀναπεπταμένον καὶ αἴθριον μέτωπον· γοητείαν ὑπερτάτης νοημοσύνης, γοητείαν ἀχανοῦς βαθύτητος, λεπτοτάτης καὶ συμπαθεστάτης διεισδυτικότητος, ὄδύνης διηνεκοῦς καὶ ἐλέου ἀτελευτήτου! Τὰ μάλα εὐμετάβολος εἶνε ἡ ἐκφραστὶς τῆς μορφῆς ταύτης, καίτοι τὸ μειδίαμα εἶνε ἐπ' αὐτῆς περίπου διηνεκές. «— Ἀποτελεῖ μέρος τῆς βασιλικῆς μας παραστάσεως, μοῦ εἶπεν ἡμέραν τινὰ ἡ σεπτὴ Μοίρα, τὸ διηνεκῶς μειδίαν ως τὰ εἰδῶλα». "Αλλὰ τὸ βασιλικὸν τοῦτο μειδίαμα ἐνέχει πολλὰς καὶ διαφόρους ἀποχρώσεις· ἐνίστηται ἐπὶ τῆς περγαμηνῆς τοῦ Εὐχολογίου. . .

Λοιπόν, ἐπαναβλέπω νοερῶς τὴν βασίλισσαν μὲ τὸν μακρὸν της πέπλον. Εὔρισκεται πρὸ τοῦ ὄκριθαντος της καὶ μοῦ ὄμιλει, ἐνῷ τάρχαικὰ κοσμήματα, τὰ ὄποια φαίνονται φυσικῶτατα φυόμενα ὑπὸ τοὺς δακτύλους της, ἐξελίσσονται ἐπὶ τῆς περγαμηνῆς τοῦ Εὐχολογίου. . . Η θεσις, τὴν ὄποιαν ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης μοῦ ὑποδεικνύει συνήθως, εἶνε ἀπέναντι της, πλησίον παραβύρου, τοῦ ὄποιου ἡ μονοκόμματος παμμεγίστη ὄντος παρέχει τὴν φευδαίσθησιν παραβύρου διακένου ἀναπεπταμένου πρὸς τὸν πέριξ δρυμόν. Διότι ἀπὸ λεπτοτάτην καλαισθησίαν ὁ βασιλεὺς ἀφῆκε τὸν δρυμὸν ἄγριον, ἀρχέφυτον, εἰς ἀπόστασιν εἰκοσι βημάτων ἀπὸ τῶν τοίχων του· ἀπὸ τῶν παραβύρων τῶν βασιλικῶν δωμάτων δὲν φαίνονται ἡ ἔλατα γιγάντεια, τὰ ὑπόσκια τῶν κλάδων, τὰ ὑπόσκια τοῦ δρυμοῦ, — μεγάλαι γλοάζουσαι ἀπόψεις, αἱ κομῶσαι κορυφαὶ τῶν Καρπαθίων αἱρόμεναι αἱ μὲν ὑπὲρ τὰς ἔθεται, κοιμάται». Καὶ πράγματι ἡ ἐπὶ τοῦ τάφου ἔκει κατακελιμένη γλυπτὴ κόρη φαίνεται ὅτι κοιμάται ὥρεμα ἐν τῇ μαρμαρίνῃ αὐτῆς ἐσθῆτι. "Μὴ κλαίετε". — "Ἐν τούτοις ἡ μήτηρ τῆς μικρᾶς κοιμωμένης κλαίει ἀκόμη, κλαίει πικρῶς τὴν μονογενὴν αὐτῆς κόρην. Καὶ ἵδον μία φράσις της, ἡ ὄποια πολλάκις μοῦ ἐπανέρχεται εἰς τὴν μνήμην, ως νὰ τὴν ἐπανελάμβανε μέσα μού μία φωνὴ μετὰ βραδύτητος πενθίμου· "Οἰκεία δὲν παιδίων εἶνε καθὼδων ἀνευρέτης τοῦ δρυμοῦ, τὴν μνήμην περὶ τοῦ πολὺ ώραίος ισως, ἀνήδυνατό τι νὰ τὸν ἔξεγειρη. . .

"Ω! πῶς ἐνθυμοῦμαι τὰς ἐλαχίστας στιγμὰς τῶν ἔξαισιων ἐκείνων συνομίλιῶν, ἐν τῇ ὄρεινῇ ἐκείνη αἰθούσῃ, μετὰ τῆς λευχείμονος βασιλίσσης! "Ἐν ἀρχῇ τῶν σημειώσεων τούτων ἀπεκάλεσα αὐτὴν Μοίραν. "Ητο ἴδιαιτερος τρόπος δπως ὑποδίξω ὃν ὑπερτέρας ὑποστάσεως. Δὲν ἡδυνάμην δὲ νὰ προσονομάσω αὐτὴν ἀγγελον· διότι ἡ λέξις ἀγγελος, τῆς ὄποιας τόση κατάχρησις ἔχει γίνει, ἐνέχει πλέον κατὶ τὸ τετριμμένον καὶ τὸ γελοῖον. Μοῦ φαίνεται ἀλλως τε ὅτι ἡ προσωνυμία αὕτη τῆς Μοίρας, ἐκλαυθανομένη ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τὴν ὄποιαν ἔγω τῇ ἀποδίδω, ἀρμόζει ςτρατιωτικὰ σαλπίσματα, τῶν ὄποιων ὁ βαρὺς τόνος ὠμοίαζε πρὸς τὸν τοῦ κυνηγετικοῦ κέρατο. Εἰπον δὲν ὅτι ἡ φωνὴ τῆς βασιλίσσης ἡτο μουσική, — καὶ μουσική τόσον δροσερά, τόσον νεανική. — Δὲν πιστεύω νὰ ἡκουσα ποτὲ ἥχον φωνῆς παρόμοιον μὲ τῆς φωνῆς της τὸν ἥχον, οὔτε ποτὲ νὰ ἡκουσα τινὰ ἀναγνώσκοντα μετὰ τῆς αὐτῆς γοητείας".

"Ο Loti, ὁ ὄποιος τὸ πρῶτον ἐπεσκέφθη τὴν βασιλίσσαν Ἐλισάβετ εἰς τὸ ἐν Σινάγια ἀνάκτορον, ἐπισκέπτεται αὐτὴν τὸ δεύτερον ἐν Ενετίᾳ τῷ 1892. Οι δροὶ τοῦ βίου αὐτῆς εἰχον μεταβληθῆ. "Αν ως πλαίσιον τοῦ νέου της τούτου βίου διεγράφετο ἡ τῶν διδάτων βασιλίς Ενε-

τία,— πλαισίον εἰς τὴν ἀριστοτεχνικὴν ἀπόδοσιν τοῦ ὄποιου ἀσμενίζει ιδιαίτατος ὁ μάγος κάλαμος τοῦ συγγραφέως τοῦ «Mon frère Yves», — ἀλλ᾽ ἡ ἀείποτε λευχείμων βασιλίσσα ἔπασχεν ἥδη ἐκ νοσήματος, τὸ ὄποιον μόλις τῇ ἐπέτρεπε νὰ ίσταται ὅρθια, περὶ αὐτὴν δὲ δὲν εὑρίσκοντο ἡ ὄλιγοι πιστοί, ἐκεῖ, μακρὸν τῆς Ρουμανίας, δου θέωρετο διατρίβουσα περίπου ὡς ἔξοριστος. Καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὄποιοι, ἐξ ἀφορμῆς τῆς μνηστείας τοῦ διαδόχου τοῦ ρουμανικοῦ θρόνου μετὰ τῆς Ἐλένης Βακαρέσκου, τοσούτῳ ὑπούλως ὑπενόμευσαν, πρὸς ὥραν μόνον εὔτυχῶς, τὴν παρὰ τῷ "Ανακτὶ καὶ τῇ Πολιτείᾳ, πλὴν οὐδέποτε τὴν παρὰ τῷ Λαῷ καὶ τῷ σεπτῷ συζύγῳ θέσιν της, δὲν ἀπέπαινον καθιστῶντες πικροτέραν εἰς αὐτὴν τὴν οἰονεὶ ἔξορίαν. Παντοιαὶ δημοσιεύματα τῇ φροντίδι τούτων ἐπλήρουν οὐχὶ βεβαίως τὴν ἀρίστην μερίδα τοῦ τύπου, ἐν οἷς ἡ σεπτὴ «Ἐξόριστος» τοῦ Loti ἐφέρετο ὡς μὴ ἔχουσα σώσας τὰς φρένας. 'Αλλ' αὕτη δὲν ἦγανακτεῖ καν. 'Ο Loti τούλαχιστον τὴν εὔρε καταπληκτικῶς προοδεύσασαν «εἰς τὴν ὑπερτάτην αὐταπάρησιν, ἡ ὄποια προσδίδει τὴν ὑπερτάτην γαλήνην καὶ τὸ μειδίαμα τῶν θεῶν». Μόλις δὲ ἡξίου εἰρωνείας ὄλιγης τοὺς ἀναξίους ἔχθρους της. Οὕτως ἐσπέραν τινά, καθ' ἣν ἔπλεε μετὰ τοῦ γαλάτου ξένου της καὶ τῆς μικρᾶς της συνοδείας ἀνὰ τὰς ἀγυιὰς τὰς πλωτὰς ἐν συνοδείᾳ μουσικῶν ὄργανων καὶ φραγμῶν, εἶπεν αἴρηντος εἰς τὸν Loti γελώσα.

— 'Αποτελοῦσι καὶ αὐτά, — ὁ ἀνοικτὸς ἀήρ καὶ τάξματα, — μέρος τῆς θεραπείας μού.' Ήξεύρετε ποίαν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν ἔχει ἡ μουσικὴ ἐπὶ . . . (καὶ ἔδειξε διὰ τοῦ δαχτύλου τὸ μέτωπόν της). Εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἐνθυμηθῆτε τὸν Σαούλ . . . » 'Αλλὰ τὴν εἰρωνείαν, προσθέτει ὁ Loti, συγχεραννυμένην μὲ τὸν ἥχον τῆς φωνῆς της, οὐδέποτε κατώρθωνε νὰ καθιστᾷ πικράν.

«Εἶχεν ἄλλως τε καὶ ἐν 'Ενέτιξ μέγα κατὰ τῆς ζωῆς καταφύγιον τὴν φιλολογικὴν ἔργασίαν, ἐκεῖ δὲ ὁ Loti ἡκροάσθη ἀπὸ τὰ σεπτά της χείλη ἥμιτελῆ ἔτι, οὐδέποτε ἵσως ἀποτερατωθείσαν τὴν «Βίβλον τῆς ψυχῆς», «δένησιν μελαγχολικήν, ἔμπλεων ταπεινοφροσύνης, ἐλέου καὶ καρτερίας, φόρμα κύκνειον, ἀριστούργημα ὄδυνηρότατον».

«Τὸ γραφεῖον τῆς, γράφει οὗτος, ἡτο κατάφορτον ἀπὸ τὰς γερμανικὰς ἐκείνας χαρτοδεσμίδας (blocks), ἐπὶ τῶν ὄποιων ἔτρεχε τόσῳ ταχὺ τὸ ἀπροσποίητον καὶ εὐθὺ γράψιμόν της. Πάντοτε ὑπερτάτην αὐτῆς καταφυγὴν ἐν τοῖς ἀπελπισμοῖς αἱ χαρτοδεσμίδες αὐται, τῶν ὄποιων αἱ

σελίδες, πυρετωδῶς μελανούμεναι, ἀποσπῶνται ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην. 'Η βασίλισσα, ἡ ὄποια ἔχει συγγράψει πλειότερον παντὸς συγχρόνου συγγραφέως, ἀπέσπασε χιλιάδας τοιούτων φύλλων, ἐπὶ τῶν ὄποιων ἔτρεξεν ἡ γραφίς της, — μία ἀπὸ τὰς «ἀτελευτήτους» ἐκείνας γραφίδας, αἱ ὄποιαι λειτουργοῦν ἐπ' ἀπειρον χωρὶς νὰ ἔχουν ἀνάγκην νὰ ἐμβαπτίζωνται καὶ ἐκ δευτέρου εἰς τὸ μελανοδοχεῖον. Ποιήματα, σκέψεις, μυθιστορήματα καὶ δράματα, πάντοτε γεννώμενα ἐν πυρετῷ, γραφόμενα ἐν μεγίστῃ βίᾳ, ἐν ἀγῶνι ἔξαντλητικωτάτῳ πρὸς σύλληψιν καὶ διατύπωσιν ἐν πάσῃ δυνατῇ ταχύτητι παντὸς τοῦ ἀνεκφράστου, τὸ ὄποιον ἔξωρμα σφοδρῶς ἐκ τῆς φαντασίας της. Καὶ ἐκ τοιούτων ἀνωμάλων ἔργων, τινὰ ἔξικνονται εἰς τὸ ὑπατον μεγαλεῖον, ἀλλα παραμένουσιν ἀτελῆ, παραμερισθέντα ἀκατασχέτως ὑπὸ τοῦ ἀναθάλλοντος βλαστοῦ τοῦ ἐπομένου ἔργου. Κανὲν δὲν εἶναι ἐπαρκῶς ἐπεξειργασμένον, — τῆς βασιλίσσης ἔχουσης περὶ τῆς φιλολογίας τὴν πεπλανημένην δοξασίαν ὅτι τὸ πᾶν δέον νὰ εἴναι προϊὸν τῆς πρώτης ἐμπνεύσεως, γραφόμενον τότε καὶ ἀφιέμενον ὅπως ἀρχικῶς γράφεται. 'Η τοσούτῳ μεγάλη φιλολογικὴ παραγωγὴ τῆς Κάρμεν Σύλβα θὰ εἴχεν ἀνάγκην νὰ διέλθῃ τῶν χειρῶν εὐσυνειδήτου κλαδευτοῦ οὕτω διακαθαρόμενον τὸ μεγαλοφυὲς τοῦτο ἔργον θὰ κατέκτη τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ θέσιν . . . » 'Ω! δὲν θέλω νὰ εἴπω ὅτι τοιούτον ὄποιον εἶναι δὲν εἶναι ἔμπλεων γόνητείας, τὸ βασιλικὸν τοῦτο ἔργον· κέκτηται τὰς ὑψηλὰς πτήσεις, αἱ ὄποιαι εἶνε ἀπήγορευμέναι εἰς τόσους δεξιοὺς βιβλίων κατασκευαστάς· ἀλλως τε μέχρι τῶν ἀσθενεστέρων ἔτι αὐτοῦ μερῶν, ἡ εὐγενής, ἔνθους καὶ πολυεύσπλαγχνος μεγάλη ψυχὴ μαντεύεται, — καὶ, εἰς ἐκείνους οἱ ὄποιοι αἰσθάνονται καὶ οἱ ὄποιοι κλαίουν, ἀρκεῖ τοῦτο — ἀν μὴ εἰς τοὺς μανδαρίνους τῶν γραμμάτων. 'Εκπλήττεται τις μάλιστα ὅτι ἡ γυνὴ αὐτῆ, ἡ ἐκ γενετῆς πριγκίπισσα καὶ ἡ ἀπὸ εἰκοσαετίας βασίλισσα σεπτὴ, ἡδυνήθη νὰ βολιδοσκόπησῃ οὕτω πάσας τὰς ἀνθρωπίνους ὄδύνας, νὰ κατανοήσῃ μυχιαίτατα τὰς ταπείνας ἀπογύνωσεις τῶν ἀδυνάτων καὶ τῶν πενήτων. Καὶ πῶς τὴν αἰσθάνεται τις πανταχοῦ ἔμπλεων μητρικοῦ φίλτρου, σπαρασσομένην μέχρι τῶν μυχιαίτατων τῆς μητρικῆς της καρδίας, ἔχουσαν τὴν ἀπέιρον καλωσύνην τῶν μητέρων τῶν ὄδυρμῶν! Αἰσθάνεται τις ἐπίσης αὐτὴν ἐπιεικῆ πρὸς πάντα τὰ παραπτώματα, ἔχουσαν τὴν γαλήνιον ἐπιεικέιαν τῶν ἀσπίλων ψυχῶν· ἀπηλλαγμένην τῆς σεμνοτυφίας τῶν ἀκαθάρτων, ἐπισκοπούσαν τὸ πᾶν ἀπὸ εύρυτάτης ἀπόψεως,

ἀπὸ εύρυτάτης συγγράμμης. Φρονῶ ὅτι εἰς τὸν διανοητικὸν τοῦτον ὑπερβάλλοντα μόχθον ὄφειλεται πλειότερον ἡ εἰς τὰς θλίψεις αὐτῆς, ἡ νόσος, ἡ ὄποια τὴν κατέβαλε νῦν ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου ἐκείνου. 'Ἐν Βουκουρεστίῳ καὶ ἐν Σινάγια ἐνθυμοῦμαι πῶς ἡτο ὡργανωμένος ὁ βίος αὐτῆς· ἀπὸ τῆς πτέρυγος τοῦ ἀνακτόρου εἰς τὴν ὄποιαν διέμενον ἡδυνάμην κατὰ πᾶσαν νύκταν νὰ βλέπω μαρμαίροντα, πέραν ἐκεῖ, εἰς τὸ παράθυρον πύργου μεμαρτυρούμενου, τὸν λαμπτῆρα της ὁ ὄποιος ἐφαίνετο ἀναπτόμενος ἀπὸ τῆς τρίτης ἡ τετάρτης μετὰ τὸ μεσονύκτιον· ἐν τῇ σιγῇ καὶ τῇ δροσερῇ ἡσυχίᾳ τῇ πρὸ τῆς ἡμέρας, ειργάζετο ἐκεῖ μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἤρχιζεν ἡ ζωὴ τῶν ὄλλων καὶ καθ' ἣν αἱ «χόραι» της (αἱ ἐπὶ τῶν τιμῶν κυρίαι) προσήρχοντο ἀθρόαι διὰ νὰ τὴν καλημερίσουν εὐφροσύνως· ἔπειτα, ἀνευ ὄφθαλμοφανοῦς κοπωσεως, ἐγκολούθει τὸ βασιλικόν της ἡμερήσιον ἔργον, τὸ ὄποιον μέχρι τῆς ἐνδεκάτης τῆς ἐσπέρας ἀπετελεῖτο ἀπὸ ὑποχρεω-

τικὴν παράστασιν, ἀπὸ ἀνεξάντλητον ἀγαθοεργίαν, ἀπὸ ἐπίμοχθα καθήκοντα καὶ ἀπὸ μειδιάματα διηνεκῆ».

'Ιδοὺ τώρα καὶ ἄλλο ἐπεισόδιον τὸ ὄποιον ἀναφέρει ὁ Loti, χαρακτηριστικώτατον τοῦ χαρακτῆρος τῆς βασίλιστος ταύτης, ἢτις ἐπὶ πλέον εἶναι ἡ γράφασά ποτε «Μία μόνη εύτυχία ὑπάρχει, τὸ καθῆκον μία μόνη παρηγορία ὑπάρχει, ἡ ἐργασία μία μόνη ὑδονὴ ὑπάρχει, τὸ καλόν».

«Ροδάκινον ὑπερώριμον ἔπεισεν ἐπὶ ἀνοικτοφαίου ἐπανωφορίου, τὸ ὄποιον ὑπερηγάπα. 'Οταν τῇ ἐνεγίρισκ τὸ ἐπανωφόριον αὐτό, ἀφοῦ τὸ δροσερὴ ἡσυχίᾳ τῇ πρὸ τῆς ἡμέρας, ειργάζετο ἐκεῖ μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἤρχιζεν ἡ ζωὴ τῶν ὄλλων καὶ καθ' ἣν αἱ «χόραι» της (αἱ ἐπὶ τῶν τιμῶν κυρίαι) προσήρχοντο ἀθρόαι διὰ νὰ τὴν καλημερίσουν εὐφροσύνως· ἔπειτα, ἀνευ ὄφθαλμοφανοῦς κοπωσεως, ἐγκολούθει τὸ βασιλικόν της ἡμερήσιον ἔργον, τὸ ὄποιον μέχρι τῆς ἐνδεκάτης τῆς ἐσπέρας ἀπετελεῖτο ἀπὸ ὑποχρεω-

τικὴν παράστασιν, ἀνευ ἄδιάφορον ἐν οἷς ὄλλοι δὲν θὰ τὴν βλέπουν, μοῦ εἴπε τότε ἡ εὐγενής ἡγεμονίς... 'Αρκεῖ ὅτι ἡγώ ἡξεύρω ὅτι ὑπάρχει...»

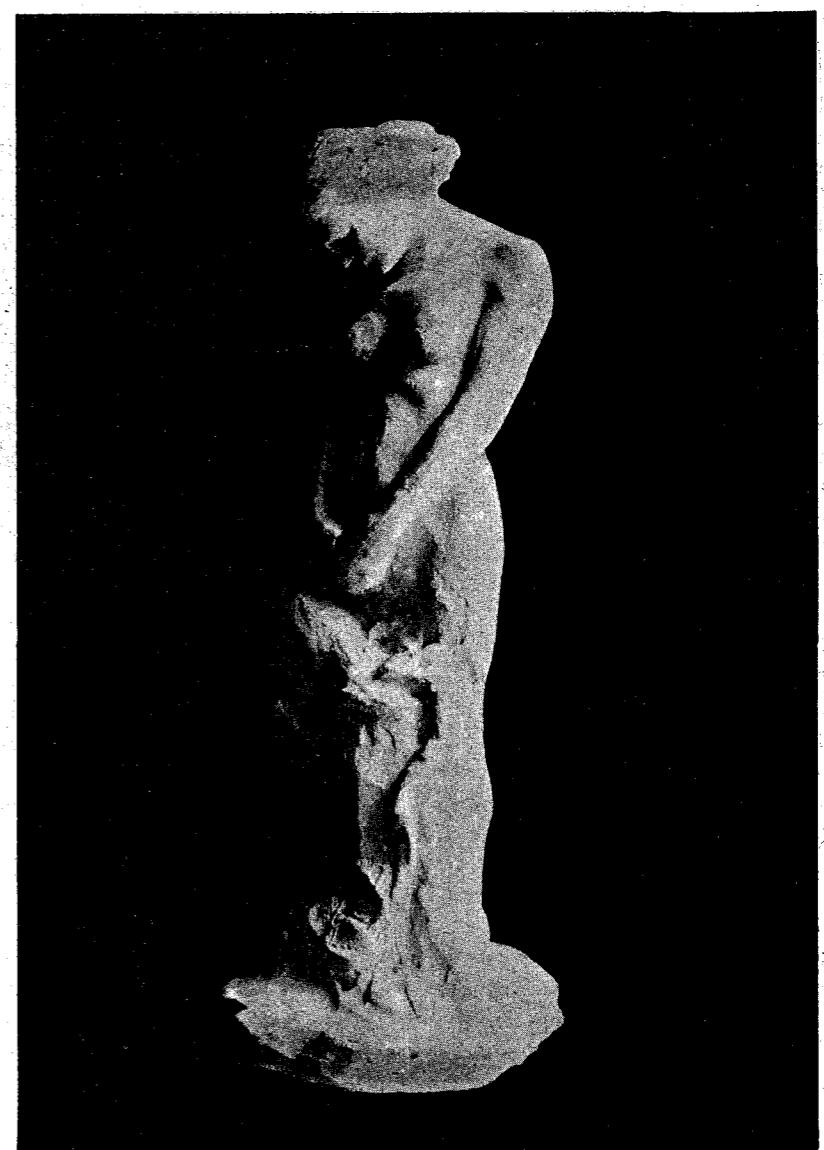
X. Δ.

Ἐκ τῆς Κυπριανῆς Ἐκθέσεως: Χωρική.

ΑΡΜΟΝΙΑ * ΑΝΑΓΛΥΦΟΝ Θ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΚ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ

Η ΕΡΗΜΙΑ * ΠΡΟΠΛΑΣΜΑ Θ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΚ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ

Ο ΜΑΥΡΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ*

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΣΕΧΩΦ

Δ'

Ο Γεγώρ Συμεώνοβιτς και η Τάνια συγνάκις ήρχοντο εις λόγους και δυσηρεστούντο αύμοιθαίως.

Μίαν πρωίαν ἐφίλονίκησαν διὰ κάποιαν ἀφορμήν. Η Τάνια ἔκλαυσε και ἀπειρύθη εἰς τὸ δῶματίον της. Δὲν ἐξῆλθεν οὔτε εἰς τὸ τσάι. Ο Γεγώρ Συμεώνοβιτς κατ' αρχὰς ἔβαινε σοβαρός, φουσκωμένος, ως νὰ ἡθελε νὰ δώσῃ νὰ ἐννοήσουν, διὰ αὐτὸς τὰ συμφέροντα τῆς δικαιοσύνης και τῆς τάξεως θέτει ὑψηλότερον παντὸς ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ δὲν ἀντέσχε και μετ' οὐ πολὺ κατεπράνθη. Ἐπλανᾶτο θλιβερὸς ἐντὸς τοῦ ἀλσούς και δὲν ἔπαιε στενάζων: «Ἄχ, Θεέ μου, Θεέ μου!» και κατὰ τὸ γεῦμα δὲν ἔφαγε σχεδὸν τίποτε. Ἐπὶ τέλους, ἔνοχος, βασανιζόμενος ὑπὸ τῆς συνειδήσεως, ἔκρουσε τὴν κλεισμένην θύραν και ἐκάλεσε δεῖλως:

— Τάνια! Τάνια!

Και εἰς ἀπάντησίν του ὅπισθεν τῆς θύρας ἡκούσθη ἀσθενής, καταβεβλημένη ἐκ τῶν δακρύων ἀλλὰ ταυτοχρόνως σταθερὰ φωνή:

— Αφήσατε με, σᾶς παρακαλῶ.

Η θλιψὶς τῶν οἰκοδεσποτῶν ἀντανεκλάτη εἰς δῆλην τὴν οἰκίαν, και μάλιστα εἰς τοὺς ὑπηρέτας, οἵτινες εἰργάζοντο εἰς τὸν κῆπον. Ο Κόδρην ἦτο βυθισμένος εἰς τὴν διαφέρουσαν ἐργασίαν του, ἀλλ' ἐπὶ τέλους και αὐτὸς ἡρχισε νὰ ἀνιψι και νὰ δυσφορῇ. Και διὰ νὰ διατελέσῃ κάπως τὴν γενικὴν δυσθυμίαν ἀπεφάσισε ν' ἀναμιγθῇ και περὶ τὸ ἐσπέρας ἔκρουσε τὴν θύραν τῆς Τάνιας.

Τὸν ἐδέχθη.

— Α ἐντροπή! ἡρχισε μὲ ἀστείον ὕφος, παράτηρων ἔκπληκτος τὸ δάκρυσμένον, καλυμμένον ὑπὸ ἐρυθρῶν κηλίδων, θλιβερὸν πρόσωπον τῆς Τάνιας. Εἶναι λοιπὸν τόσον σοβαρὰ τὰ πράγματα; "Αι-αῖ!"

— Αν ἡξεύρατε πόσον μὲ βασανίζει! — εἶπεν ἔκεινη, και δάκρυα πικρά, ἀφθονα δάκρυα κατέπεσαν ἐκ τῶν μεγάλων ὄφθαλμῶν της. Μὲ κατε-

* Ιδε σελ. 50.

τρέφουσι μόνον πρὸς στενοὺς συγγενεῖς.. Και ἡσθάνετο διὰ εἰς τὰ μισοασθενῆ, ἡρεθισμένα νεῦρά του, ἀνταποκρίνονται τὰ νεῦρα τῆς κλαιούσης κόρης. Δὲν θὰ ἡδύνατο ποτὲ πλέον ν' ἀγαπήσῃ ὑγια, ισχυράν, ἐρυθροπάρειον γυναικα, η ώχρα δμως, η ἀσθενής, η δυστυχῆς Τάνια τοῦ ἡρεσκε.

Και ἐθώπευεν εὐχαρίστως τὴν κόμην και τοὺς ωμοὺς της, ἔθισε τὰς κειράς της και ἀπέμασσε τοὺς ὄφθαλμούς της... Έκείνη ἐπὶ τέλους ἔπαισε νὰ κλαιή. Ἐπὶ πολλὴν ἀκόμη ὥραν παρεπονεῖτο ἐναντίον τοῦ πατρός της, και κατὰ τῆς σκληρᾶς και ἀνυποφόρου ζωῆς της εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην, ἵκετεύουσα τὸν Κόδρην νὰ φαντασθῇ τὴν θέσιν της ἀκολούθως ἡρχισε βαθμοῦ δὸν νὰ μειδιᾷ και νὰ στενάζῃ, διότι ο Θεός της ἔδωκε τοιοῦτον κακὸν χαρακτῆρα, ἐπὶ τέλους ἐγέλασεν ἡχηρῶς, ἀπεκάλεσεν ἑαυτὴν ἀνόητον και ἔδραμεν ἔξω.

Οταν μετ' οὐ πολὺ ο Κόδρην ἐξῆλθεν εἰς τὸν κῆπον, ο Γεγώρ Συμεώνοβιτς και η Τάνια, ως νὰ μὴν εἶχε συμβῆ τίποτε, περιεπάτουν παραπλεύρως εἰς τὴν δενδροστοιχίαν και ἔτρωγον ἀμφότεροι: ἔρτον ἀπὸ σίκαλιν μὲ ἄλας, επειδὴ και οἱ δύο ἡσαν νήστεις.

Ε'

Εὐχαριστημένος διότι ἐπέτυχε τόσον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ εἰρηνοποιοῦ ο Κόδρην, ἀπῆλθεν εἰς τὸν κῆπον. Ἐνῷ ἐκάθητο ἐπὶ θρανίου και διελογίζετο, ἡκουσε κρότον ἀμαξῶν και γυναικείον γέλωτα — εἶχον ἔλθει ξένοι. "Οταν αἱ ἑσπεριναὶ σκιαὶ ἡρχισαν νὰ ἀπλώνωνται εἰς τὸν κῆπον, ηκούσθησαν ἀσαφῶς ἥχοι βιολίου και σφυματα, και τοῦτο τῷ ὑπέμνησε τὸν μαῦρον μοναχόν. Ποῦ, ἄρα γε, εἰς ποίαν χώραν η εἰς ποιὸν πλανήτην φέρεται ἥδη η ὄπτικη αὐτη φρεναπάτη;

Μόλις ἀνεμνήσθη τὴν παράδοσιν και ἀπεικόνισεν εἰς τὴν φαντασίαν του τὸ φάσμα ἐκείνο, διπερ εἶδεν εἰς τὸν διὰ σικάλεως φυτευμένον ἀγρόν, διπισθεν τῆς πεύκης και ἀκριβῶς ἀπέναντι του, ἐξῆλθεν ἀφοφητί, ἀγεν θορύβου τινὸς ἀνήρ μεσαίου ἀναστήματος, μὲ ἀσκεπῆ πολιότριχα κεφαλήν, μὲ ἐνδύματα σκοτεινοῦ χρώματος και ἀνυπόδητος, ὁμοιάζων μὲ ἐπαίτην και εἰς τὸ ώχρον ως νεκροῦ πρόσωπον του ἐξεγώριζον μέλαιναις ὄφρυς. Κλίνων μετὰ προσηνείας τὴν κεφαλὴν ὃ ἐπαίτης η ταξειδιώτης οὗτος, ἐπλησίασεν ἀθορύβως πρὸς τὸ θρανίον και ἐκάθισεν.

Ο Κόδρην ἀνεγνώρισε τὸν μαῦρον μοναχόν.

Πρὸς στιγμὴν ἀμφότεροι παρετήρουν ἀλλήλους — ο Κόδρην μετὰ θάμβους, ο δὲ μοναχὸς μὲ προσήνειαν και, δπως και ἀλλοτε — μὲ τινα πονηρίαν, μὲ ἔκφρασι πανούργον.

— Άλλα σὺ εἶσαι ὄπταπάτη, — ὑπέλαθεν ο Κόδρην. Διατί λοιπὸν εἶσαι ἐδῶ και εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν; Τοῦτο δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν παράδοσιν.

— Τὸ ίδιον εἶναι, — ἀπεκρίθη ο μοναχὸς ὅχι ἀμέσως, διὰ φωνῆς ἡρέμου, στρεφόμενος πρὸς αὐτὸν. Παράδοσις, ὄπταπάτη κέρω δλα εἶμεθα προϊὸν τῆς ταραχμένης φαντασίας σου. Εγὼ εἶμαι φάσμα.

— Ωστε δὲν ύφιστασαι; ήρωτησεν ο Κόδρην.

— Δύνασαι νὰ φρονήσῃς δ, τι θέλεις, — εἶπεν ο μοναχὸς και ἐμειδιάσεν ἐλαφρῶς: — ὑπάρχω εἰς τὴν φαντασίαν σου, και η φαντασία σου εἶναι μέρος τῆς φύσεως, συνεπῶς, ὑπάρχω και εἰς τὴν φύσιν.

— Εχεις πολὺ γεροντικήν, πνευματώδην και κατ' εξοχὴν ἔκφραστικήν μορφήν, ως νὰ ἔχῃς ζήση πράγματι πλέον τῶν χιλίων ἐτῶν, — εἶπεν ο Κόδρην. — Εγὼ δὲν ἡξεύρα διτι η φαντασία μου εἰποροῦσε νὰ δημιουργήσῃ τοιαύτα φαινόμενα. Άλλα διατί μὲ παρατηρεῖς μὲ τόσην ἔκστασιν; Σοῦ ἀρέσω;

— Ναι. Εἶσαι ἀπὸ τοὺς ὀλίγους ἐκείνους, οἵτινες δικαίως ἀποκαλοῦνται ἐκλεκτοὶ τοῦ Κυρίου. Υπηρετεῖς τὴν αἰώνιον ἀλήθειαν. Αἱ ίδεαι σου, οἱ σκοποὶ σου, η θαυμασία ἐπιστήμη σου και ἀπας ὁ βίος σου φέρουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν θείαν, τὴν οὐρανίαν σφραγίδα, διότι εἶναι ἀφιερωμένα εἰς τὸ λογικὸν και ὡραίον, τουτέστιν εἰς ἐκείνο, ὅπερ εἶναι αἰώνιον.

— Εἶπες: αἰώνιαν ἀλήθειαν... ἀλλὰ μήπως εἶναι προστήτη εἰς τοὺς ἀνθρώπους η αἰώνια ἀλήθεια και ἔχει ἀνάγκην αὐτῆς, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει αἰώνιος ζωή;

— Υπάρχει αἰώνιος ζωή, — εἶπεν ο μοναχός.

— Σὺ πιστεύεις εἰς τὴν ἀθανασίαν τῶν ἀνθρώπων.

— Ναι, βεβαίως. Σᾶς, τοὺς ἀνθρώπους σᾶς ἀναμένει μέγα, λαμπρὸν μέλλον. Και δύσον περιστέροις ὑπάρχουσι τοιοῦτοι ως σύ, τόσον ταχύτερον θέλει πραγματοποιηθῆ τὸ μέλλον τοῦτο. "Ανευ ήμῶν τῶν λειτουργῶν τῆς ὑφίστης ἀρχῆς, τῶν ζώντων ἐν ἐπιγνώσει και ἐλευθέρως, η ἀνθρωπότης θὰ ητο μηδέν· ἀναπτυσσομένη κατὰ φυσικὸν κανόνα, ἐπὶ πολὺ θ' ἀνέμενε τὸ τέρμα τῆς γηίνης αὐτῆς, ιστορίας. Σεῖς δέ, ἐπὶ χιλιάδας τινὰς ἐτῶν ἐνωπότερα εἰσάγετε αὐτὴν εἰς τὸ βασίλειον τῆς αἰώνιου ἀλήθειας — και εἰς τοῦτο

συνίσταται ή ύψιστη ύμῶν ύπηρεσία. Σείς ἐνσαρκοῦτε τὴν εὐλογίαν του Θεοῦ, τὴν ὁποίαν ἔρριψεν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων.

— Καὶ τίς ὁ σκοπὸς τῆς αἰωνίας ζωῆς; ἡρωτησεν ὁ Κόδρην.

— "Οπως καὶ εἰς πᾶσαν ζωὴν — ἡ ἀπόλαυσις. Η ἀληθὴς ἀπόλαυσις συνίσταται εἰς τὴν ἐπίγνωσιν, ἡ δὲ αἰώνιος ζωὴ θέλει παράσχη ἀναριθμήτους καὶ ἀνεξαντλήτους πηγὰς πρὸς κατανόσιν καὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἐλέχθη: 'Ἐν τῷ οἴκῳ του Πατρός μου πόλοι εἰσιν οἱ ἐνοικοῦντες.'

— "Αν εἰζευρες πόσον εὐχαριστοῦμαι νὰ σ' ἀκούω! — εἶπεν ὁ Κόδρην τρίβων τὰς χεῖρας ἐξ εὐχαριστήσεως.

— Χαίρω πολὺ.

— Εγὼ ἐν τούτοις γνωρίζω: ὅταν σὺ θὰ ἀπέλθῃς, θὰ μὲ βρασανίζῃ τὸ ζήτημα τῆς ὑπάρξεως σου. Εἶσαι φάσμα, φρεναπάτη. "Επεται λοιπόν, δτι ἐγὼ εἴμαι ψυχοπαθής, ἀνισόρροπος;

— "Εστω τί σὲ ταράττει; Εἶσαι ἀσθενής, διότι εἰργάσθης ὑπὲρ τὰς δυνάμεις σου καὶ κατεπονήθης, καὶ τοῦτο σημαίνει, δτι προσέφερες τὴν ὑγείαν σου θυσίαν εἰς τὴν ἰδέαν, καὶ δὲν ἀφίσταται πολὺ ὁ καιρὸς καθ' ὃν θέλεις προσφέρεις καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σου. Τι καλλίτερον τούτου; Πρὸς αὐτὸν τείνουσι πᾶσαι ἐν γένει αἱ προκαταμέναι ἀνωθεν εὐγενεῖς φύσεις.

— Αφοῦ γνωρίζω δτι εἴμαι ψυχικῶς ἄρρωστος, εἰμπορῷ νὰ ἔχω πίστιν εἰς ἐμαυτόν;

— Καὶ πῶς εἰμπορεῖς νὰ γνωρίζης, ἀν οἱ μεγαλοφυεῖς ἀνδρες, τοὺς ὁποίους πιστεύεις δλος ὁ κόσμος, δὲν εἰδον ἐπίσης φαντάσματα; Σήμερον ἀλλως τε οἱ σοφοὶ λέγουσιν, δτι οἱ μεγαλοφυεῖς εἶνε συμφυεῖς πρὸς τοὺς φρενοβλαβεῖς. Γιγεῖς καὶ κανονικοὶ ἀνθρωποὶ εἶνε μόνον οἱ κοινοὶ καὶ οἱ ἀγελαῖοι. Αἱ θεωρίαι δσον ἀφορᾶ τὸν αἰῶνα τῶν νεύρων, ἡ κόπωσις, ὁ ἐκφυλισμὸς καὶ τὰ τοιαῦτα εἰμποροῦν νὰ ταράξουν ἐκείνους μόνον, οἵτινες ὡς σκοπὸν τοῦ βίου των ἔχουσι τὸ παρόν, τουτέστιν οἱ ἀγελαῖοι ἀνθρωποί.

— Οἱ Ρωμαῖοι ἔλεγον: mens sana in corpore sano.

— Δὲν εἶνε δλα ἀληθὴ δσα ἔλεγον οἱ Ρωμαῖοι η οἱ Ἑλληνες. Αἱ ἐσπεριναὶ πνευματικαὶ διαθέσεις, ἡ διέγερσις, ἡ ἐκστασις, πᾶν δ, τι διακρίνει τοὺς προφήτας, τοὺς ποιητάς, τοὺς μάρτυρας διὰ τὴν ἰδέαν ἀπὸ τοὺς συνήθεις ἀνθρώπους, ἀντίκειται πρὸς τὸ κτηνῶδες μέρος τοῦ ἀνθρώπου, τουτέστιν εἰς τὴν φυσικὴν αὐτοῦ εὐρωστίαν. Ἐπαναλαμβάνω: ἀν θέλῃς νὰ εἶσαι ὑγιῆς καὶ κανονικός, πήγαινε εἰς τὴν ἀγέλην.

— Παράδεξον, μου ἐπαναλαμβάνεις ἐκεῖνο τὸ ὄποιον καὶ ἔγὼ ὁ ἔδιος πολλάκις ἐσκέφθη, — εἶπεν ὁ Κόδρην. — Νομίζει κανεὶς δτι ἔχεις ἔξιχνιασει κατὰ βάθος τὰς ἀποκρύφους μου σκέψεις. "Ἄς μὴ ὁμιλῶμεν δμως περὶ ἐμοῦ. Τι ἐνοιεῖς — αἰωνίαν ἀλήθειαν;

— Ο μοναχὸς δὲν ἀπεκρίθη. Ο Κόδρην προσέβλεψεν αὐτὸν καὶ δὲν διέκρινε πρόσωπον· ἡ φυσιογνωμία του εἶχε καταστῆ ὅμιγλωδης καὶ δυσδιάκριτος. Κατόπιν ὥρχισαν νὰ ἔξαφανίζωνται ἡ κεφαλὴ καὶ αἱ χεῖρες του μοναχοῦ· ὁ κορμός του συνεχέετο μετὰ τοῦ θρανίου καὶ μετὰ τοῦ ἐσπερινοῦ λυκόφωτος, μεχριοῦ ἔξηφανίσθη ἐντελῶς.

— "Η ὄπταπάτη ἐτελείωσεν! — εἶπεν ὁ Κόδρην καὶ ἔγλασε. — Κρίμα.

— Επέστρεψεν εἰς τὴν ἐπαυλιν εύθυμος καὶ εὔτυχης. Τα ὅλιγα ἐκεῖνα, δσα εἶπεν εἰς αὐτὸν ὁ μαῦρος μοναχὸς ἐκολάκευον ὅχι τὴν φιλαυτίαν του ἀλλὰ δλην τὴν ψυχὴν του, δλην τὴν ὑπαρξίαν του. Νὰ εἶνε ἐκλεκτός, νὰ ὑπηρετῇ τὴν αἰώνιον ἀλήθειαν, νὰ εἶνε ἴσος πρὸς ἐκείνους οἵτινες ἀπὸ χιλιάδων ἐτῶν καθιστῶσι τὴν ἀνθρωπότητα ἀξίαν τῆς βρασιλείας του Κυρίου, τουτέστιν ἀπαλλάττουσι τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ χιλιάδων τινῶν ἐτῶν ἀγῶνας, ἀμαρτίας καὶ βάσανα, νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν ἰδέαν τὰ πάντα — νεότητα, δυνάμεις, ὑγείαν, νὰ εἶνε πρόθυμος ν' ἀποθάνῃ διὰ τὸ γενικὸν κχλόν — ὅποιος ὑψηλός, ὅποιος εὔτυχης κλῆρος! Διῆλθε τὴς μνήμης του τὸ παρελθόν του, ἀσπιλον, σῶφρον, πλήρες μόχθων, ἀνεμνήσθη τῶν δσων ἐδιδάχθη αὐτὸς καὶ τῶν δσων ἐδιδαχέν εἰς ἀλλους, καὶ παρεδέχθη δτι εἰς τοὺς λόγους του μοναχοῦ οὐδεμία ὑπῆρχεν ὑπερβολή.

— Εἰς τὸ ἀλλος συνηντήθη μὲ τὴν Τάνιαν, ἡτις ἐφοροῦσεν ἥδη ἀλλην ἐσθῆτα.

— Εδῶ εἰσθε; — τῷ εἶπε, — καὶ ἡμεῖς σᾶς ἀναζητούσαμεν, σᾶς ἀναζητούσαμεν... Μὰ τί ἔχετε; — ἡρωτησεν ἔκπληκτος παρατηροῦσα τὸ ἐκστατικόν, τὸ ἀκτινοβολοῦν πρόσωπον καὶ τοὺς πλήρεις δακρύων ὄφθαλμούς του. Τι ἀλλόκοτος ποῦ εἶσαι, Ἀνδρέα!

— Είμαι εὐχαριστημένος, Τάνια, εἶπεν ὁ Κόδρην, θέτων τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ὅμων της. — Είμαι πλέον ἡ εὐχαριστημένος καὶ εὔτυχης, Τάνια, φιλτάτη μου Τάνια, εἶσαι συμπαθέστατον πλάσμα. Ἀγαπητὴ Τάνια, είμαι τόσον χαρούμενος, τόσον χαρούμενος!

— Τῆς ἐφίλησε θεριώς ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας καὶ ἐξηκολούθησε:

— Δὲν εἶνε πολὺ ώρα, που ἐπέρχεται λαμπρά,

θαυμασίας, ἐνθέους στιγμάς, ἀλλὰ δὲν εἰμπορῷ νὰ σᾶς εἶπω τὰ πάντα, διότι θὰ μὲ ἀποκαλέσετε παράφρονα ἢ δὲν θὰ μὲ πιστεύσετε. "Ἄς ὁμιλήσωμεν διὰ σᾶς, ἀγαπητή, ώραία μου Τάνια. Σᾶς ἀγαπῶ, καὶ ἐσυνήθισα πλέον νὰ σᾶς ἀγαπῶ. "Η προσέγγισις σας, αἱ δεκάκις τῆς ἡμέρας συναντήσεις μας, ἔχειναν ἀνάγκη δὰ τὴν ψυχὴν μου. Δὲν ἡξεύρω τι θὰ γένει χωρὶς ἐσάς, δταν φύγω ἀπ' ἑδῶ.

— Νά-ά! — εἶπε γελώσα ἡ Τάνια. — Θὰ μῆς λησμονήσετε ὕστερα ἀπὸ δύο ἡμέρας. Ήμεῖς εἰμεθα ἀνθρωποί μικροί, ἐνῷ σείς εἰσθε μέγας ἀνήρ.

— "Οχι, δις ὁμιλήσωμεν σοφαρά! — εἶπε. — Θὰ σᾶς πάρω μαζύ μου, Τάνια, "Ερχεσθε; θελετε νὰ γίνετε ίδικη μου;

— Νά-ά! — εἶπεν ἡ Τάνια καὶ ἡθέλησε πάλιν νὰ γελάσῃ, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε καὶ τὸ πρόσωπον της ἐκαλύφθη ἀπὸ ἐρυθρὰς κηλίδας.

— "Ηρχισε ν' ἀναπνέη συγχὰ καὶ γοήγορα, γοήγορα ἀπεσύρθη, ἀλλ' ὅχι πρὸς τὴν ἐπαυλιν, ἀλλ' ἀπωτέρω εἰς τὸ ἀλσος.

— "Έγω δὲν ἐνόμιζα αὐτό... δὲν τὸ ἐνόμιζα! εἶπε τρίβουσα τὰς χεῖρας ώς τρόπον τινὰ ἐν ἀδημονίᾳ.

— Ο δὲ Κόδρην ἔβαινε κατόπιν της καὶ ὥμιλει μὲ πρόσωπον πλήρες λάμψεως καὶ ἐκστάσεως.

— Θέλω ἔρωτα, ὁ ὄποιος νὰ μὲ συναρπάσῃ δλόκληρον, καὶ τὸν ἔρωτα τοῦτον μόνον σείς, Τάνια, εἰμπορεύετε νὰ μοῦ τὸν δώσετε. Είμαι εὔτυχης! Εύτυχης!

— Ήτο καταθορυβημένη, ἔκυρτώθη, ἐμαζεύθη ώς νὰ ἐγήρασεν αὐτοστιγμεὶ ἐπὶ δέκα ἔτη, ἐνῷ αὐτὸς εῦρισκεν αὐτὴν ώραίαν καὶ ἐξέφρασε μεγαλοφύνως τὴν ἐκστασίν του.

— Πόσον εἶνε ώραία!

—

Μαθών παρὰ του Κόδρην, δτι ὅχι μόνον ἔρως ἀνεπτύχθη μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Τάνιας, ἀλλ' δτι καὶ ὁ γάμος μάλιστα πρόκειται νὰ τελεσθῇ, δι Γεγώρ Συμεωνοβίτς πολλὴν ὥραν διέτρεψε τὸ δωμάτιον ἀπὸ γωνίας εἰς γωνίαν, προσπαθών νὰ κρύψῃ τὴν ταραχήν του. Αἱ χεῖρες του ἔρχισαν νὰ τρέμουν, ὁ λαιμός του ἐφούσκωσε καὶ ἐκοκκίνισε. Διέταξε νὰ ἐποιμάσουν τὸ ἐλαφρόν ἀμάξι καὶ ἀνεχώρησε κάπου. "Η Τάνια ἀμά εἰδεν δτι ἐμαστήγωσε τὸν ἵππον καὶ κατεβίβασε τὸν πιλόν του μέχρι τῶν ὡτῶν, ἐνόσην εἰς ποίαν κατάστασιν εύρισκετο, ἐκλείσθη εἰς τὸ δωμάτιόν της, κλειδώνουσα τὴν θύραν καὶ κλαίει δάκρυα πικρὰ ἐπὶ πολλὰς ώρας. "Οταν ἔχουν

έπισκεπτας, τῆς φαίνεται αἴφνης, δτι ὁ Κόδρην εἶνε ἔξαιρετικῶς ὥραῖς καὶ δτι ἐρῶνται αὐτοῦ δλαι αἱ γυναικεῖς καὶ τὴν ζῆλον καὶ ἡ ψυχή της πληροῦται ἐκστάσεως καὶ ὑπερηφανείας ὡς νὰ ἔχῃ νικήσει δλον τὸν κόσμον· ἀρκεῖ δμως νὰ τοῦ μειδιάσῃ εύμενῶς μία κόρη καὶ αὐτὴ ἀρχίζει νὰ τρέμη ἐκ ζῆλοτυπίας, ἀποσύρεται εἰς τὸ δωμάτιον της καὶ ἰδού πάλιν δάκρυα. Τὰ νέα ταῦτα συναισθήματα ἐκπρέπεσαν αὐτὴν ἔξι δλοκλήρου, ἔβοήθει τὸν πατέρα της μηχανικῶς καὶ μὴ δίδουσα προσόχην οὔτε εἰς τὰ ροδάκινα οὔτε εἰς τὰς κάμπιας, οὔτε εἰς τοὺς ἐργάτας, ἀλλ' οὔτε εἰς τὸν παρερχόμενον χρόνον.

Μὲ τὸν Γεγώρ Συμεώνοβιτς συνέθαινε σχεδὸν τὸ ίδιον. Είργαζετο ἀπὸ πρωίας μέχρι νυκτός, ἀείποτε ἔσπευδε κάπου, ἐγίνετο ἔξαλλος, ἐρεθίζετο, ἀλλ' δλα αὐτὰ μέσα εἰς μίαν μαγικὴν νάρκην. Ὡς νὰ εἶχε μέσα του δύο ἀνθρώπους: ὁ εἰς ἦτο ὁ πραγματικὸς Γεγώρ Συμεώνοβιτς, ὁ ὄποιος ἀκροώμενος τὸν κηπουρὸν Ἰθάν Κάρλοβιτς, ἀναφέροντα εἰς αὐτὸν περὶ τῶν γενομένων ἀταξίῶν, ἐταράσσετο καὶ ἐν ἀπογνώσει ἥρπαζε τὴν κεφαλήν του, ὁ δὲ ἀλλος ἔχει ὁ πραγματικός, μισομεθυσμένος, ὁ ὄποιος ἔξαφνα διέκοπτεν εἰς τὸ ημισυ τῆς λέξεως διαφέρουσαν συνδιάλεξιν, ὥθει τὸν κηπουρὸν εἰς τὸν ὄμονον καὶ ἥρχεις νὰ φιθυρίζῃ:

— “Ο, τι καὶ ἀν πῆς, τὸ αἷμα ἔχει πολὺ νὰ κάμη. Ή μητέρα του ἦτον ἐκτακτος γυναικα, εὐγενεστάτη, ἔξυπνοτάτη. Ἡτο ἀπόλαυσις νὰ βλέπῃ κανεὶς τὸ καθαρόν, τὸ ἀγαθόν, τὸ λαμπρὸν ὡς ἀγγελικὸν πρόσωπον της. Ἐζωγράφιζε θεία, ἔγραψε στίχους, ώμιλούσε πέντε ξένας γλώσσας, ἐτραγούδησε... . Ἡ καῦμένη, ὁ Θεός συχωρέσοι τὴν ψυχήν της, ἀπέθανε φθισική.

Ο ὅχι πραγματικὸς Γεγώρ Συμεώνοβιτς ἐστέναξε καὶ μετὰ μικρὰν σιωπὴν ἔξηκολούθει:

— “Οταν ἦτο παιδί καὶ ἐμεγάλωνε στὸ σπίτι μου, εἶχε τὸ ἔδιο ἀγγελικὸν πρόσωπον, καθαρὸν καὶ ἀγαθόν. Ἐχει καὶ τὸ βλέμμα, καὶ τὰς κινήσεις, καὶ τὴν ὄμιλαν εὐγενῆ ὅπως καὶ ἡ μητέρα του. Ἀμὲ νοῦς; Πάντοτε μᾶς κατέπληττε μὲ τὸν νοῦν του. Ἐπαξίως τὸν ἔκαμαν ὑφηγητήν. Περίμενε, Ἰθάν Κάρλιτς, νὰ τὸν ἰδῆς μετὰ δέκα χρόνια τι ἔχει νὰ σοῦ γείνη. Θὰ τὸν δείχνουν μὲ τὸ δάκτυλον!

Αμέως δμως ὁ πραγματικὸς Γεγώρ Συμεώνοβιτς ὑπολαβὼν μετέβαλλε φρικωδῶς τὴν μορφὴν καὶ ἥρπαζε τὴν κεφαλήν του κραυγάζων:

— Διαβόλοι, μοῦ τὰ καταστρέψατε, μοῦ τ' ἀφανίσατε, μοῦ τὰ ρημάξατε! Πάει ὁ κῆπος! Ἐχάθη ὁ κῆπος!

Ο δὲ Κόδρην είργαζετο μὲ τὸν αὐτὸν ὡς

πρότερον ζῆλον καὶ δὲν ἐπρόσεχεν εἰς τὰς φροντίδας τῶν ἀλλων. Ὁ ἔρως μόνον ἔχειν ἔλαιον εἰς τὴν πυράν. Κατόπιν ἐκάστης συνεντεύξεως μὲ τὴν Τάνιαν, εύτυχης, πλήρης ἐκστάσεως ἀπεσύρετο εἰς τὸ δωμάτιον του καὶ μετὰ τῆς περιπαθείας, μεθ' ἓπο πρό μικροῦ ἡσπάζετο τὴν Τάνιαν καὶ τῆς ὥρμολογει τὸν ἔρωτά του, ἀνελάμβανε τὸ βιθλίον ἢ τὸ χειρόγραφόν του. Ἐκεῖνο τὸ ὄποιον εἶπεν ὁ μαῦρος μοναχὸς περὶ τῶν ἐκλεκτῶν του Κυρίου, περὶ τῆς αἰωνίου ἀληθείας, περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὰ λοιπά, προσεδίδεν εἰς τὴν ἐργασίαν του ἴδιαιτέραν, ἐκτακτον σημασίαν καὶ ἐπλήρου τὴν ψυχήν του ὑπερηφανείας, συναισθήματος τῆς ίδιας μεγαλοφυίας. Ἀπαξὶς ἢ δις τῆς ἔβδομαδός συνηντάτε εἰς τὸ πάρκον ἢ ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ τοῦ μαύρου μοναχοῦ καὶ ἐπὶ μακρὸν συνδιελέγετο μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦτο οὐδόλως τὸν ἐπτόει, τούναντίον του ἐπροξένει θαυμασμόν, διάστις ἢ τὸ ηδη βαθέως πεπεισμένος, δτι παρόμοιαι ὀπτασίαι παρουσιάζονται μόνον εἰς ἐκλεκτούς, εἰς ἔξεχοντας ἄνδρας, οἵτινες ἀφιέρωσαν ἔαυτοὺς εἰς ἔξυπηρτον μιας.

Μίαν φορὰν ὁ μοναχὸς ἐνεφανίσθη κατὰ τὸ γεῦμα καὶ ἐστη παρὰ τὸ παράθυρον τῆς τραπέζαριας. Ὁ Κόδρην ἔχαρη καὶ ἤνοιξεν ὄμιλίαν μετὰ τοῦ Γεγώρ Συμεώνοβιτς καὶ τῆς Τάνιας περὶ ζητήματος, ὅπερ ἡδύνατο νὰ ἐνδιαφέρῃ τὸν μοναχόν, ὁ μαῦρος ἐπισκέπτης ἤκουε καὶ προσηγόριζε τὴν κεφαλήν, ὁ δὲ Γεγώρ Συμεώνοβιτς καὶ ἡ Τάνια ἤκουον καὶ ἐμειδίων εὐχαρίστως, μὴ ὑποπτεύοντες δτι ὁ Κόδρην δὲν ὄμιλει μετ' αὐτῶν ἀλλὰ μετὰ τοῦ φάσματός του.

Ανεπαισθήτως ἐπλησίασεν ἡ νηστεία τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, μετ' αὐτὴν δὲ καὶ ἡ ἡμέρα τῶν γάμων, τοὺς ὄποιους, καθ' ἐπίμονον ἐπιθυμίαν τοῦ Γεγώρ Συμεώνοβιτς, ἐώρτασαν «ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει», δηλαδὴ μὲ ἀκαίρους διασκεδάσεις, αἱ ὄποιαι διήρκεσαν δύο ἡμερονύκτια. Ἐφαγον καὶ ἔπιον περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας ρουβίλιων, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἐλεεινὴν μισθωτὴν μουσικήν, τὰς ἐκλαρυγγιστικὰς προπόσεις καὶ τὰ τρεχάματα τῶν ὑπηρετῶν, ἀπὸ τὸν θύρων καὶ τὸν συνωστισμὸν δὲν ἀπήλαυσαν οὔτε τοὺς ἀκριβοὺς οἴνους, οὔτε τὰς θαυμασίας ζακούσκας, ποῦ εἶχον κομισθῆ ἐκ Μόσχας.

Z'

Μίαν ἀπὸ τὰς μακρὰς νύκτας τοῦ χειμῶνος, ἔξηπλωμένος ἐπὶ τῆς κλίνης του ὁ Κόδρην ἀνεγίνωσκε γαλλικὸν μυθιστόρημα. Ἡ δυστυχής

Τάνια ἦτις, ἀσυνήθιστος εἰς τὴν ζωὴν τῆς πόλεως, καθ' ἐσπέραν κατελαμβάνετο ἀπὸ κέφαλολγίαν, ἐκοιμάστη ἢδη πρὸ πολλοῦ καὶ ἐκάστοτε μέστα εἰς τὸν ὑπνον τῆς ἔλεγεν ἀσυναρτήτους τινὰς φράσεις.

Τὸ ωρολόγιον ἐσήμανε τὴν τρίτην ώραν. Ὁ Κόδρην ἔσθισε τὸ κηρίον καὶ ἐπεσε νὰ κοιμηθῇ. Ἐπὶ πολλὴν ώραν ἔκειτο μὲ κλειστοὺς ὄφθαλμούς, ἀλλὰ δὲν ἡδύνατο νὰ κοιμηθῇ καθότι, ὡς ἐνόμιζε, τὸ δωμάτιον ἢ τὸ θερμὸν καὶ παρελήρει ἡ Τάνια. Εἰς τὰς τεσσερισμίου ἀναψε φάλινη πρόσωπον παρέχεται εἰς αὐτὸν ὁ βίος. Ὁ Σωκράτης, ὁ Διογένης, ὁ Μάρκος Αὐρήλιος ἡσθάνθησαν χαράν, οὐχὶ λύπην. Καὶ ὁ Απόστολος λέγει ἀεὶ χαίρετε. Χαῖρε λοιπὸν καὶ ἔσο εύτυχης.

— Χαῖρε, — εἶπεν ὁ μοναχὸς καὶ μετὰ μικρὸν ἡρώτησε: — περὶ τίνος σκέπτεσαι τῷρα;

— Περὶ δόξης, — ἀπεκρίθη ὁ Κόδρην. — Εἰς τὸ γαλλικὸν μυθιστόρημα, τὸ ὄποιον ἀνεγίνωσκον πρὸ ὄλιγου, εἰκονίζεται νεαρὸς σοφός, δστις κάμνει ἀνοησίας καὶ φθίνει ἐκ τοῦ πόθου πρὸς τὴν δόξαν. Ἐγὼ αὐτὸν τὸν πόθον δὲν τὸν καταλαμβάνω.

— Διότι σὺ εἶσαι φρόνιμος. Σὺ φέρεσαι πρὸς τὴν δόξαν ἀδιαφόρως, ως πρὸς ἀθυρμα τὸ ὄποιον δὲν σὲ διασκεδάζει.

— Ναι, αὐτὸ δεῖν ἀληθές.

— Τὸ κλέος δὲν σοῦ προσμειδιάζει. Τί τὸ κολακευτικόν, τὸ τερπνόν, τὸ διδακτικὸν ἢν χαραχθῇ τὸ δνομάσιον ἐπὶ ἐπιταφίου πλακός, ἀφοῦ ὁ χρόνος θέλει ἔξαλείψει τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην μετὰ τῶν ἐπιχρυσωμάτων; Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου, εὐτυχῶς, εἶσθε τόσον πολλοί, ωστε ἡ ἀσθενής τῶν ἀνθρώπων μνήμη δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ διατηρήσῃ τὰ ὄντα ματά σας.

— Ἐννοεῖται, — εἶπε συναίνων ὁ Κόδρην. — Αλλὰ καὶ πρὸς τὶ νὰ τοὺς ἐνθυμοῦνται; Ἄς ὄμιλήσωμεν δμως περὶ ἀλλού τινὸς ζητήματος. Παραδείγματος χάριν περὶ εύτυχίας. Τί ἐστιν εύτυχία;

— Οταν τὸ ωρολόγιον ἐσήμανε τὴν πέμπτην ώραν, ὁ Κόδρην ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς κλίνης, ἐκρέμασε τοὺς πόδας του ἐπὶ τοῦ τάπητος καὶ εἶπεν ἀπευθυνθεὶς πρὸς τὸν μοναχόν.

— Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς εύτυχής ἀνθρώπους ἐπὶ τέλους ἐπτούθη ἀπὸ τὴν εύτυχίαν του— τόσον ἢτο μεγάλη! — καὶ διὰ νὰ ἐξεμενίσῃ τοὺς θεοὺς προσέφερεν εἰς αὐτοὺς θυσίαν τὸν ἀγαπητὸν του δακτύλιον. Ἡξερεῖς; Καὶ ἐμέ, δπως τὸν Πολυκράτην, ἀρχίζει νὰ μὲ ἀνησυχῇ ὄλιγον ἡ εύτυχία μου. Μοῦ φαίνεται παράδοξον, δτι ἀπὸ πρωίας μέχρι νυκτός, δὲν δοκιμάζω ἀλλο παρὰ εύτυχίαν καὶ χαράν, ἡ ὄποια πληροῖ τὴν ψυχήν μου καὶ καταπνίγει πᾶν ἀλλο αἰσθημα. Δὲν

γνωρίζω τί ἐστι θλιψίς ἢ ἀνία. Ἰδού, δὲν κοιμῶμαι, ἔχω ἀϋπνίαν, ἀλλ' αὐτὸ ποσῶς δὲν μὲ στενοχωρεῖ. Όμιλῶ σοθράς: ἀρχίζω ν ἀπορῶ.

— Άλλα διατί; — εἶπεν ἔκπληκτος ὁ μοναχός. — Μήπως ἡ χαρά εἶνε ὑπερφυσικὸν αἰσθημα; Μήπως τοῦτο δὲν πρέπει νὰ εἶνε φυσικὴ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου; — Οσφ ύψηλότερον ἵσταται ὁ ἀνθρώπως κατὰ τὴν διανοητικὴν καὶ ἡθικὴν ἀνάπτυξιν, τοσούτῳ μᾶλλον ἐλεύθερος εἶνε, τοσούτῳ πλειοτέρων ἡδονὴν παρέχει εἰς αὐτὸν ὁ βίος. Ὁ Σωκράτης, ὁ Διογένης, ὁ Μάρκος Αὐρήλιος ἡσθάνθησαν χαράν, οὐχὶ λύπην. Καὶ ὁ Απόστολος λέγει ἀεὶ χαίρετε. Χαῖρε λοιπὸν καὶ ἔσο εύτυχης.

— Καὶ ἀν αἴφνης ὄργισθωσιν οἱ θεοί; — εἶπεν ἀστείσθεις ὁ Κόδρην καὶ ἐγέλασε. — Οταν μὲ στερήσουν τὰς εύμαρειας καὶ μὲ ἀναγκάσουν νὰ ριγῶ καὶ νὰ πεινῶ, τοῦτο ἀμφιβάλλω ἢν θὰ μοῦ ἀρέσκη.

— Η Τάνια ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἔξυπνήσει καὶ παρετήρει τὸν σύζυγόν της μὲ κατάπληξιν καὶ φρίκην. Ἐκεῖνος ώμιλεις ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν καθέλκων γελῶν καὶ χειρονομῶν· οἱ ὄφθαλμοί του ἀπήστραπτον καὶ τοῦ εἰς τὸ γέλωτα του ὑπῆρχε τι τὸ παράδοξον.

— Ανδρέα, μὲ ποιὸν ὄμιλεις; — — ἡρώτησεν ἀρπάζουσα τὸν βραχίονά του, δν οὗτος ἔτεινε πρὸς τὸν μοναχόν. — Ανδρέα, ποιὸς εἶνε;

— Α;, ποιός; — τεθορυβημένος ἀπεκρίθη ὁ Κόδρην. — Νά, μ' αὐτὸν... Μ' αὐτὸν ποὺ καθέται. — Προσέθηκε δεικνύων τὸν μαῦρον μοναχόν.

— Δὲν εἶνε κανεὶς ἔδω... κανεὶς! Ανδρέα, δὲν εἶσαι καλά!

— Η Τάνια ἐνηγκαλίσθη τὸν σύζυγόν της καὶ ἐμαζεύθη σημά του ὡς νὰ τὸν προασπίσῃ ἀπὸ τὴν ὄπτασίαν καὶ τοῦ ἔκλεισε διὰ τῆς χειρὸς τοὺς ὄφθαλμούς.

— Εἶσαι ἀσθενής! — ἐθρήνει, τρέμουσα σύσσωμος. — Συγχώρεσέ μου ἀγαπητέ μου, ἀλλ' ἔγω πρὸ πολλοῦ παρετήρησα πλέον δτι ἔχεις κάτι τι. Εἶσαι ψυχοπαθής,

λεῖς μὲ τὸν ἑαυτόν σου, ἔχεις ἔνα χαμόγελο παράξενο, δὲν κοιμᾶσαι. Θεέ μου, Θεέ μου! λυπήσου μας! εἶπε καταληφθείσα ὑπὸ φρίκης. — 'Αλλὰ μὴ φοβεῖσαι σύ, 'Ανδρέα μου, μὴ φοβεῖσαι, διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ, μὴ φοβεῖσαι . . .

"Ηρχισε νὰ ἐνδύεται καὶ αὐτή . . . Μόνον τώρα, παρατηρῶν αὐτὴν ὁ Κόδρην ἐνόψεων ὅλον τὸν κίνδυνον τῆς θέσεώς του, ἐνόησε τὶ ἐσήμαινεν ὁ μαύρος μοναχὸς καὶ αἱ μετ' αὐτοῦ συνδικλέεις. Τώρα καὶ ὁ ἴδιος ἔβλεπε πλέον καθαρῶς ὅτι ἡτο παράφρων.

'Αμφότεροι, χωρὶς νὰ γνωρίζωσι διατί, ἐνεδύθησαν καὶ μετέβησαν εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτὴν ἐμπρός, ἐκεῖνος ἀκολουθῶν. 'Εκεῖ πλέον, ἀφυπνισθεὶς ἐκ τῶν κλαυθμῶν τῆς Τάνιας, μὲ τὸν κοιτωνίτην καὶ κρατῶν κηρίον, ήστατο ὁ Γεγώρ

Συμεώνοβίτε, φιλοξενούμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ του.

— Μὴ φοβεῖσαι, 'Ανδρέα μου, — ἔλεγεν ἡ Τάνια, τρέμουσα ὡς ἐν πυρετῷ, — μὴ φοβεῖσαι . . . Μπαμπά, δῆλα αὐτὰ θὰ περάσουν . . . δῆλα θὰ περάσουν . . .

'Ο Κόδρην ἐκ τῆς ταραχῆς δὲν ἥδυνατο νὰ ὄμιλήσῃ. 'Ηθέλησε νὰ εἴπῃ εἰς τὸν πενθερόν του μὲ θύρος ἀστεῖον :

— Συγχαρήτε με, μου φαίνεται πῶς παρεφρόνησα, — ἀλλ' ἐκίνησε μόνον τὰ χεῖλη καὶ ἐμειδίασε μειδίαμα πικρόν.

Εἰς τὰς ἐννέα τὸ πρωὶ τοῦ ἐφόρεσαν τὸ ἐπανωφόριον καὶ τὴν γοῦνάν του, τὸν περιετύλιξαν μὲ σάλιον καὶ τὸν μετέφερον ἐφ' ἀμάξης εἰς τὸν ιατρόν. "Ηρχισεν ἡ θεραπεία.

'Εκ τοῦ Ρωσικοῦ.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Ἐπεται τὸ τέλος.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΗΘΟΠΟΙΟΙ ΚΑΙ KOINON

Η μελαγχολία τῆς ἐγκαταλείψεως ἡ ἀπλουμένη ἐπὶ τῶν θερινῶν θεάτρων, μὲ τὴν βωβήν ἀκίνησίαν τῆς σκηνῆς, μὲ τὸ βαθύ, τὸ ἀδιάκοπον ως θάνατος, τῶν νυκτῶν σκότος καὶ τὴν πένθιμον ἐρημίαν τῶν κενῶν ξυλίνων θρανίων ἀφειμένων εἰς τὰς μαστιγώσεις τῆς βρογῆς καὶ τὴν διάβρωσιν τῶν ἀνέμων, διασκορπίζεται κατὰ μικρόν. Κάτι ηρχισε νὰ συνέρχεται καὶ κάτι ν' ἀφυπνίζεται εἰς τὴν ζωήν, ως ὄρθιαλμοι ἀνοιγόμενοι μετὰ ληθαργού· μορφαὶ ιδιάζουσαι μ' ἔξυρισμένους μύστακας, πλατυγύρους πίλους καὶ ιταλικοὺς μανδύας, φέρουσαι μεθ' ἑαυτῶν κάτι τὸ νομαδικὸν σκηνιτῶν ἡ περιοδεύοντων ἐμπόρων ἐκ τῆς Ιωνίας, τῆς Αιγύπτου, τοῦ Βοσπόρου, τοῦ Αἴμου, τοῦ Δουνάβεως, τῆς Αζοφικῆς, συναθροίζονται εἰς τὸν περίβολον, περὶ τὰ τραπέζια τοῦ ἀναζήσαντος καφενείου.

Καὶ ἐπισφραγίζονται συνεννόησεις κοπιώδεις, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν προσκρούουσαι, τίς οἶδεν ἐπὶ ποιῶν προκυμαιῶν ἡ ἐπὶ ποιῶν καταστρωμάτων ἀτμοπλοίων ἡ ἐντὸς ποιῶν καφενείων ἀρχίσασαι· καθορίζεται ἡ διανομὴ τῶν κερδῶν καὶ τῶν ρόλων, κανονίζονται τὰ μερίδια τῶν ποσοστῶν καὶ τῆς φιλοτιμίας· εὑθρυսτοί συνεταιρισμοὶ μιᾶς περιόδου συνάπτονται· δύο η τρεῖς δεκάδες ἀνθρώπων, τοὺς ὄποιους ὁ στόμαχος, τὰ νεύρα η καὶ ἡ καρδία εἰκοσάκις ἔως τώρα ὠθησάν πρὸς ἀλλήλους ἡ ἀπώθησαν εἰς διαφόρους ἡπείρους, συνδέουν ἐπὶ τινος σανιδώματος τὴν τύχην τῶν διὰ τινας μῆνας· ἀνοίγονται τὰ πολυπλάνητα κιβώτια τῶν στολῶν καὶ τὰ κιτρινισμένα χειρόγραφα· ἀρχίζει ὁ πυρετὸς τῶν δοκιμῶν· τοιχοκολλῶνται τὰ προγράμματα· τὸ ἐλληνικὸν θέατρον ἀναζῆ! . . .

Μεταξὺ τῶν συνομιλιῶν των καὶ τῶν σχεδίων των, μεταξὺ τῶν κατὰ μόνας ὄντερων των οἱ ἀπόγονοι τῶν «περὶ Διόνυσον τεχνιτῶν», περὶ τῶν ὄποιων ὁ Ἀριστοτέλης ἔγραφεν εἰς τὴν Ρητορικήν του «μεῖζον δύνανται γῦν τῶν ποιητῶν οἱ ὑποκριταί», ἡσθάνθησαν ἄρα γε κάτι ως ἐπαφὴν πτερύγων κινουμένων πρὸς τὰν, διέδραμε μία φρικίασις τὰς φλέβας των, «πνεῦμα ἐπὶ πρόσωπόν των ἐπῆλθε» ως λέγει ὁ Ίωβ διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, ἡσθάνθησαν πλησίον των τὴν παρουσίαν τῆς Τέχνης ἡ μήπως ἔτοιμάζουν τοὺς

λάρυγγάς των καὶ τὰς χειράς των καὶ τοὺς μῆς της μορφῆς των καὶ τὴν γλώσσαν των, ως τὰς πεπαλαιωμένας σκευάς των, μὲ τὴν ἀφρόντιδα ἀπάθειαν μηχανοποιηθείσης ἔξεως;

Δὲν βλέπουν τριγύρω τῶν δτι τὸ θέατρον, παντοῦ ζητεῖ, ἀνήσυχον, νέας μορφάς, δτι φιλοδοξεῖ νὰ καταστῇ τὸ δργανον τῆς τεχνικωτέρας ἀπεικονίσεως τῶν βαθυτέρων προβλημάτων τῆς ζωῆς, η ἐν ἐντάσει παραστατικότητος τραγικὴ ἔκφρασις τῶν ἀποκρύφων ἀγωνιῶν τῆς ψυχῆς; Δὲν βλέπουν ἐδῶ πλησίον των, δτι μετὰ τὸν βαρὺν χειμῶνα, δστις ἐπάγωσε τὰ πάντα μέχρι τοῦ βαθούς τῶν τελευταίων ίνῶν, κάτι ως φυσοδενδριὰ ἥρχισε, κάτι ως ἐπάνοδος χυμῶν καὶ ἀφύπνιστις βλαστήσεως, καὶ κάτι ἥρχισε νὰ πρασινίζῃ εἰς τὰς σκέψεις καὶ εἰς τὰς πράξεις; Τί; εἰς μόνων τῶν θήθοιων τὰ ὕτα δὲν ἔφθασε τὸ ἐκρινὸν κελάδημα; Μόνοι αὐτοὶ ἐκ τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς, ητις θέλει νὰ βαδισῃ ἐμπρός, θὰ μείνουν ἀκίνητοι εἰς τὸ τέλμα; αὐτοὶ οἱ καλλιτέχναι, ως ἀποκαλούνται, θ' ἀνεχθοῦν νὰ μείνουν ἀπλοὶ ἀποχειρόβιωτοι;

"Ω, δχι, τοῦτο δὲν εἶνε δυνατόν· γνωρίζω πολλοὺς τοὺς ὄποιους δὲν ὠδήγησεν ἡ μέριμνα τοῦ ἀρτου εἰς τὴν σκηνήν· ἐν δνειρον τέχνης τοὺς ἐγοήτευσε ποτε, κ' ἐτόλμησαν τὸ ἐπικίνδυνον ταξιδίον, τὸ πλήρες ναυαγίων· αὐτὸς ἐδῶ, πολιὸς τώρα, ἡσθάνθη, νεανίας τὴν θελαν ἔμπνευσιν διὰ τῆς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του θωπείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ· ὁ ἀλλος, ὅπως ἐκδύεται τις καὶ ρίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν, ἐξεδύθη τὸ τιμημένον οἰκογενειακόν του δνομα καὶ ὠρμησεν εἰς τὰ τρικυμιώδη κύματα· αὐτοὶ ἐδῶ, εύτυχεις τινας ἡμέρας ἐπλησίασαν εἰς τὸ ἀδυτον, διείδον τὴν μορφὴν τῆς Θεᾶς, ἀλλὰ ταχέως τοὺς εῖλκυσεν ἔξω ἡ κνίσσα κ' ἔμειναν ἐκτὸς τοῦ ναοῦ, ἔχοντες τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἐπὶ τῶν ὄπτωμένων κρεάτων. Τόσοι νέοι, οἵτινες δὲν παρεδόθησαν ἀκόμη εἰς τὴν Ἀνάγκην ούδ' ἔρριψαν κατὰ τὴν βραχεῖαν πορείαν τὰ δπλα των, κρατοῦν σφιγκτὰ τὴν σημαίαν τοῦ ἐνθουσιασμού των. Καὶ πόσοι μετὰ μίαν ἐσπέραν ἔεφωνητῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἡ πυροβολισμῶν καὶ χορῶν καὶ ἀσμάτων, ἐπιστρέφουν εἰς τὴν πενιχράν των στέγην μὲ ἐν ἀόριστον συναίσθημα βεβηλώσεως! . . . Καὶ πόσοι ἔχουν τὴν συνοφρύωσιν τῆς ὁδύντης εἰς τὴν μορφὴν καὶ τὴν

πικρίαν εἰς τὴν καρδίαν, διότι μοιραία καὶ σκληρὰ ὑποδούλωσις εἰς ἀκαλαιόθητον καὶ κτηνῶδην τύραννον ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ κάμπτωνται πρὸ τῶν ἐπιθυμιῶν του, νὰ σύρωνται πρὸ τῶν ὄρεξεών του, καὶ δῆλη των ἡ ζωὴ εἶναι ὡς ἐπώδυνος ἀνάτασις χειρῶν, αἱ ὄποιαι κλείουν εἰς τὸ κενὸν χωρὶς νὰ συλλάβουν τὸ τόσον ζητούμενον, τὸ διαφεῦγον ἰδανικόν! . . .

Πρό τινων ἐτῶν, μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν, ὁ Παντόπουλος εἶχεν ἀρχίση τὰς παραστάσεις του δι᾽ ἑνὸς κωμεῖδιλλού· εἶχε φορέση βράκαν καὶ φέσι, εἶχε τραγουδήσῃ, τὸ θέατρον ἐσείσθη ὑπὸ τῶν ἐπευφῆμιῶν· βιαία καὶ χιδαία φαιδρότης ἐπλήρωτο τὸν περίβολον καὶ τὰ διαφράγματα συνεκλινοῦντο ἐκ τῶν σφροδῶν καρχασμῶν. Κατὰ τὸ διάλειμμα ἀνέβην εἰς τὴν σκηνὴν νὰ χαιρετίσω τὸν παλαιὸν γνώριμον· καθὼς μὲ εἶδεν, οἱ μύες ἐκεῖνοι τοῦ προσώπου οἱ τόσον εὐκίνητοι καὶ παντοδύναμοι καὶ κυρίαρχοι, οἱ ὄποιοι εἶχον ἐτοιμασθῆ διὰ θρίαμβον εὐθυμίας, συνεσπάσθησαν αἰρνης ὁδύνηρας· ὁ καπετάν Γιακουμῆς ἔρριψε βλέμμα ἀηδίας ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ μοῦ εἶπε μὲ ἀπογοήτευσιν ἀπερίγραπτον.

— Αὐτὰ θέλουν, αὐτὰ τοὺς παιᾶν! . . .
Τότε ὁ σπαραγμὸς ἐκεῖνος ὁ ἐκρηγνύμενος διὰ μέσου τοῦ κατηναγκασμένου, τοῦ κατὰ παραγγελίαν γέλωτος μὲ συνεκίνησε βαθέως· ἀλλ᾽ ἔπειτα ἥλθον εἰς τὸν νοῦν μου αἱ ὑποχρεώσεις πρὸς τὴν Τέχνην, καὶ οἱ ἀγῶνες οἱ πικροί, καὶ οἱ θρίαμбоι οἱ βραδεῖς οἱ ἐπιστέφοντες τὴν μακρὰν πίστιν καὶ τὴν μακρὰν καρτερίαν. Ἡλθον εἰς τὸν νοῦν μου οἱ λόγοι τοῦ Σιλλερ: «Δὲν εἶναι ἀληθὲς τὸ λεγόμενον δτι τὸ κοινὸν καταβίβαζει τὴν τέχνην. Ο καλλιτέχνης σύρει πρὸς τὰ κάτω τὸ κοινὸν καὶ, καθ' ὅλους τοὺς χρόνους, ὀσάκις ἡ τέχνη κατέπεσε, κατέπεσε διὰ τῶν καλλιτεχνῶν. Εὰν συνθισθῇ τὸ κοινὸν νὰ εὐχαριστῆται μὲ τὸ κακὸν θὰ παύσῃ νὰ ζητῇ τὸ ἔξαίρετον, καὶ δταν ἀκόμη τὸ δίδωμεν εἰς αὐτὸ δὲν θὰ τὸ θέλη πλέον».

Ἡλθον εἰς τὸν νοῦν μου καὶ τοῦ Γκαϊτε οἱ λόγοι: «Τὸ κοινὸν πρέπει νὰ φέρωμεν διὰ τοῦ ὡραίου, τοῦ συναισθήματος καὶ τῆς καλαισθησίας πρὸς τὸ ὡραῖον, τότε δὲ θὰ προσφέρῃ μὲ διπλασίαν χαρὰν τὸ χρῆμά του. Δυνάμεθα νὰ κολακεύσωμεν τὸ κοινὸν ὡς ἀγαπημένον παιδί, νὰ τὸ κολακεύσωμεν διὰ νὰ τὸ κάμωμεν καλλίτερον, διὰ νὰ τὸ φωτίσωμεν εἰς τὸ μέλλον, καὶ δχι ὡς ἀνόητον πλούσιον, δπως διὰ τῆς κολακείας διαιωνίσωμεν τὴν πλάνην, ἀπὸ τὴν ὄποιαν ὡφελούμεθα».

Πράγματι πότε τὸ νοοῦν κοινὸν ἀπεθάρρυνε τὰς προσπαθείας τῶν θιάσων δταν ἀνεβίβασαν μὲ καλλιτεχνικὴν μέριμναν ἔργα δραματικὰ ὑπέροχα ἢ ἀπλῶς ἀνεκτά; πότε ἐφάνη φειδωλὸν τῶν δραχμῶν του καὶ τῶν χειροχροτημάτων του; Καὶ ἐν παραδεχθώμεν δτι τὸ πολὺ πλῆθος ἀρέσκεται εἰς τὰς χονδρὰς συγκινήσεις καὶ τοὺς χονδρούς γέλωτας καὶ δτι τὸ πνεῦμα του σύρεται πρὸς τὰ κάτω μὲ τὴν νοσταλγίαν τῶν χθυμαλῶν, τί ἔπραξαν οἱ θιάσοι μας, δεκαπέντε είκοσι ἔτη, δπως, συστηματικῶς, κατὰ μικρόν, τὸ λάθουν ἀπὸ τὴν χείρα καὶ τὸ ἀναβιβάσουν μίλιαν βαθμίδα σήμερον καὶ μίλιαν αὔριον ἔως οὐ δυνηθῆ, ἀνελθὸν τέλος, ν' ἀτενίσῃ ἀπὸ ὑψηλὰ τὴν μεγάλην τέχνην; Δὲν ἡρκέσθησαν ἄρα γε εἰς τὰς εὐκόλους ἐπιτυχίας, εἰς τοὺς προχείρους θριάμβους καὶ δὲν ἔγοργάλισαν τὰ ἐλαττώματα τοῦ κοινοῦ, καὶ δὲν ἀπετελμάτωσαν τὴν καλαισθησίαν του διὰ νὰ συγκομίσωσι τὴν δρυζάντων; Οι δὲ στενάζοντες διὰ τὸν ἐξευτελισμὸν τῆς τέχνης ποιας ἐνδόξους οὐλὰς φέρουν; διατί ἀφωπλίσθησαν τόσον ταχέως καὶ διατί ἀνυψώνουν εἰς τίτλον τὴν ἡττάν των;

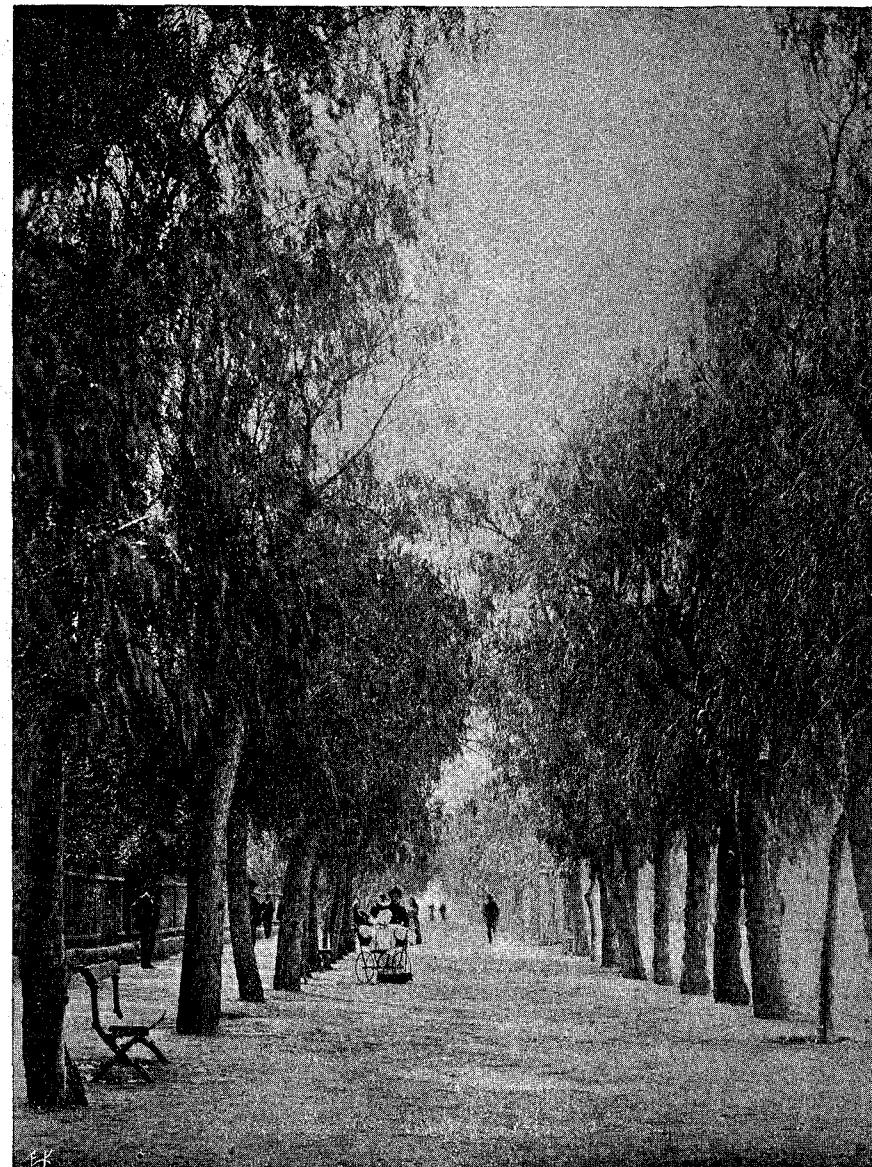
Βεβαίως ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν ἡθοποιῶν ἀπλοὶ ἐπαγγελματίαι, ἀπλοὶ χειρώνακτες ἐννοοῦντες ἐκ τῆς τέχνης δσον ὁ κανδηλανάπτης ἐκ τῶν θιών συμβόλων τῆς λειτουργίας, διὰ τοὺς ὄποιους εἰς διάσημος ἡθοποιός, ὁ Σαρμψών τῆς Γαλλικῆς κωμῳδίας ἔγραψε:

et pour les sots acteurs

Dieu crée le faux goût et les sots spectateurs,

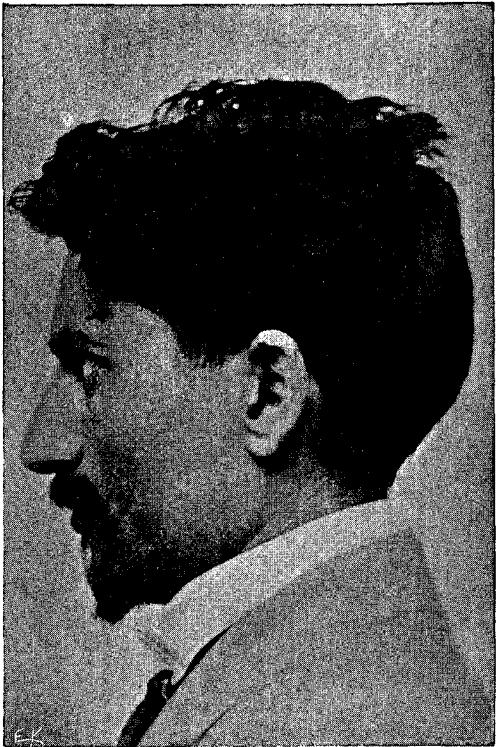
ἀλλ' οἱ ἄλλοι, οἱ καλλιτέχναι διατί δὲν κινοῦνται; τί περιμένουν; Ιδοὺ δτι ἀρνοῦνται ὅλοι δτι ὑπάρχει ἐλληνικὴ σκηνὴ· ίδού δτι προεγράφησαν, ίδού δτι οἱ μόχθοι των ὡς προσκόπων, τὰ βάσανά των ὡς ἀνοιγόντων δρόμον, αἱ ἐκδουλεύσεις των πρὸς τοὺς ὑπόδοιλους, αὐτὴ ἡ τέχνη ἡ ἀδιαφιλούείητος τινῶν ἐξ αὐτῶν ἐρρίφθησαν, δῆλα σαβανωμένα, ἐντὸς τοῦ λάκκου τῆς λήθης, Ἀς ἐγερθοῦν ἐν εὐγενεῖ αὐτοπεποιθήσει. Κάποιος ὥριτε τὴν δραματικὴν ὑπόκρισιν ὡς «καλλιτεχνικὴν ἐν ἀληθείᾳ ἐνσάρκωσιν ποιητικοῦ ὄνειρου». Ὦραιαν ἐνσάρκωσιν Ὦραιων ὄνειρων, ὄνειρων γεμάτων ἀληθείαν περιμένομεν ἀπ' αὐτούς. Τὰ «Παναθήναια» θὰ τοὺς παρακολουθήσουν μετ' ἀγρύπνου, ἐνδιαφέροντος· θὰ ἐνθαρρύνουν, θὰ ἐνισχύσουν ὄλοψύχως πᾶσαν εὐγενῆ προσπάθειαν, ἀλλὰ καὶ θὰ κτυπήσουν ἀμειλίκτως, δπου εὔρουν, τὴν νωθρὰν αὐτάρκειαν καὶ τὴν χειρωνακτικὴν ἀπειροκαλίαν.

A. Π. K.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΑΘΗΝΑΙ * ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΑΜΑΛΙΑΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΣΠ. ΚΟΚΟΛΗ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ τῶν «Παναθηναίων» ἀπὸ τῆς
Επαρελθούσης Κυριακῆς ὁ ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ
τελειοποιηθεὶς ἡμέτερος γλύπτης κ. Θωμᾶς Θωμό-
πουλος διωργάνωσε μικρὰν καλλιτεχνικὴν «Ἐκθεσιν,
ἄξιαν προσοχῆς καὶ μελέτης. 'Ο κ. Θωμόπουλος
τυγχάνει ἐκ τῶν ισχυροτέρων καλλιτεχνικῶν τῆς
Ἐλλάδος ίδιοφυΐῶν.

Ἐπλακεῖον τοιούτῳ φύων.
‘Η τέχνη εἶνε δι’ αὐτὸν ἐν εἴδος Ἐλευσινίων μυ-
στηρίων, ἀποκάλυψις τοῦ ἀγνώστου, τοῦ ἀσφάτου,
τοῦ ἀσυλλήπτου. Διὰ τὴν Ἐλλάδα δὲ ή ἀντὶ ληψίς
αὕτη τῆς τέχνης, τούλαχιστον ἐν ταῖς εἰκαστικαῖς,
τυγχάνει δὲν πάντα νέα, διότι οὐδεὶς τῶν μέχρι τούτου
γλυπτῶν μας ἐπεχείρησε τοιούτον, οὐδὲ ἐνεψύσθησεν
ἐπὶ τῆς συμπαγούς καὶ δυσκάμπτου γλυπτικῆς ὑλῆς
τὸν πνοὴν τοῦ Σιναϊβατοῦ.

την πνοήν του Συμβολισμού.
Τούτο δε ἀντιλαμβάνεσθε καὶ σχεδὸν εἰσπνέετε μόλις ὡς ῥίψετε οὐν βλέμμα ἐπὶ τῶν διαφόρων καὶ περιέργων προπλασμάτων τοῦ κ. Θωμαπούλου. Ἰδοὺ ἡ Σφίγξ, μυστηριώδης καὶ ἄφωνος, οἵαν παρέδωκεν ἡμῖν ἀπὸ γιλειτηρίδων ἡ σκοτεινὴ ιστορία τῆς κύρωσι

τῶν Φαραὼ καὶ τῶν Πυράμιδων. Ἀλλ' οὐχὶ πλέον ἐν ποικίλῳ ζωμορφισμῷ καὶ τερατώδει συμφύτᾳ ζώων τε καὶ ἀνθρώπων. Οὐ κ. Θωμόπουλος παριστά ταῦτην ὑπὸ μορφὴν γυναικός, εἰς τὴν στάσιν καὶ ἔκφρασιν τῆς ὅποιας ἐνεψύσησεν ἀμύθητον καὶ ἀνεξερεύνητον μυστήριον.

Της αὐτῆς φύσεως καὶ πνεύματος εἶνε περαιτέρω η Νέα Κίρκη, η Αὐτοθυσία, τὰ θυμάσια διὰ τὸ καλός τοῦ περιγράμματος ἀνάγλυφα τῆς Ἀρμονίας καὶ τῶν Παναθηναίων, οἱ Ποιητής, οἱ Ἐλευθέρους Θάρατος.

Ο κ. Θωμασπούλος δὲν πρέπει νὰ λημονῇ ὅτι εἰς τὰς κχεῖρας δὲν χρειεῖται οὐδὲ χειρίζεται κάλαμον ἢ λύρας χορδάς, ἀλλ' ὑλὴν στερεάν καὶ δύστροπον, σκληρὰν καὶ ἐγώστικήν. Ἡ τέλευταία λέξις μή σας παρακενεύσῃ. Ο περιφανῆς γερμανὸς γλύπτης Κρούζες ἔν τινι μελέτῃ τελευταίως δημοσιευθεῖσῃ, ὑπόστητρίζει ὅτι ὁ γλύπτης πρέπει τὸ δόλον ἔργον του νὰ ἔκτελῃ καὶ ἐπεξεργάζεται ἀπ' εύθειας ἐπὶ τὸν μαρμάρου, ἵνα διατηρήται οὕτως καθαρὸς καὶ ἀμιγός ὁ γχαρακτήρας τῆς ὑλῆς. Ο κ. Θωμασπούλος τολμηρότερος καὶ τῶν ἄλλων γλυπτῶν ὑπερεκπηδᾷ τὰ ἐσκαμμένα καὶ περιφρονεῖ ἐντελῶς τὴν ὑλὴν, μηδ ἀναλογιζόμενος ὅτι ἡ Γλυπτικὴ δὲν ἐπιδέχεται τὴν ἔκφρασιν ίδεων σφόδρα μεταφυσικῶν.

Διὰ τοῦτο συνιστῶμεν εἰς τὸν ἄλλως τόσον ταλαν-
τοῦχον καὶ δεξιὸν ἡμέτερον καλλιτέγνην πλείστην
περίσσεψιν καὶ ἐπιφύλαξιν.

Αλλὰ καὶ συμπλεγμάτων ἔχει ἐπίληφθῆ ὁ μεστὸς ιδεῶν καὶ φαντασίας γλύπτης, τοιοῦτον δὲ εἶνε τὸ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς αἰθουσῆς τῆς Ἐλληνικῆς Ἐλευθερίας, ὅπερ ἐπὶ στύλοβατου ύψηλου ύφουμένον, περικυκλοῦται πέριξ ὑπὸ τριών ἀγαλμάτων, τὰς τρεῖς σημαντικωτάτας περιόδους τῆς Ἑλλην. Ἰστορίας συμβολίζοντα. Καὶ τὸ μὲν ἐν ὁ ρωμαλέος καὶ εὐρωπατος γυμνὸς ἔφηβος ἐκπροσωπωτὴ τὴν ἄφιτον εἰς κάλλος καὶ μεγαλειόν ἀρχαίαν Ἐλλάδα, ὁ δὲ ἐσκυμμένος καὶ δέσμοις δουλος, τοὺς σκοτεινοτάτους τῆς Δουλείας χρόνους καὶ τέλος ὁ τὴν λευκὴν φρουστανέλλων φέρων γενναιός καὶ ἀτρόμητος ἀγωνιστής παριστᾶ τὴν ἀνέλπιστως καὶ θείᾳ οὐτως συναρπεῖ συντελεσθεῖσαν τοῦ πολυπαθοῦς ἡμῶν Γένους νεκρανάστασιν. Αὐτὴ δὲ αὕτη ἡ Ἐλευθερία ἐν τῷ κέντρῳ ἐπὶ δωρικοῦ κίονος καὶ ἐπὶ ὄστρων, οἵσονει τό :

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη τῶν Ἑλλήνων τὰ ίερὰ
τοῦ Ἐθνικοῦ Ὅμουνού ὑποσημαίνουσα, ἀνέχει μετ'
ἐνθέου ἐκφράσεως τὰς χειρας καὶ ζητεῖ νὰ περιλάβῃ
ὅλοκληρον τὴν Γῆν εἰς τὰς ἄγκαλας του.

Το ολον σύμπλεγμα χαρακτηρίζει ένότης και ἀρμονία πολλή.

Τὸ μέλλον ἐν τῇ τέχνῃ διανοίγεται εἰς τὸν κ. Θωμόπουλον εύρυτατον καὶ φαενόν, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δεῖται ἐμψυχώσεως καὶ ὑποστηρίξεως. Τὸ πῶς ἔζησε καὶ συνετηρήθη ἐν τῇ Δύσει εἶνε ἀληθὲς μυθιστό-

ρημα καὶ δὴ ἐνθυμίζον τὰς σπαρακτικὰς σχημάς τῆς «Μποέμ». Άλλ’ ὁ ἔρως του πρὸς τὴν Τέγγην εἶνε τι σπάνιον καὶ μοναδικόν. Ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς του, ός ἔκειθεν μού ἐπέστελλεν, ἐξέχυνε πύρινον δλῶν ποταμῶν πόθιν, στεναγμῶν, ἐλπιδῶν καὶ ἀπελπισμῶν.

Δύο ἐν τούτοις κέχτηται σπουδαιότατα ἐφόδια ἐν τῷ καλλιτεγγικῷ αὐτοῦ σταδίῳ, τὴν παιδείαν, — διότι ὁ κ. Θωμόπουλος εἶνε ἀρτίως μορφωμένος, χειρίζομενος μετὰ πλείστης γλυχφυρότητος καὶ χάριτος τὴν γραφήν, — καὶ δεύτερον τὴν σύζυγον, τὴν αφωσιώμενήν καὶ ὡς κισσὸν πρὸς αὐτὸν συνεχομένην καὶ ἀναπόσπαστον συνεργάτιν καὶ συμβοηθόν, ἥτις νύκτας δλας ἴσταται ἐκεῖ παρὰ τὸ ἐκ πηλοῦ πρόπλατον καὶ ὑποστηρίζει τὸν ἀγνωνίζομενον καὶ ἀγρυπνοῦντα καλλιτέχνην εἰς τὸ μέγα ἔργον του.

ΑΛΕΞ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

ФІЛОЛОГІА

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΜΝΗΣΤΗΝ. Πλὴν τῶν ἀλλεπαλλήλων ἔργων τοῦ ποιητοῦ τῶν Θρύλων τῶν Αἰώνων, τὰ ὅποια ἐπὶ ἔτη ἐκδίδονται μετὰ τὸν θάνατόν του, καθιστῶντα αἰσθητὴν τὴν ἀθανασίαν του ὡς νῦν εἰργάζετο καὶ ἔνδοθεν τοῦ τάφου του διὰ τοὺς ζῶντας ὁ μέγας ποιητής, ἐδημοσιεύθησαν πρό τινος καὶ αἱ πρὸς τὴν μνηστήν του ἐπιστολαί. "Ισως δὲν εὑρίσκεται κανεὶς εἰς αὐτὰς τὴν ἐπικήν πνοήν καὶ τὰς μεγαλοπρεπεῖς εἰκόνας καὶ τὰς μεταφορὰς τὰς παραδόξους γραφικὰς τῶν μετὰ ταῦτα ἔργων τοῦ Βίκτωρος Οὐγγάρου ἀλλ᾽ εὑρίσκεται εἰλικρίνειαν, συγκίνησιν καὶ συναίσθημα φθάνοντα μέχρι πάθους. Ὁ Οὐγγάρος ἡγάπα μὲ δόλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του τὴν Ἀδέλαν, τὴν μετὰ ταῦτα σύνυργόν του. Καὶ ὑπῆρχον ἐμπόδια διὰ νῦν πήξωσι τὴν καλιάν των καὶ τὰ ἐμπόδια ταῦτα ἐνικήσεν ἡ ἀκατάβλητος θέλησις τοῦ ποιητοῦ. Ἰδιαίτερον θέλγατρον ἀποπνέει τὸ ἄρωμα τῆς ἀγάπης τὸ δόπιον σκορπίζεται ἀπὸ τὴν ἀνοιγομένην καλύκα τῆς καρδίας τοῦ ποιητοῦ. Χαρακτηριστικὰς περιίσχυεις καὶ τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα ἀποσπασμάτα τῶν ἐπιστολῶν τούτων μετά τῶν εἰκόνων τοῦ νεαροῦ Βίκτωρος Οὐγγάρου καὶ τῆς μνηστής του θέλομεν δημοσιεύσῃ εἰς προσεγγέες φύλλον τῶν «Παναθηναίων».

ΠΟΑΥΣ ΛΟΓΟΣ γίνεται ἐσχάτως ἐν Εύρώπῃ περὶ τοῦ Ρώσου διηγηματογράφου Γκόρκη, πρὸ τοῦ ὀποίου, κατὰ τὰ φαινόμενα, θέλει πάθη ἔκλειψιν ὁ τόσον διαβοηθεῖς Σιγκιέβιτς. Ο Γκόρκη εἶνε ὅλως διόλου ἀσυνήθης συγγραφεύς. Μὲ τὴν ῥάδοδον εἰς τὴν χείρα καὶ τὸν σάκκον εἰς τὸν ὄμονον ἤρχισε τὸν τυχοδιωκτικὸν του δρόμον. Προμηθεύομένος ὅπως τὸν ἄρτον του, ἐνίστε καὶ ἀπλόνων τὴν γείρα, μετέβινεν ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον ὅπαν ἔφθανεν εἰς τὰς πόλεις, ἀνελαμβάνει προσωρινήν τινα ἐργασίαν, ἀλλὰ διὰ μιᾶς, ὑπείκων εἰς τὴν ἀνήσυχον ἰδιοφύταν του, ἐγκατέλειπε τὰ πάντα καὶ ἐπανελάμβανε τὰς τυχοδιωκτικὰς περιπλανήσεις του.

Αλλ' οἱ μακροὶ ἄργιται του τῷ ἀφίνον καιρὸν
ν' ἀναγινώσκῃ τὰ θωματιά ἔργα τῶν Ρώσων συγ-
γραφέων καὶ νὰ μελετῇ τὸν Νίτσε καὶ τὸν Σοπεν-
χάουερ. Μίαν ήμέραν ὁ Γκόρκη, κατὰ συμβούλην
ἐνὸς συνοδοιπόρου του, ἀπεφάσισε νὰ γράψῃ δύο εἰδὲ.
Καὶ διὰ μιᾶς ἡ φήμη του ἐγέρμισε τὴν Ρωσίαν καὶ
διεδόθη εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην.

Ο Γκόρκη περιγράφει πιστῶς δ, τι εἶδε. Εἰς τοὺς τρεῖς τόμους τῶν διηγημάτων του παρελαύνει ὁ ἐλει-εινὸς κόσμος τῶν ἐνδεών, ὁ μυρμηκιῶν εἰς τοὺς λιμέ-νας καὶ τὰ ναυπηγεία καὶ σωρεύμενος τὰς νύχτας μεταξὺ τῶν καταπίτοντων τοίγιων τῶν ἔγκαταλε-λειμμένων ἑργοστασίων. Ο Γκόρκη συνεχίζει τὴν παράδοσιν τοῦ Τουργκένιεφ καὶ τοῦ Δοστογένεση οἵτι-νες ὡς ὥτα τῷ ἔργῳ των ἔλαθον τὴν ἀνθρωπίνην ἀθλιότητα καὶ ἔξηγειραν εἰς σπαρακτικὰ σελίδας τὸν οἰκτονὸν ὑπὲρ τῶν δυστυχῶν.

Ο Γκρόκη ἐνδιατρίβει πολὺ καὶ εἰς τὴν ψυχολογίαν τῶν δυστυχῶν ὑπὸ τὸ φράκενδυτον περιβλήμα ανευρίσκει ἡμικάς καὶ πνευματικάς τάσεις ὑψηλοτέρας. Τινὲς δὲν παραδέχονται ἐντελώς τὴν ψυχολογικήν ἀλήθειαν τῶν ἥρωών του. ‘Ομολογοῦντες τὴν ὁξύτητα τῆς ἀντιλήψεως του διασχυρίζονται ὅτι πιθανόν ὁ συγγραφέας ἐπίκητῶν την ἐκ του φωτὸς καὶ τῆς σκιάς ισχυράν ἐντύπωσιν, ἐτόνισε μετ’ ἐκκητήσεως τὴν σφοδράν ἀντίθεσιν τὴν μεταξύ τῆς ἀθλιότητος τοῦ ἔξιτερικού κόσμου καὶ τοῦ καλλίου τοῦ ἥρωικου βίου.

Τὰ πρόσωπα τὰ κινούμενα εἰς τοὺς τρεῖς τόμους τῶν Τυγχανικῶν τοῦ Γκόρχη δύνανται νὰ κατατάχθουν εἰς τρεῖς τύπους· εἰς ἑκείνους οἵτινες, παρὰ τὰ ἐλαττώματά των καὶ τὰς ἀκόλαστίας των, διατηροῦν εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς των τὴν διψάν της ἀληθείας καὶ τῆς πίστεως, ἐρωτοῦν ποίᾳ εἶναι ἡ ἔννοια τῆς ζωῆς καὶ ζητοῦν ἀσφαλῆ κανόνα ὅπως διαχειρίνουν τὸ ἄγαθὸν ἀπὸ τὸ κακόν· εἰς ἑκείνους, οἱ ὅποιοι περὶ ἐνὸς μόνον φροντίζουν, νὰ συντελέσουν δι’ ὅλων τῶν εἰς τὴν διάθεσιν των δυνάμεων εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς δικαιοσύνης ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ τέλος εἰς ἑκείνους, τοὺς πολυχριστούτερους, οἵτινες εἰς τὰς παντοειδεῖς ἐνοχλήσεις ἀντιτάσσουν ἀπαθῇ ἥρεμίαν καὶ σκωπικὸν σκεπτικισμόν.

Είτε Ρόδοςσος χριτικός παραβάλλει τὰ διηγήματα τοῦ Γκόρκων πρὸς τὰς περιφήμους Διηγήσεις Κυνηγοῦ τοῦ Τουργκένιεφ καὶ εύρισκει αὐτὰ ἐφάμιλλα. «Ο δὲ Βι-
τζέβος εἰς ἀρθρὸν ὅπερ ἐδημοσίευσε πρὸ τίνος περὶ τοῦ Γκόρκη εἰς τὴν «Ἐπιθεώρησιν τῶν Δύο Κόσμων» λέγει μεταξὺ ἄλλων : «Ο Γκόρκη ἔχει φυχὴν ποιη-
τοῦ... Τὸ ἔργον του εἶνε πλήρες θορύβου καὶ κινή-
σεως, ἀρωμάτων καὶ χρωμάτων».

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

ΑΠΟ ΕΝΟΣ καὶ ἡμίσεος μηνὸς ἐπανελήφθησαν
Αἱ ἐπὶ μικρὸν διακοπεῖσαι ἔργασίαι πρὸς ἀνέλκυ-
σιν τῶν ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης παρὰ τὰ Ἀντι-
κύθηρα εὑρισκομένων ἀρχαιοτήτων.

Ἐννέα δύται ἀσχολοῦνται εἰς τὰς ἔργασίας ταύτας,
βοηθούμενοι καὶ ὑπὸ τῆς τορπιλλοθέτιδος Αἴγιαλειας.

Κατὰ τὰς νέας ταύτας ἐργασίας ὀλίγαι μόνον μέχρι τοῦδε ἀρχαίστητες ἀνευρέθησαν, διότι, ὡς φαίνεται, τὸ ναυαγῆσαν πλοῖον μετὰ τοῦ φορτίου του ἐκαλύφθη σὺν τῷ χρόνῳ ἐν μέρει ὑπὸ ἄμμου καὶ μεγάλων βράχων, διὰ τούτο δὲ ἐν ἀρχῇ τῆς ἀνελκύσεως ἥλθον εἰς φῶς ἐν βράχει διαστήματι χρόνου τόσον πολλὰ ἀντικείμενα, ἐπειδὴ ἀνειλύσοντο ὅσα ἡ ἄμμος καὶ οἱ βράχοι εἶχον ἀφῆσει παντελῶς ἢ ἐν μέρει ἀκάλυπτα. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἡ ἐργασία ἀπέβανε δυσκολωτέρᾳ, διότι ἥτοι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ἡ μετατόπισις τῶν καλυψόντων τὸ πλοῖον βράχων καὶ ν' ἀρχίσῃ ἡ ἀνακαρφὴ τῆς ἄμμου. Μόλις τὰς τελευταίας ἡμέρας ἤρχισεν ἡ

τακτική ἀνασκαφή· γίνεται δὲ ἡ ἐργασία αὐτῇ κατὰ τὴν ἔξης μέθοδον: Εἰς βάθος 35 ὄργυιῶν, ὅπου εἶναι τὸ βαθύτερον σημεῖον τοῦ ναυαγίου, ἐστήθησαν δύο λόγχαι, ὡς σημεῖα διὰ τοὺς δύτας, καὶ ἀπὸ τῶν λογχῶν τούτων, αἴτινες καθ' ἑκάστην ἡμέραν θὰ μετατοπίζωνται, ἀρχίζει ἡ ἀνασκαφή καὶ προχωρεῖ πρὸς τὰ ἀδαβέστερα.

Ἐκ τῶν νέων εὐρεθέντων ἀντικειμένων ἀξιολογώ-
τερα εἶνε χορμὸς καὶ κεφαλὴ μαρμαρίνου ἵπου κα-
λῶς διατηρούμενα.

Ο ἵππος ἔχει μέγεθος δὲ λίγον μεγαλείτερον τοῦ φυσικοῦ καὶ εἶχε τὴν κεφαλὴν χωριστὰ κατεσκευα- σμένην· ὅτο, ὡς φαίνεται, ἔζευγμένος εἰς ἄρμα καὶ ἔχει περὶ τὸν λαιμὸν ἀνάγλυπτον τὸν ἴμαντα τοῦ ζυγοῦ, φέροντα κόσμημα φολιδωτὸν καὶ ἐν τῷ μέσῳ μικρὸν κεφαλὴν Μέδουσης. Ὁμοιοι κορμοὶ ἵππων εὑρέθησαν ἦδη τρεῖς, ὃν οἱ δύο εἶνε κατατεθειμένοι ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ.

‘Η κεφαλή τοῦ ἶππου φέρει πλούσιον γαλινὸν καὶ ἔχει ζωηροτάτην ἔκφρασιν, εἶναι δὲ μετὰ περισσότερας ἐπιμελείας ἢ ὁ κορμὸς κατεσχευασμένη· δὲν ἔβε-
βαιώθη εἰσέτι ἀνὴρ κεφαλὴ ἀνήκει εἰς τὸν προμνη-
σθέντα κορμόν, πάντως ὅμως ἀνήκει εἰς κορμὸν ὅμοιον
πρὸς τούτον.

Μεταξύ τῶν λοιπῶν ἀσημοτέρων ἀντικειμένων, ἄτινα εὑρέθησαν. Διακρίνονται μία μαρμαρίνη ὑδρία, ἡτις ἴστατο πιθανῶς πληγίσιον ἀγάλματος Αφροδίτης, τὸ ἥμισυ κεφαλῆς τοῦ τύπου τοῦ Ἀπόλλωνος Belvedere, ποὺς καλῶς διατηρούμενος μαρμαρίνου ἀγάλματος καὶ μία χειρὶ χαλκοῦ ἀγάλματος ἔχουσα ἐπὶ τοῦ λιχανοῦ δακτύλιον καὶ ἀνήκουσα Ἰωας εἰς εἰκονίκον ἄγαλμα γυναικός.

Αγειλάκυσθησαν πρὸς τούτοις καὶ τεμάχια τῶν σανιδῶν τῆς πλευρᾶς τοῦ πλοίου, τὸ ὄποιον εἰς πολλὰ μέρη εἶνε ὀρατόν, ὡς βεβαιοῦσιν οἱ δύται. Αἱ σανίδες ἔχουσι πλάτος 0,25 καὶ πάχος 0,09, συνεδέοντα δὲ πρὸς ἀλλήλας διὰ καθέτων λεπτοτέρων πήγαινων, οἵτινες διέρχονται διὰ τῶν σανιδῶν τρυπημένων πρὸς τούτο καὶ ἐστερεώνοντο μετὰ τούτων διὰ χονδρῶν ξυλίνων ἥλων.

Μέγα πλεκτὸν ἔλασμα μοιόνδου ἀνελκυσθὲν δεικνύει
ἴσως ὅτι διὰ τοιούτων ἥσαν ἐπενδυμένα τὰ κατώ-
τατα τοῦ πλοίου.

Διὰ τὸν χρόνον τοῦ ναυαγίου σπουδαιοτάτη εἶνε ἡ ἔξης ἐπιγραφή, χαραχθεῖσα ὑπό τίνος τῶν ἐν τῷ πλοιῷ ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ ἐνδεὶς πηλίνου ἀμφορέως ΗΙΑ ΧΚ τουτέστιν ήταν; 20. "Ηια εἶνε λέξις ἀπαντώσα καὶ παρ' Ὁμηρῷ, σημαίνει δὲ ἐφόδια τοῦ ταξειδίου, ὥστε ὁ ἀμφορεύς περιεῖχεν ἐφόδια τοῦ ταξειδίου, εὐ-ρέθησαν δὲ τωράντι ἐν ὅμοιῳ ἀμφορεὶ προηγουμένων εὑρεῖσαντι, ὑπόλειμματα ἐλαύνων. Ἡ ἐπιγραφὴ κατὰ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων δύναται νὰ εἴνε καὶ τοῦ β'. Π. Αἰώνος, ἐπομένως καὶ τὸ ναυαγήσαν πλοῖον δύναται νὰ εἴνε σύγχρονον πρὸς τὰ πλειστα τῶν εὑρεθέντων ἀγαλμάτων, ὃν ἡ ἐποχὴ εἰς ἔκεινους περίπου τοὺς χρόνους δριζεται.

'Athens 4 May 1901

OEATPON

ΜΕΓΑΛΗΝ ἐντύπωσιν ἐπροξένησεν ἐν Παρισίοις τὸ
Πέραν τῶν ἀρχωπίνων δυνάμεων, δρᾶμα εἰς δύο μέρη

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

Ο ΓΝΩΣΤΟΣ γάλος τεχνοκρίτης Γουσταύος Ζεφιρίνος φρούριος, ό διακρινόμενος διὰ τὴν μετὰ συγχινήσεως αντίληψιν τῆς τέχνης καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς παρατηρήσεώς του, ἐδημοσίευσε τὸν ἔδδομον τόμον τῆς Καλλιτεχνικῆς Ζωῆς, τὸν ὅποιον ἀφιερώνει εἰς τὴν "Ἐκθεσιν τοῦ 1900. Παραχολούσθων τὴν ἑξέλιξιν τῶν τεχνῶν κατὰ τὸν ΙΘ' αἰώνα, καταλήγει ἐν τῇ γλυπτικῇ εἰς τὸν Ροδέν, τοῦ ὅποιου τὸ ἔργον μελετᾶται βαθύστερον καὶ ἀγάπητης. «Εἰς τὸν Ροδέν, ἐπιλέγει, δὲν ὑπάρχει μόνον ἡ συγχίνησις ἐκείνη τὴν ὅποιαν αἰσθάνονται αἱ ἀνήσυχοι Φυσαῖ, τὰ σκεπτικὰ πνεύματα, ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς, τὸ ὅποιον παραγγαγεῖται ὅλας τὰς θυγησίας, ὅλας τὰς φιλοσοφίας, ὅλην τὴν ποίησιν καὶ ὅλην τὴν δρᾶσιν, ἐνυπάρχει καὶ γαληνότης τις λάτρις τοῦ ὑπάρχοντος. Εἰς τὸν Ροδέν ἡ ἱδέα τῆς ζωῆς καὶ ἡ ἱδέα τοῦ καλλούς συγχέονται. Εὑρίσκεται εἰς ἔστασιν πρὸ τοῦ Παντός, καὶ ὁ θεός Ηλύς τοῦ ὅποιου ἤκουσε κραυγαζόμενον τὸν θάνατον, τὴν ἐσπέραγη, εἰς τὴν οὐλασσαν, ἐκδηλοὶ ἐδῶ τὴν ἀδάνατον του ὑπόστασιν, αἰωνίως ἀναμεμιγμένην μὲ τὰ πράγματα».

ΟΙ νεώτεροι γλύπται τὴν προτίμησιν αὐτῶν πρὸς τὸ γυμνόν ἥρχισαν νὰ ἐπιδεικνύουν καὶ προκειμένου περὶ ἀνδριάντων συγχρόνων. Ο 'Ροδὲν εἰς τὸν ὄποιον ἀνετέθη ἡ φιλοτέχνης μνημείου εἰς τὸν Βίκτωρα Οὐγγάρω, τὸν μέγαν ποιητὴν παρέστησεν ἐντελῶς γυμνόν.

Γαλλική τις ἐφημερίς ἀναφέρει ὅτι ο 'Ροδὲν δὲν είναι ο μόνος γλυπτης ὃστις ἐφαντάσθη τὸν ποιητὴν τῶν Ἀσμάτων τοῦ Λυκανούντος γυμνὸν ὡς ἀργαλίον θεόν

"Οτε ή ἐπὶ τῆς ἀνεγέρσεως μυημέσου εἰς τὸν Οὐγγὺρὸν ἐπιτροπὴν προσεκήρυξε διαγωνισμόν, ἐν ἔκ τῶν προπλασμάτων τὸν ὑποβληθέντων εἰς αὐτὴν ἐπροξένησε κατάπληξιν· παρίσταντε τὸν Βίκτωρα Οὐγγύρῳ γυμνὸν καὶ ἕριπον ἐκράτει εἰς τὴν χειρὰ λύραν, εἴχες δαφνοστεφῆ τὴν κεφαλὴν καὶ ἐπέβαντε τὸν Πηγάδουν ὡς ἄλλος Ἀπόδλων. Τὸ ἔργον ἐκεῖνο ἀπέρριψθη ἀνηλεώς. Ἐν τούτοις ἦτο τοῦ μεγάλου γλύπτου Φαλγκιέρ.

Η Α. Σεβασμιότης ὁ μητροπολίτης Προύσης κ.
Ναθαναὴλ τὸ δεύτερον ἥδη καταλαμβάνει, κοινῇ
ψήφῳ τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις δύο Σωμάτων, τῆς

Αγίας και Ιερᾶς Συνοδούς και του Διαφρκούς Εθνικού
Μικτού Συμβουλίου, τὴν τοποτηρητίαν του Οικουμε-
νικού Θρόνου. "Οτε ἐχήρευσε, τῷ 1894, ὁ Πατριαρ-
χικὸς Θρόνος, ἔκριθη ἐκ τῶν τότε συνοδιῶν μητρο-
πολιτῶν κατάλληλος ὅπως διευθύνῃ τὴν πολυδαιδαλον
ὑπηρεσίαν τῶν Πατριαρχείων καὶ τὴν δυσχερεστάτην
διεξαγωγὴν τῆς πατριαρχικῆς ἐκλογῆς.

Πεπειραμένος γνώστης τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἑθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων, διεκρίθη καὶ ἔξειται μήθη ιδίᾳ κατὰ τὴν δυσχερή περίοδον τῆς ἐκλογῆς Ἀνθίμου τοῦ Ζ' τοῦ Τσάτσου, διαμείνας σταθερὸς φίλος Ἰωακείμ τοῦ Γ'. Τὸν ἄγιον Προύσης δὲν διακρίνει βαθεία

ἐπιστημονικὴ μόρφωσις ἐν θεολογικαῖς σχολαῖς ἡ πολυουγλωσσία κτηθείσα ἐν εὐρωπαϊκαῖς πόλεσιν, ἀλλὰ κοσμεῖ πεῖρα ζηλωτῇ καὶ νοῦς διοικητικός, δι' ὃν πάνυ εύδοκίμως διηγέρεται ἐπὶ ἐπταετίαν μὲν τὴν μητρόπολιν Σερρῶν καὶ ἐπὶ δεκατετραετίαν νῦν τὴν τῆς Προύσης ἔλκει τὸ γένος ἐκ τῆς εὐάνδρου Ἡπείρου, γεννηθείς ἐν Φιλιάταις περὶ τὸ 1837 καὶ μαθη-

τεύσας ἐν τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ τῶν Ἰωαννίνων. Ἐγειροτονήθη διάκονος ὑπὸ τοῦ τότε μητροπολίτου Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν καὶ εἶτα διετέλεσεν ἐπὶ μακρὸν πρωτοσύγκελλος τοῦ αὐτοῦ ἱεράρχου. Ἀπὸ τοῦ 1872 μεχρι τοῦ 1879 ὑπηρέτησεν ὡς πρωτοσύγκελλος τοῦ ἐπιφανοῦς θρόνου τῶν Δέρκων. Τῇ 27 Ἰανουαρίου 1879 ἐπὶ Ἰωακείμ τοῦ Γ' ἔξελέγη μητροπολίτης Σερρῶν, κατὰ παράδοξον δὲ σύμπτωσιν μετὰ ἐπτὰ ἔτη, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν, ὅτοι τῇ 27 Ἰανουαρίου πάλιν τοῦ 1886, προήχθη εἰς τὸν ἐπίζηλον μητροπολιτικὸν θρόνον τῆς Προύσσης, ὃν θεοφιλέστατα διατελεῖ κατέχων. Τὰ στήθη τοῦ σεπτοῦ μητροπολίτου, πλὴν ἄλλων, κοσμεῖ καὶ τὸ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀπονεμηθὲν αὐτῷ παράσημον τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος.

•A n v a i k á

ΔΙΑΜΕΝΕΙ προσωρινώς εἰς Ἀθήνας ἡ Δικαιολόγηση Θάλεια
Φλωρᾶ, ἡ γυναστή ἐκ τῶν Ἐκθέσεων τοῦ Ζαππείου
καὶ τῶν Φιλοτέγγυων Ἐλληνίς καλλιτέγνις.

Αἱ Ἀθῆναι ἔχουν ἐκτιμήσει τὰ ἔργα της, τὰ ὅποια διαπνέει λεπτὸν αἰσθημα, προσδίδον εἰς αὐτὰ ιδιάζοντα χαρακτῆρα καὶ δεικνύον ζωγράφον ἀπὸ τὴν ἑταῖρην τῷ μῆλον ἀναμένει τολδά.

“Η Δις Φλωρᾶ ἐσπούδασεν εἰς Μόναχον. Ἐν ἀπὸ τὰ ξενιτεμένα πουλιά τῆς ἐλληνικῆς τέχνης καὶ αὐτή, που νοσταλγοῦν εἰς κάθε στιγμὴν τὸν ζηλεμένον μας οὐρανόν.

Η Έλληνις ζωγράφος ἀπεδέχθη προθυμόστατα τὴν παράλησίν μας νὰ εἰκονογραφήσῃ τὸ «Τάξιμο», βυζαντινὸν διήγημα τῆς συνεργατίδος μας Δόσος Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου. Τὸ πρώτον πρωτότυπον εἰκονογραφημένον διήγημα τῶν Παναθηναίων. Εἰς τὴν συμπαθή καλλιτέχνιδα ἐκφράζομεν φιλικὰς εὐχαριστίας.

ΤΗΝ παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ἑλλανοδικῶν καθηγητῶν κ. Σπ. Σακελλαροπούλου — τὰ ἄλλα δύο μέλη ἦσαν ὁ πρύτανης κ. Κ. Μητσόπουλος καὶ ὁ καθηγητὴς τῶν ἑλλην. γραμμάτων κ. Γ. Μιστριώτης — ἡ ἔκθεσις τῶν κριτῶν τοῦ Λασσανείου διαγωνίσματος. Κατ’ αὐτὴν κωμῳδίαι ὑπεβλήθησαν 19, τραγῳδίαι δὲ 15. Καὶ ἔκ μὲν τῶν κωμῳδιῶν ἔβραβεύθησαν οἱ «Ἀναμορφωταῖ» καὶ ὁ «Ἐπαρχιώτης», διχοτομηθέντος τοῦ βραβείου τῆς κωμῳδίας, ἐκ δὲ τῶν τραγῳδιῶν ὁ «Μαυρίκιος». Η ἀποσφράγισις τῶν φακέλων ἔγεινεν ὑπὸ τοῦ πρυτάνεως κ. Μητσόπουλου ἐν μέσῳ γενικῆς προσδοκίας. Ἀλλ’ ὁ πρώτος φάκελλος, ὁ τοῦ ποιητοῦ τῶν «Ἀναμορφωτῶν», περιεῖχε σημείωσιν διαλαμβάνουσαν ἐν βραβεύθη τῷ ἔργον τὸ βραβεῖον νὰ δοθῇ εἰς τὸν παρουσιάσοντα ὅμοιομορφον σημείωμα μὲ σφραγίδα ἀλλ’ οὐδεὶς παρουσιάσθη ὁ δεύτερος φάκελλος, ὁ τοῦ «Ἐπαρχιώτου» περιεῖχε τὸ ὄνομα τοῦ ἐκ Σύρου κ. Ζώρα, καὶ ἀλλοτε βραβεύθητος. Τὸ βραβεῖον τῆς τραγῳδίας ἔλαβεν ὁ κ. Ι. Καλοστύπης, δύστις προσελθών, ἐν μέσῳ τῶν χειροκροτημάτων τῶν παρισταμένων, ἔλαβε παρὰ τῶν χειρῶν τοῦ πρυτάνεως τὴν δάφνην.

Η τελετὴ αὕτη ἐπαναλαμβάνεται ἔτη τώρα μετὰ τυπικῆς μονοτονίας ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου — ἡ δάφνη μὲ τὴν λευκοκύάνων ταινίαν ἐπὶ τίνος τραπέζου, ποτήριον ὕδατος ἐπὶ τοῦ βρύματος, οἱ αὐτοὶ ἄνθρωποι ἐπὶ τῶν αὐτῶν καθισμάτων βλέποντες τὴν αὐτὴν ἀχίνητον κ’ ἐσπαργανωμένην ἀρχαῖαν θεάνθην τοῦ λαβάρου, οἱ αὐτοὶ διαγωνίζομενοι μὲ τὰ αὐτὰ καρδιοκτύπια, αἱ αὐταὶ κριτικαὶ εὐφυολογίαι τῶν εἰσηγητῶν, τὰ αὐτὰ χειροκροτήματα, τὰ ὅποια νομίζεις ὅτι κρύπτονται κάπου δλον τὸ ἔτος καὶ ὅρμον ἔξαφνα ὡς τρομαγμένα πτηνὰ εἰς τὴν αἴθουσαν.

Ο ἔξεργόμενος τῆς κάπως ἀνιαρᾶς ταύτης τελετῆς τῶν γραμμάτων συλλογίζεται: Τί χρησιμεύουν ἄρα γε οἱ διαγωνισμοί; Εἰς τὶ συνετέλεσον οἱ Ράλλειοι, οἱ Βουτσιναίοι, οἱ Φιλαδέλφειοι, καὶ τώρα ὁ Λασσανείος; ὁ ποιητής, ὁ ἄξιος δάφνης, ἔχει ἀνάγκην ἄρα γε νὰ ἐπιθέσῃ ἄλλος τὸν στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ἢ τὴν δρέπει μόνος του ἀμάραντον καὶ ἀθάνατον; Ἐκ τῶν ἑκατοστών δαφνοστεφῶν ποιητῶν τραγῳδιῶν καὶ κωμῳδιῶν — παραλείπομεν τὰ λυρικὰ καὶ ἐπικόλυρικά — ποιὸν ἔργον ἔζησε; ποιὸν ἐν τῇ ἀγάπῃ τῶν πολλῶν, ἐν τῇ ἐκτιμήσει τῶν ὀλίγων; ποιὸν μετὰ τὸν ἐφήμερον πανεπιστημιακὸν θρίαμβον ἔγεινεν ἄξιον τοῦ ἀληθοῦσ,

τοῦ ἀδιαφιλονεικήτου, τοῦ πραγματικοῦ θριάμβου, τῆς σκηνῆς; Πόσον διάφορον γνωμῆν τῶν συγχρόνων ἐλλανοδικῶν ἐπιτροπῶν εἶχον οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι κρίνοντες ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸ δραματικὸν ἔργον! Οὐδεμία λαμψιθολία ὅτι παριστάμεθα εἰς τὸ ψυχομάχημα θεσμοῦ ἀνωφελοῦς, τοῦ ὅποιου τὴν ἀνιαράν αχρηστίαν συναισθάνονται πρῶτοι οἱ δυστυχεῖς καθηγηταὶ εἰς τοὺς ὅποιους ἀνατίθεται ὡς λειτουργία, ὡς ὑποχρεωτικὴ ὑπηρεσία, ή δραματικὴ κρίσις. Ἐνθυμούμεθα τὴν εὐφύᾳ, τὴν ἐγκλείουσαν τόσην εἰρωνείαν, ἀπάντησιν φίλου μαζὶ τοῦ ὅποιου εἶχε βραβεύθη κωμῳδία, ὅταν τὸν ἥρωτήσαμεν πότε θ' ἀναβίβασῃ τὸ ἔργον του εἰς τὴν σκηνήν.

— Πρέπει νὰ τὸ διασκευάσω, μᾶς εἶπε. Τὸ ἔγραψα κατὰ τὴν πανεπιστημιακὴν αἰθητικὴν τώρα πρέπει νὰ τὸ μετασκευάσω διὰ τὸ θέατρον.

Τὸ στάδιον τῆς νίκης τῶν δραματικῶν ἔργων δὲν εἶναι ἡ αἴθουσα τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀλλὰ τὸ σανδιώμα τοῦ θεάτρου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν: *APMONIA* ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα. Τεῦχος 4^{ον}, (Τυπογραφείον «Ἐστία» Κ. Μάισνερ καὶ N. Καργαδούρη). Λιθήναι 1901.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΟΥ ΦΥΣΙΟΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρασσοῦ». (Τεῦχος 8^{ον}, Μάϊος 1901, 'Αθῆναι. Τυπογραφείον «Ἐστία» Κ. Μάισνερ καὶ N. Καργαδούρη).

Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, ὑπὸ Δημητρίου X. Δενιηλ. (Βάρνα, τυπογρ. Χρ. Ν. Βοΐνικα 1901).

ΤΑ ΠΡΩΙΝΑ ὑπὸ I. Π. Ιωαννίδου, Βοσπορίτου ('Αθῆναι 1901).

ZUR JAHRHUNDERTSWENDE von Rudolf Lotz. (Athen 1901 Buchdruckerei «Hestia» Meissner u. Kargaduris).

Αγγέλιονται: *ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΥΖΗΣ*, μελέτη ὑπὸ Δ. Κακλαμάνου. Καλλιτεχνικάτας πολυτελῆς τόμος μετὰ 20 περίπου εικόνων ἐντὸς τοῦ κειμένου ἢ διλοσελίδων, χρωματιστῶν καὶ μὴ καὶ 2 φωτοτυπῶν. ('Αθῆναι, 1901, Τυπογραφείον «Ἐστία» Κ. Μάισνερ καὶ N. Καργαδούρη). — Δραχ. 4.

Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ, περιοδικὸν ἀρχόμενον ἀπὸ 1ης Οκτωβρίου. Ἐκδόται: Μποέμ καὶ Γιάννης A. Καμπίσης.

ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΕΛΛΗΝ. ΙΣΤΟΡΙΑΣ ἐπιμελείᾳ Ιωάννου Βλαχογιάννη.

ΙΑΝΘΟΙ, διηγήματα καὶ πεζογραφήματα Βασιλείου A. Ήλιοπούλου.

ΟΥΝΤΖΕΝΙΑΝ
ΜΟΣΧΟΥ

Η ΑΓΑΠΗ

ΥΠΟ ΓΟΥΣΤΑΥΟΥ ΚΛΙΜΤ